

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΟΡΕΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΑΠΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1871 ΜΕΧΡΙΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1872.

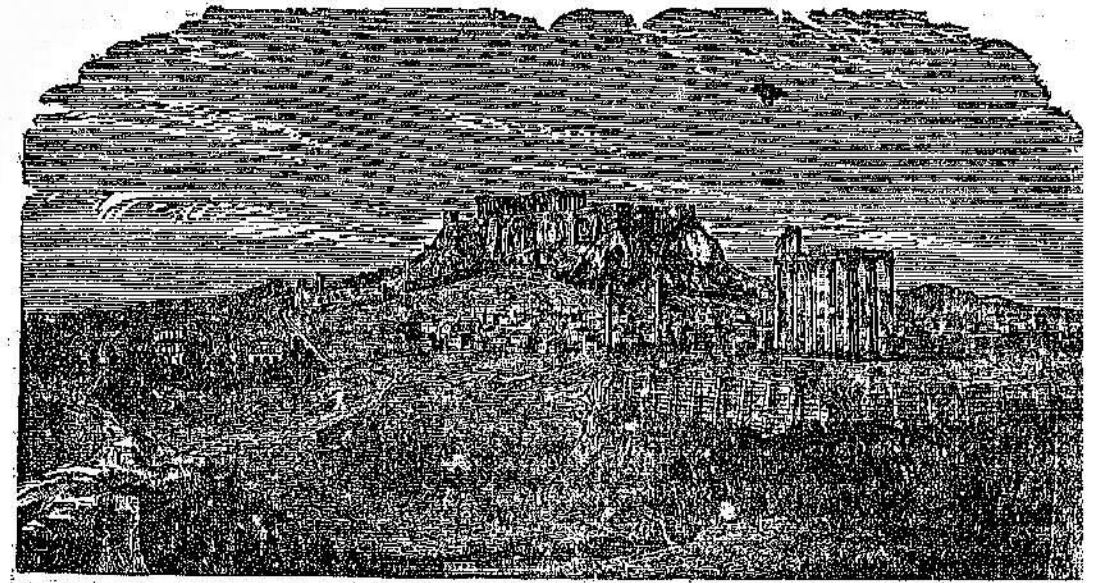
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΞΕΝ. ΑΡΙΘ. ....

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
2213
ΚΥΡ. Γ. ΜΠΟΥΚΑΛΟΥ

ΠΑΡΕΜΗΝΤΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΕ ΔΑΔ. Α. ΒΙΛΛΑΡΑ.

1872.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΟΥΛΙΟΥ, 1874.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 512

ΝΙΚ. Ι. ΣΑΡΗΠΟΛΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΕΠΙ ΤΩΝ
ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΓΑΜΩΝ
ΠΟΙΗΘΕΝΤΩΝ
ὑπὸ
ΣΠ. ΖΑΜΠΕΛΙΟΥ *).

Ὅτι ἐν τοῖς ἀνατομικοῖς καὶ παθολογικοῖς μου-
σεῖς τὰ ἐκ κηροῦ ἢ ἄλλης ὕλης προπλάσματα διὰ
τὴν μελέτην τοῦ σώματος καὶ τῶν νόσων αὐτοῦ,
τοῦτο διὰ τὸν σπουδάζοντα τὴν ψυχὴν οἱ χαρα-
κτῆρες τοῦ Θεοφράστου. Ὡς ἔμως τὸ ἀνδρείκελον
χρησιμώτερον ἀποβαίνει ἐὰν διὰ μηχανισμοῦ τινος
κινήται, περιστρέφεται καὶ ἐν γένει τὰ κατὰ μέρος
αὐτὸ συγκροτοῦντα παρέχῃ τῷ θεωμένῳ εἰς ἀκρι-
βεστέραν ἐξέτασιν, οὕτω καὶ οἱ τῆς ψυχῆς χαρακτῆ-
ρες ἐὰν ἀντὶ τοῦ ἀπ' ἀφηρημένης τινὸς ἀπόψεως
ἐρευνᾶσθαι ἐκτιθῶνται συγκεκριμένοι καὶ ὁρῶντες,
ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιτεθειμένοι* ὥς γὰρ

(*) Οἱ Κρητικοὶ γὰρ οἱ ἀνέκδοτον ἐπαισόδιον τῆς
Κρητικῆς ἱστορίας ἐπὶ Βενετῶν (1870) ὑπὸ Σ. Ζαμπελίου,
ἐν Ταυρίνῃ τύποις Οὐίκεντλίου Βῶνα 1871.

αἱ σκιαὶ καὶ τὸ φῶς συνδυαζόμενα τὴν εἰκόνα ἀπο-
τελοῦσιν, οὕτω καὶ οἱ χαρακτῆρες ἐπιδεξίως καὶ
ἐναρμονίως παρὰλληλιζόμενοι τὰ τοῦ βίου τῶν ἀν-
θρώπων ὥς ἐν κατόπτρῳ ἐμφαίνουσι τὰς τ' ἀρετὰς
φανεροῦντες καὶ τὰς κακίας καταδήλους ποιοῦμε-
νοι, τέρποντες ἅμα καὶ διδάσκοντες, ἢν γὰρ ἐμῶν
ἀτέλειαν ἕκαστοι διὰ φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν ἐν
ἡμῖν αὐτοῖς οὐ βραδίως διακρίνομεν, ταύτην ἐν ἄλλῳ
ὁρῶντες ἐν ὅλῃ τῇ ἀσχημίᾳ αὐτῆς ἀποστρεφόμεθα.
Ὅπόσοι θεωρεῖται ἐπὶ τῷ θεοσιτικῷ τοῦ Ὀμήρου
πλάσματι ἀνεκάγχασαν* ὁπόσοι δὲ πρὸς τὴν ὀργὴν
ἐπιβόεπαίς ἀπὸ τῆς μήνιος τοῦ Ἀχιλλέως ἐδιδάχθη-
σαν ἡλικίαι αἱ ἀπὸ τοῦ δευχόλου κακαὶ καὶ δλέ-
θραι συνέπειαι. Τίς δ' ἐν τῇ ἀμυμήτῳ ἐκεῖνῃ σκη-
νογραφίᾳ καθ' ἣν ὁ Πόροτος ὑπὸ μὲν τὸ πρόσσωπον
τοῦ Μαρδονίου παρίστανει τὸν ἀβλικὸν κόλακα τὸν
πρὸς τὸν Κύρου καὶ Δαρείου διάδοχον Ξέρξην μὴ
εἰσχυρόμενον λέγειν «ὦ δέσποτα, οὐ μόνος εἰς
» τῶν γενομένων Περσῶν ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν
» νέσομένων (α)» ἐξωθοῦντα δὲ πρὸς τὰ παρακεκιν-
» δυνευμένα, ἐξ ὧν μέγα ἐλπίζει αὐτὸς καρπίσασθαι
τὸ ὄφελος, ὑπὸ δὲ τὸ τοῦ συνεταῦ καὶ πρὸς τὸν
ἀδελφιδοῦν εὐνοῦ Ἀρταβάνου τὸ τοῦ εἰλικρινοῦς φί-
λου τοῦ τ' ἀληθῆς λέγοντος καὶ ἀπὸ ἐπιχειρήσεως

(α) Πρὸς τ. Ζ § 9.

ἐπισημαίνοντες ἀποτρέποντες, αὐτὴν δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν ὁρμὴν ὡς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὑπερπαύων ἐπιχειροῦντες ἐν πᾶσι διορίζοντες ὥς τὰ ὑπερέχοντα ζῶντα κεραινοὶ ὁ Θεὸς οὐδὲ ἐξ φαντάζεσθαι, ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα. *Ψάλλει γὰρ ὁ Θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν* (6)· τέλος δὲ ἐν τῇ ὑπεροπτικῇ τοῦ Ξέρξου ἀπαντήσας τὴν δὲ μὴ διορῶν τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ ὑπερπαύου δεσπότου; Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνομιλίᾳ τοῦ Ἀριστέιδου πρὸς τὸν Θεμιστοκλῆ τὴν παραμονὴν τῆς ἐν Σαλαμῖνι μάχης (γ), τίς, ἐάν μάλιστα τύχῃ Ἕλληνας, ὁ μέχρι δακρύων μὴ συγκινηθεὶς καὶ τὴν καρδίαν σφοδρῶς πάλλουνσαν αἰσθόμενος, μὴ διακρίνας δὲ τὸ ἀπὸ τῶν προγόνων μέχρις ἡμῶν πάντας Ἕλληνας διέκρινε τῆς φιλοπατρίας αἰσθημα, τὸ ἐν ἀκμῇ τοῦ κινδύνου τῆς πατρίδος πάντας εἰς ἐν συνάπτον καὶ ὡς χεῖμαρρος ὕδατος οὐρανόθεν ἐκχεομένου ἀποσθενύον τὴν ἐκάστην τὰ στήθη νεμομένην φλόγα τῆς προσωπικῆς ἔχθρας ὅπως εἰς ἐν συνάψῃ τὰς καρδίας τῶν υἱῶν πρὸς σωτηρίαν τῆς κοινῆς μητρὸς καὶ πατρίδος;

Ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ πάντοτε ὁ αὐτὸς ὑφ' οἷονδῃ ποτε κλίμα ἢ πολιτεία, ἐν οἷονδῃ ποτε αἰῶνι, ἐν τῇ τοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς δημοσίοις. Ὄθεν καὶ τ' ἀνθρώπινα ταῦτα ἀγνῶστα καὶ αἰεὶ ἐσόμενα ἕως ἀν' ἡ αὐτῇ φύσει ἀνθρώπων. Ἡ (δ), ὁ δὲ Βίλαρκα τὸ περιφρομένο *la force prime le droit* λέγων οὐδὲν λέγει νέον ἀλλ' αὐτὸ δὴ ἐκεῖνο ὅπερ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τοὺς Μηλιούς εἶπον «ὅτι δικαίᾳ μὲν ἐν ὑπὸ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἰσχύος ἀνάγκης κρίνεται, δυνατὰ δὲ οἱ προὔχοντες πράττουσι καὶ οἱ πλάσθεντες ἐυγχοροῦσιν» (ε). Ὁ Τιθέριος οἶον ὁ Τάκιτος εἰκόνισεν αὐτὸν (ζ), ἔσται ἔσται ὁ τύπος τοῦ

(6) Ἡ ρ δ δ ο ε. Ζ § 10.

(γ) Ἡ ρ δ δ ο ε. Π § 79—80.

(8) Θ ο ο κ ο δ ι δ. Γ § 82.

(ε) Θ ο ο κ ο δ ι δ. Ε § 89.

(ζ) «Ad eo facinorae utique flagitia sua ipsi quosque in supplicium vertebant. Neque frustra praesentissimus sapientiae effigiem solitus est, si recedantur (ignominiae) mentes posse aspici laniatus et ictus; quando, ut corpora verberibus, ita mentes libidine, malis consiliis, animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna non sollicitudines protegebant, quin iumenta pecoris suisque ipso pascuas faleretur». Tacit. Annal. VI § 6. Τὸ ἐξείσθεν τοῦτο χωρίον μεταφράζομεν ἡμῶν τῶν μὴ εἰδόντων τὴν λατινικὴν. «Τοσοῦτον τὰ κακοεργήματα καὶ αἱ ἀσχηρότητες αὐτοῦ κατέστησαν δι' αὐτὸν τοσοῦτον ὥστε αὐτὸν φεβερά. Δικαίως ἄρα ὁ τῆς σοφίας ἡγεμὼν εἶπεν ὅτι ἀναγκαῖον ἐστὶν, εἴ ποτε ἦν δυνατόν διανοεῖσθαι τὰς καρδίας τῶν τυράννων, διδόντες τις ἐν αὐτῇ διεσπαρμένῃ καὶ ἀποπληγμένῃ ὑπὸ τῆς ὁμιότητος, τῆς κραυγῆς, τῆς ἀδικίας, κακῶς ἂν ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καὶ κατασπαράττουσιν αὐτὴν ὡς τοῦ θημιῦ ἡ μάστιξ τὸ σῶμα. Οὕτως οὕτως τῆς τύχης ἢ εὐνοίας, οὕτως ἢ μονήρης δικαίας προδότητον τὸν Τιθέριον ὅπως φύγῃ τὰς τύψεις τοῦ συνεδίου τοῦ αὐτὸν διὰ τῶν κακῶν αὐτοῦ πράξεων βασανίζοντος. Ὁ δὲ τῆς σοφίας

τυράννου· ὁ Σηϊανὸς ὁ κακὸς τύπος τοῦ ἰσχυροῦ ὑπουργοῦ τοῦ τοιοῦτου τέρατος· ὁ Πάλλας, ὁ Νέρκισσος καὶ τὰ λοιπὰ ὅμοια τούτοις τῶν αὐτῶν ἐκτρώματα ἔσονται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὰ ἐκμαγεία τῶν ἀνελευθέρων ἐκείνων ὄντων τῶν περὶ πᾶσαν λοπάδα ἀνακτορικὴν περιβομβούντων.

Ἀλλὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους τὰ φιλοσοφήματα, τοῦ Ἡροδότου, Θουκυδίδου καὶ Τακίτου τὰ ἱστορήματα οὐ προσίτα τοῖς πολλοῖς· ἄλλως τε καὶ διὰ μεγάλων γραμμῶν οὐσῶν ἐσχεδιασμένων τῶν ἐν αὐτοῖς εἰκόνων, ἢ καλλιτεχνικῇ τούτων ἀξία οὐχ ὑποπίπτει εἰς τὴν κατάληψιν τῶν πολλῶν, ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ τοιοῦτου ἵνα ἢ εἰκὼν ἢ χρωματισμένη, ποικίλον τὸ ἔνδυμα. τὸ δρᾶμα ἐν πράξει, διαλέγεσθαι δὲ τὰ πρόσωπα καὶ εἶναι πλήρη τὴν σκηνογραφίαν. Οὗτοι καὶ τοῦ Πάφαίου τὰ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ σχεδιάσματα (cartoni di Raffaello) μόνοι οἱ ἐμπειροὶ τὴν τέχνην μελετῶσι, πρὸ τῶν εἰκόνων ὅπως τῶν στοῶν καὶ τοῦ μουσείου καὶ οἱ πολλοὶ ἀδάεις τῆς τέχνης ἐξεστηκότες μένουσιν, εἰ δὲ καὶ ὀλίγον ἀνεπτυγμένην τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ καλὸν ἔχουσιν ἐννοοῦσι τὸ ὕψος τῆς ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ τὴν εἰκὼν ἰδέας.

Ἐς νομίζομεν δίδομεν οὕτως ὁπώσῃ σάφῃ τὴν διαφορὰν μεταξὺ ἱστορίας καὶ ἱστορικῶν μυθιστορημάτων. Εἰς τοῦ Μανώλεω καὶ Γυζώτου τὰ περὶ τῆς Ἀγγλικῆς ἐπανάστασεως ἱστορήματα ὀλίγοις δέδοται συναναθῆναι τὸ ὕψος, ἐν ταῖς Καθαρίστας (Puritan) ὅμως τοῦ Οὐάλλτερ Σκῶττ εὐκολώτερον διορθῶνται ὁ χαρακτήρ αὐτῆς ὡς καὶ τὰ αἷτια δι' αὐτὴν ἐγένετο. Ἐν τῇ *grounle* τοῦ Κενίλινθ (Kenilworth) ἐντελέστερος ὁ χαρακτήρ τῆς ἑλισσάβετ ὑπὲρ πᾶσαν ἱστορίαν· ὁ δὲ Ροβέρτος κόμης τῶν Παρισίων ἀκριβέστερον ὥς εἰκονίζει ἡμῖν τὴν κατάστασιν τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὴν παρακμὴν αὐτοῦ ἢ ὅτι τοῦ Γίβωνος ἢ ἱστορία. Καὶ ἀληθῶς μὲν ὀλίγιστοι οἱ πρὸς τοὺς μεγάλους ἱστορικοὺς συμπάρεδροι μυθιστοριογράφοι, ὅταν ὅμως τοιοῦτοι τύχωσιν εἶσιν οὗτοι τὸ κατ' ἀνάγκην τῶν μεγάλων ἱστορικῶν συμπλήρωμα.

Καὶ συνήθως μὲν οἱ μεγάλοι ἱστορικοὶ προηγούνται τῶν διασῆμων μυθιστοριογράφων ὡς τὸ σχεδίασμα γίνεσθαι πρὸ τῆς εἰκόνος, παρ' ἡμῖν ὅμως συμβαίνει ἀντίθετον τι, ὥς διότι ἡ Ἑλλὰς ἐκπαλαι προάρισται ἵνα ἐν παντὶ καλῶ ἢ κακῶ πνιύται ἐξαιρέσει, ὅπως ἐν πᾶσιν ἢ ἀλλοῦς πρότυπον καὶ πρωτότυπον. Οὕτως εἰ καὶ ἐστρημένοι εἰσὶ σπουδαῖα ἱστορίας τῶν ἐπὶ τῆς δουλείας καὶ κατὰ τὰς

ἡ γ α μ ω ν περὶ οὗ λέγει ὁ Τάκιτος αὐτὸς ἔστιν ὁ Σκωττὸς δ ἐν τῷ Π καὶ Θ τῆς πολιτείας τοῦ Πλάτωνος δι' ἀπαραμύλλον φιλοσοφικῆς ἀναλύσεως καταδείξας τὴν κακοδαμονίαν τῶν τυράννων. Ἡ ρ δ δ ο ε. καὶ Ἀ ρ ι σ τ ο τ ἑ λ. πολιτ. Ε, η καὶ θ.

ἐπανάστασις ἡμερῶν τῆς Ἑλλάδος ἐνετύχομεν ὅμως ἱστορικῶν μυθιστορημάτων παρέχοντι ἡμῖν ἀφορμὴν εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου εἶδους φιλοσοφίας μελέτας, ὅθεν διὰ τὸ ἔχειν τοὺς ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου ἔρρι συγγραφέντας *Κρητικὸν γάμου* πολὺ τὸ ἐθνικὸν ἐνδιαφέρον, οὐκ ἄσκοπον ἡγούμεθα τῷ τύπῳ παραδόναι τὰς ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τούτων ἐν ἡμῖν ἐμπειροθείας ἐντυπώσεις καὶ τὰς ἐκ τούτων ἐγερθείσας σκέψεις ἡμῶν.

Ἰδέσθαι τοῦ δράματος, ἢ μᾶλλον τῆς ἐποποιίας ταύτης, ἐστὶ μίαν ἐκ τῶν πολλῶν ἐπανάστασεων τῆς μεγαλονήσου καὶ μεγαλομάρτυρος Κρήτης, ἢ κατὰ τὸ 1570 συμβῆσα, καταστροφή δὲ ἡ διὰ προδοσίας ὑπὸ πρόφασιν καὶ πρόσχημα γάμου αὐτοῦ ὑποδούλωσις αὐτῆς, γάμων αἰμοφύτων ὡς οἱ Σικελικοὶ ἐσπερινοί, γάμων προδοτικῶν ὡς ἡ νύξ τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου. Τὰς ἑλληνικὰς ἐπανάστασεις, ὅποι ποτε τῆς ἑλληνικῆς χώρας ἐξέβηκε πάντοτε ὁ κρατὴρ τῆς φιλοπατρίας ὁ ἐν παντὶ στέφανος ἑλληνικῶς ὡς ἐν ἡφαιστῷ φλέγων μὲν διηνεκῶς εἰς τὰ ἐντὸς ὑπὸ θερμῆς δὲ πανταχοῦ, ὅπταν φαίνεται ἡσυχίαν ἄγων, ἐπισταφόμενος χροῆς εἰς νέαν ἐκκρηξὴν ἐτοιμῆς, ἐκάστοτε δὲ κατέστειλε τοῦ ξένου ἢ μοχθηρίας· ἐὰν δὲ καὶ τὴν τοῦ 1821 οὐ παντελῶς κατέσβεσεν ὡς καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς, περιέστειλεν ὅμως ὁ ξένος ἐν τοῖς ἴδιον στενοῖς ὁρίοις ὅπως ἐν αὐτοῖς μακραίνεται ἡ Ἑλλὰς. Ἀγνοεῖ ὅμως ὁ ξένος ὅτι ὁ Ἀρχιμήδης ἦν Ἕλληνας καὶ ὅτι ὡς ἐκεῖνος ἠτεῖτο παρὰ τοῦ τυράννου τόπον ὅπως στή ἵνα κινήσῃ ἀντιμοχλεύων τὴν γῆν, οὕτω καὶ ὁ Ἕλληνας τὸν τόπον εἴρε, μοχλὸν δ' ἔχων τὴν *φιλοπατρίαν* καὶ ὑπομόχλιον τὴν *ὑπομονήν*, θέλει, σαμῆραι ἐντεινὼν τὰς δυνάμεις, φθάσει εἰς τὸ ποθοῦμενον τέρμα τῆς εἰς ἐν ἐνώσεως σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Τὰ ῥαδίως κτώμενα ῥαδίως καὶ ἀποβάλλονται, προσφιλέστατα δὲ, καὶ διὰ τοῦτο μονιμώτατα τὴν κτήσιν, τὰ ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ πορισθέντα. Ὄθεν μακρὰν τοῦ ἐκ τῶν συνεχῶν ἀποτυχιῶν ἀποβαλεῖν τὴν Ἑλλήνα τὴν ἐλπίδα, διορῶ οὗτος ἐν ταῖς δοκιμασίαις ταύταις τῆς θείας Προνοίας τὸν δάκτυλον, καθόσον ἐν τῇ σκληρῇ σχολῇ τῶν δυστυχῶν λαὸς πρὸς μέγαν προωρισμένος μορφούται καὶ ἡ ἐθνότης αὐτοῦ ἐδραιούται καὶ μεγαλύνεται, ὡς καὶ ὁ ἐπιστήμιος ἔργους ἐπιχειρῶν ἀνὴρ ἐκ τῶν δυσχερεῶν ἢ ὑπερέβαλε διακρίνεται.

Τὸ ἔτος τοῦτο 1570 ἦν καὶ ἄλλως ἐπίσημον διὰ τὴν Ἑλλάδα· ἐν τούτῳ ἐγένετο ἡ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου, ἐφ' ἣ ἐγκαυχᾶται μὲν ἡ Δύσις ἐγκαλλωπίζεται ὅμως ὁ Ἕλληνας, καθόσον δώδεκα μὲν μόνον ἑκατοντάδες ἑνῶντες ἔπρεπον ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, ὀδοῦντες δ' ὅλοι ἑκατοστῆς Ἑλλήνων διὰ τοῦ

αἵματος αὐτῶν ἦσαν τὴν νίκην τοῦ Σταυροῦ κατὰ τῆς *Ἡμισελήνου* (η).

Ἡ Βενετία τότε ἦν, ὅπως εἶπεν, εἰς τὴν ἀπογνῶσιν τῆς δυνάμεως αὐτῆς. Ἀπὸ τοῦ 1297 καταλυθείσης ἐν αὐτῇ τῆς δημοκρατίας ἐγκαθιδρύθη τὸ ὀλιγαρχικὸν πολιτεία, ὑπερ ἐν διαστήματι τριῶν περὶπου αἰώνων βαρύντατα ῥιζοβολήσαν ἀπέφερε καὶ τῇ Βενετίᾳ αὐτοῦ ἐκείνου τοὺς καρποὺς οὐ καὶ τῇ Ῥώμῃ, σὺν τοῖς ὅμοις καὶ πάσας ἐκείνας τὰς καμίας τὰς πεπωμένους πῶς ἀδικασάτους ἀπὸ παντὸς ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος. Ἡ ὀλιγαρχία ἐστὶν ἡ πασῶν τῶν ἑλλῶν διαρκαστὴρ πολιτεία, ἐστὶν ἡ σῶμα πολιτικῶν ἀθάντων ἢ τε τῶν νεωτέρων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων, τῶν, ὡς εἶκε, πάντοτε ἐν μείζονι ἀριθμῷ εὐρισκομένων ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς πολιτείας, ἐν ᾧ ὡς ἐν σχολῇ οἱ εὐκρινέστεροι νεώτεροι παρὰ τῶν πρεσβυτέρων διδάσκονται τοῖς συμπολιτευόμενοι, ἐκείνων δὲ μεταστάντων τοῦ βίου καὶ πρεσβυτέρων τῶν πρότερον νεωτέρων γεγενημένων τὰ τέκνα τῶν θανόντων μαθητεύουσι παρὰ τοῖς πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν μαθητεύουσιν. Οὕτως αἱ παραδόσεις συντηροῦνται καὶ τὸ πολιτεία ἀμετάπτωτον μένει καὶ ἡ πολιτεία ἐπιχειρεῖ ἔργοις σπουδαίοις ἀνευ σπουδῆς, ἢ τε τοὺς αἰῶνας πρὸ αὐτῆς ἔχουσα καὶ οὐχὶ τὸ βραχὺ τέρμα μίαν ἀνθρώπου ζωῆς.

Ἀλλ' ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἡ ἀρετὴ ὑπερέβαλε τὸν μέσον δρόμον, ἐν ᾧ καὶ μόνον κατ' Ἀριστοτέλη (θ) ἐστὶν ἀρετὴ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν ἢ διὰ τὴν ἑλλειψίν μετίσταται εἰς κακίαν, ἀποβαίνει δὲ θηριώδες τι τῆς κατ' ὀλιγαρχίαν πολιτείας δόγμα. Οὕτως ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔργος ἀποβάλλει τὸ ἄγνόν, τὸ καλόν, τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο ὅπερ διακρίνει αὐτὸ ὡς ἀρετὴν, δι' ὃ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ἀρετὰς ἐναρμονίζεται, μετρίσεται δ' εἰς πάθος θηριώδες πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν ὑπερβαίνει. Ἡ ἐν τῇ Βρούτῳ φιλοπατρία ἀποπνίγει καὶ αὐτὴν τῆς φύσεως τὴν φωνὴν καὶ τὰ ἴδια καταδικάζει τέκνα ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ Κάτωνι, ὡς καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ Ῥωμαίῳ, τὸ ἀληθεύειν, τὸ φιλανθρωπεύεσθαι, τὸ εἶναι δίκαιον κτλ. περικλείεται ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς φαντασίας, οὐ λεγόμεν δὲ τῆς πατρίδος, καθόσον καὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει γεννηθεὶς ὁ ἐκ τοῦ δήμου, διὰ τὸ μὴ ἀνήκειν αὐτὸν τῇ ὀλιγαρχικῇ φατρίᾳ, οὐ θεωρεῖται ὁμόπατρις ἀλλ' ἐχθρὸς καὶ ὁ ἀριστοκράτης ὀρκίζεται ὅτι «καὶ τῷ δήμῳ κακόνους ἔσται, καὶ βουλευσέσθαι, εἰ ἂν ἐχῇ κακόν» (ι).»

(η) «A la bataille de Lepanto il y eut 1200 Vénitiens de tués et huit mille Grecs». Villomai n, sur l' état des Grecs p. 143.

(θ) Ἀ ρ ι σ τ ο τ ἑ λ. ἠθικ. Νικημ. Β § 8—8.

(ι) Ἀ ρ ι σ τ ο τ ἑ λ. πολιτ. Ε, § 19,

Τὰ αὐτὰ συνέβησαν καὶ ἐν Βενετίᾳ, βία, δόλος, ἀπάτη, σκληρότης, ἀφιλανθρωπία, ὕβρις πρὸς πάντα μὴ παρίκλιον, περιφρόνησις πρὸς πάντα μὴ ἐξ εὐγενῶν, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἐκ τοῦ ὄχλου ἐν τοῖς Ἑνετικοῖς· γενναίως γεννηθέντων ἐξαίρουμένων, ὑπὲρ ὧν μίαν μὴν ὅλως ἰδιόζουσαν οἱ εὐγενεῖς ἐποιεῦντο ὑπὲρ τοῦ ξένου· ἐξαίρεσιν, ὅτι τὸν ἄρτον οὐκ ἀφῆρουν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν ξένων ἐδίδουσαν τῷ ὄχλῳ τῆς Βενετίας, σὺν αὐτῷ ὅμως ἐχρίζοντο αὐτῷ καὶ ζυλοκοπήματα· *pape e lasionhate* ἦν τὸ ἀποκλειστικῶς καὶ διὰ τοῦ ἐκτῶν συμπολίτας κυβερνητικὸν δόγμα. Ἐκτὸς τοῦ ἄρτου τὰς λοιπὰς φιλοφροσύνας, καὶ ἰδίως τὰ σπρεβλωτήρια (κ), εἶχον ἴσα Βενετοὶ τε καὶ ξένοι.

Τὴν διαγωγὴν τῆς Ἑνετικῆς ὀλιγαρχίας πρὸς τοὺς ὀρθόδοξους κατὰ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ κτήσεις ὑπεκδοῦς· ἐξετράχυνεν ἔτι μάλλον ἢ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν καρδίαν παντὸς Ἀστικοῦ ἐμφυσομένη πρὸς ἑπὶ ἐτερόδοξον ἐνθεομανίαν τοῦ παπικοῦ κλήρου αἰετοῦ θεωρήσαντος τὸν ὀρθόδοξον ὡς τι μίσημα καὶ τοῦ Ἰουδαίου καὶ τοῦ Μωαμεθανοῦ χεῖρον. Τὸ ἀνεξιθρησκον, τὸ κατ' ἐσχάτην διακρίνον τὸν Ἕλληνα, ἔστι τι ἀκατάληπτον διὰ τὸν τὰ δόγματα τοῦ Πατριανοῦ ἐμπεφορημένον. Ὅθεν πᾶς τις δύναται κρίναι ἐποῖον τι ἀτίθησκον Ὁριόν ἢ ὁ Ἑνετὸς πατρίκιος ἐάν τοις ἀπὸ τῆς ὀλιγαρχίας δόγμασι προσθῇ τὴν ἐκ τοῦ παπικοῦ μισαλλοδοξίαν οἰστρολατομένην μάλιστα ὑπὸ τῆς ἰησοῦτικῆς καταχθονίου διδασκαλίας τῆς περὶ τὰ μέσα τοῦ 15' αἰῶνος διαμυρωθείσης, τὰ μάλ' ὁ εὐδοκίμησας ἐν τῇ παπικῇ Ῥώμῃ καὶ τῇ Ἑνετικῇ συγκλήτῳ, ταῖς ὀλιγαρχικωτάταις καὶ πρὸς τὴν κατάντησιν καὶ καταδούλωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης ἀκατασχέτως τεινούσας πολιτείας.

Τρία πρόσωπα ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπιελίου ἐντελέστατα παριστᾶσι τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑνετοῦ πατρίκιου καὶ τοῦ ἰησοῦτου. Ὁ *Ad Molin* ὅπως συντελέσῃ εἰς τὴν ὑπὲρ τῆς Βενετίας καταστολὴν τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ὁμοιάζει σύζυγον καὶ μονογενῆ θυγατέρα, ὥστε δὲ μὴ ἤρκει τηλικαύτη θυσιᾶ προσφέρει θυμῷ καὶ τὴν ἰδίαν συνείδησιν, αὐτὸς οὗτος γινόμενος ἐξωμότης τοῦ οἴκου θεοσκεύματος, καὶ Ἀκτίνο· ὧν δεχόμενος δημοσίᾳ τὸ ὀρθόδοξον χρίσμα καὶ ὁμολογῶν ὅτι ἀποτάσσεται τῷ Πάπᾳ καὶ συντάσσεται τοῖς ὀρθόδοξοις.

Ὁ ἰησοῦτης Ἀδὸν Πλάτσοιδο· ἀκριβέστατον ἔκτυπον τοῦ τάγματός τοῦ Ἰγνατίου Λοῦβλά, μετασχηματίζεται εἰς ὀρθόδοξον ἱερέα, τὸν Βίρηναιον διὰ πλαιοστογραφίαν κατασκευάσας· ἐκστῶν τακτικῶς περὶ τῆς ἱερουμένης αὐτοῦ ἀποδεικτικῇ καὶ δι' ἰη-

(κ) Ἀπερὸν δὲ ἀντιγράφει τὴν φοβερὰν τῶν πρὸς σπρεβλωσιν μηχανῶν ἀπερὸν καὶ περιγραφὴν ἣν ποιεῖται ὁ συγγραφεὺς τῶν Κρητικῶν τόμων ἐν σελ. 12—18.

σοιτικῆς ἐπιστήμης ἐντριβέστατος γινόμενος τοῦ λειτουργικοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Τοιοῦτος ὢν ὁ ἀνὴρ καὶ παῖζων, ὡς πάντες οἱ ὁμοταγῆς αὐτῷ, δι' ἐπὶ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, κατορθοὶ ὅπως ἐξαπατήσῃ καὶ αὐτὸν τὸν πρῶτον τοῦ ἐν ἐπαναστάσει διατελούντος λαοῦ τῆς Κρήτης καὶ εἰσδύσῃ τὰ βουλεύματα τῶν ἐπαναστατῶν. Διαπράττει δὲ τὰ σάτανικὰ αὐτοῦ σχέδια μετὰ τοσαύτης χαρμονῆς ὥστε ἀμφιβάλλομεν ἐάν ποτε ἄλλος ὑπερέβῃ τὸν Ζαμπιελίον (λ) εἰς τὴν ἐντέλειαν τῆς εἰκόνης τοῦ συμμοθητοῦ, ὡς εἰκάζομεν, τοῦ *Suaveol*, καὶ προδρόμου, ἐάν μὴ καὶ διδασκάλου τοῦ *Esobnari*. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον ὁμολογοῦμεν, ὅτι οὐδέποτε ἔγνωμεν ἀπατροπαιότερον τοῦτου χαρακτήρα, ἀμφιβάλλομεν δὲ ἐάν ποτε αὐτὸς ὁ Βελλεβούλ μορφῇ ἀνθρώπου λαβὼν ἠδύνατο διὰ πλείονος τέχνης σαγηνεύσαι ἄνδρα συνειδητὴ καὶ προφυλακτικὸν, οἷος ὁ τῶν Κρητικῶν πρῶτανις Γεώργιος Κανταναλῆος.

Ὁ δ' ἐν Κρήτῃ ἀρμολογῶν τὴν Βενετίαν τότε *Pasquale Cilogna* ἔστι τι σύνθετον ἐκ πατρίκιου τὴν γένεσιν καὶ ἰησοῦτου τὸ δόγμα, ἐν τῷ τάγματι ὡς κοσμικὸς κατεταγμένος κρυφίως. Ἐν τῷ στήθει ταμείον ὦν κακίας καὶ βδελυρίας· τοσοῦτον ἐντέχνως ὑπεκρίθη τὸν ἄγιον, ὥστε καὶ ἐπιστεύθη ὡς τοιοῦτος καὶ δὴ δεισιδαιμονίως εἰκονίσθη ἐν τινι τῶν ναῶν τῆς Βενετίας ὁ τῆς εὐχαριστίας ἄρτος, ἐν ᾧ μετουσιώθη ὁ Χριστὸς, ὡς αὐθόρμητως ἀποπτάς εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἰησοῦτου τούτου, οὗ τὴν ἀγισσύνην ἱκανῶς μαρτυρεῖ ἡ θέσις τοῦ τάφου αὐτοῦ, ὡς τοῦ μόνου ἐκ τῶν ὀρθόδοξων δούκων τῆς Βενετίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν ἰησοῦτικῶν τῆς πόλεως ταύτης εὐρισκομένου.

Καὶ ἀντίθεσιν τῶν τριῶν τούτων χαρακτήρων εὐρίσκονται οἱ τρεῖς Ἕλληνοὶ τοῦ Γεωργίου Κανταναλῆος ἀρχηγοῦ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Πέτρου, τρίτος δὲ ὁ τῆς Σοφίας Δὰ Μολίν· θυγατὶς μὲν τοῦ Ἑνετοῦ Δὰ Μολίν ἀλλ' ἐκ μητρὸς Ἑλληνίδος.

Ἐκαστος τῶν τριῶν τούτων χαρακτήρων εἰκονίζεται ἐν τῶν διαφορῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ τύπων. Ὁ γέρον Γεώργιος τὸν συνετὸν καὶ προφυλακτικὸν Ἕλληνα, τὸν δυσπιστοῦντα πρὸς πάντα ξένον, τὸν ἀκλόνητον ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων, τὸν ἐκ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείας λαμβάνοντα τὴν δύναμιν ἵνα ἐξ ὕλης μὲν ψυχῆς καὶ καρδίας ἀφοσιώται τῇ πατρίδι χωρὶς ὅμως ἐκ τοῦτου περιορῶν πάντα ὄρον δικαίου καὶ ὁσίου· τὸν ἀπὸ μόνης τῆς θείας ἀντι-

(λ) Μὴ δὲ φανῇ ὅτι ὑπερβολὴν λέγομεν παρατηρούμεν ὅτι οἱ μὲν λοιποὶ τοὺς ἰησοῦτας εἰκονίσαντες ὑπερεβύθη καθέσσαν οὐκ ἔγνωσαν, ὡς ὁ Ζαμπιελίος, τὸν ἐνθεομανῆ ζῆλον ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ τὸ ἀκατάχατον τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μίσος τῶν ἰησοῦτικῶν κατὰ τῆς ὀρθοδόξου.

λήψεως καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς συμπαρέσεως χειρῶν ἑλληνικῶν οὐχὶ δ' ἀπὸ πολιτικῆς ἐξωτερικῆς, οὐδὲ χρησμῶν καὶ τερατολογημάτων προσδοκῶντα τὰ βέλτεστα· τὸν πιστὸν πρὸς τοὺς φίλους, πρὸς δ' ἐχθροὺς γενναῖον καὶ ἀμνησίκαν· τὸν τῆς πατρίδος τὸ συμφέρον ὑπεριθέμενον τοῦ οἴκου. οὐχὶ ὅμως διὰ τοῦτο καὶ καταφρονούντα τῆς ἠθικῆς τοῦ νόμου (μ)· τὸν ἀκαμπτον πρὸς τὰ δελεάσματα τοῦ τυράννου, περιφρονούντα δ' αὐτὸν καὶ τὰ ἄδωρα τούτου δῶρα· τὸν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα ἀταπεινῶν, καὶ πρὸς τὰ ἴδια τέκνα αὐστηρὸν, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ψυχρότητα ταύτην τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡθους κατακλείοντα ἐν τῷ στήθει καρδίαν τρυφερὰν καὶ εἰς πᾶν εὐγενὲς αἰσθημα εὐπρόσιτον. Ἔστιν ἐν ἄλλοις λόγοις τὸ κατ' ἰδέαν πρότυπον πρὸς ὃ θεὸν ὁπως προσεβιάσθῃ ἐκτὸν πᾶς Ἕλληνα εἰς τὴν παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἐργαζόμενος.

Οἱ δὲ τοῦτου υἱοὶ Πέτρος καὶ Δημήτριος κοινὴν τὸ θερμοῦργον τῆς νεότητος ἔχοντες καὶ τὴν πατρίδα ἴσα τῷ πατρί φιλοῦντες καὶ πρόθυμον τὸ πνεῦμα εἰς ὃ, τι αὐτῇ συμφέρει τηροῦντες, παριστᾶσιν ἐκάτερος ἓνα τῶν δύο τύπων εἰς οὓς ἡ ἑλληνικὴ χωρίζεται νεολαία. Ὁ μὲν γὰρ Δημήτριος, οἷκοι ἀνατροφὴν καθαρῶς ἑλληνικὴν λαβὼν, ἀμειγρῆς μὲν τὰς ἑλληνικὰς ἔχει ἀρετὰς, καθυστέρει ὅμως τοῦ πρωτοτόκου Πέτρου ὡς πρὸς τὴν κεκαλλιεργημένην παιδείαν, ἣν ἔλαβεν οὗτος κατὰ τὴν πρὸς τὴν Δύσιν συγχρότισιν αὐτοῦ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Βενετίας διατελέσας. Καὶ ἀληθῶς μὲν ἡ πρὸς τὰ τῆς Δύσεως ἔθιμα ἀνατροφή αὐτοῦ οὐκ ἐξετράψε τοῦ ἑλληνισμοῦ, οὐδὲ ἠλλοίωσε τὸ φρόνημα, μετέβλεπεν ὅμως ἐν μέρει τὸ ἥθος, ἵσως δὲ καὶ τοὺς τρόπους κατέστησεν οὐχὶ καὶ συνάδοντας ἐν πᾶσι πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἡ δὲ Σοφία, τέκνον γυναικὸς ἑλληνίδος μητρὸς, οὐδαμῶς τῶν κακιῶν τοῦ πατρὸς μετέλαβε, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτος καὶ τὸ ὑψηλόφρον τῆς ἐνετικῆς ἐκείνου ἀριστοκρατικῆς συγκεκρασμένα ἔχει καὶ συνδυασμένα πρὸς τῆς ἠθικῆς τ' ἀπαράτρεπτα διδάγματα. Ἔστιν ὁ τύπος τῆς ἑλληνικῆς γυναικείας ἀρετῆς· ἐστὶν ἡ ἐφάμιλλος τῶν δύο παρθένων, τῆς Ἀημιλίας Μαρούλας καὶ τῆς Κυπρίας Βελισάνδρας, ταύτης μὲν δι' ἐνθέσεως τοῦ

πυρὸς εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην ἀνατιναξάσης εἰς τὸν αἶρα ἐαυτὴν καὶ τὰς συντρόφους τῆς αἰσχύνης μετὰ τῶν ἀπαγωγῶν (ν), τῆς δὲ Μαρούλας δραξάσης τὴν σπάθην τοῦ φονευθέντος πατρὸς αὐτῆς καὶ κατὰ τῶν Τούρκων ὀρμησάσης ἀνεξωπηρῆθαι τὸ θάρρος τῶν εἰς φυγὴν τετραμμένων ἡδὴ χριστιανῶν ὅπως ἀναλάβωσι τὸν ἀγῶνα καὶ νικήσωσι τοὺς Τούρκους· ἐστὶν ἡ πρόδρομος τῆς Μόσχως καὶ τῆς Δέσπας, τῶν ἡρώδων τοῦ Σουλίου, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Μακεδονίας, κτλ.

Οὗτοι μὲν καὶ τοιοῦτοι οἱ πρωτεύοντες χαρακτήρες, ἀλλὰ καὶ τινες δευτερεύοντες πολλοῦ λόγου εἰσὶν ἄλλοι. Οὕτως ὁ χαρακτήρ τοῦ νεοῦ φρενῶν ἀυλάρχου Ἀβουγάδρου «μωπιζόντος, διότι ἐν καὶ εἰς τὰς αὐλὰς πάντες ΠΑΙΝ ΕΝΟΣ βλέπουσιν ὑπερβαλλόντως, ἡ μωπία προσδίδει ἐξαιρετικὴν τινα χάριν καὶ ἀξιοπρέπειαν (σελ. 52)», φέροντος δὲ στολὴν χρυσοφαντον καὶ κατεστιγμένον ὑπὸ ὀρμου παρὰσῆμων. Οὕτως ἡ σκυθρωπὴ εἰκὼν τοῦ Δέμου ἀρχιγραμματέως τοῦ Δουκῆς, δίδωσι πληρεστάτην ἰδέαν τῆς ἐνετικῆς ἀστυνομίας, τοῦ ἐντελεστάτου τούτου τύπου πάσης μυστικῆς ἀστυνομίας, διότι ἐάν κατὰ τι πᾶσαν ἄλλην πολιτείαν ὑπερβαλεν ἡ ἐνετικὴ, ἔστι πάντως τοῦτο ἡ τελειότης εἰς ἣν προήγαγε τὸ κατασκοπεῖν καὶ περιβάλλειν τὸν πολίτην διὰ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἀοράτου δικτύου, ὃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ κρατεῖ ὁ φοβερός ἀστυνομός, ὃν ὅμως εἰ καὶ οὐ διαφεύγουσι τὰ ἐλάχιστα, διαφεύγουσιν ὅμως τὰ μέγιστα καὶ ἐπισημώτατα, διότι διαπανόμενος ἐπ' ἐκείνους ταῦτα ἀδυνατεῖ προσεῖν καὶ διορῶν (σελ. 28).

Ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν χαρακτήρων προέρχεται ἡ διαφορὰ τῶν ἀρχῶν ὅφ' ὧν ἐμφοροῦνται δυνάσται καὶ δυναστευόμενοι, Ἑνετοὶ καὶ Ἕλληνες· οὗτοι μὲν γὰρ πιστεύουσιν εἰς Θεὸν ὡς ΑΡΧΙΝ, ἐκείνοι δὲ χρῶνται τῷ ἀγίῳ τοῦ Θεοῦ ὀνόματι πρὸς ἐπίτευξιν ΤΕΛΟΥΣ βεβήλου καὶ ἀνοσίτου. Ὁ ἔρωις τῆς πατρίδος ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ δεδουλωμένου Ἑλλήνος διασώζεται ὡς λύχνος τύμβειος ἐντὸς τάφου σκοτεινοῦ· ὁ ἑλληνισμός ἐστίν, ὡς προσφύεστατα λέγει ὁ συγγραφεὺς (σελ. 66), οἷόν τι ἄρωμα, ὑπὲρ ἑκατὶ ἐγ-

(ν) Τὸ ἡρώϊκον τοῦτο τῆς Κυπρίας παρθένου κατέρωθεν ἀναφέρουσιν ἄλλοι τε ἱστορικοὶ καὶ δὴ καὶ ὁ μάλ' αἶμα τοῖς Τούρκοις φρονῶν δυσμενὲς δὲ πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους *J o u a n n i s*, ὅστις διὰ τοῦτο καὶ παραρτῆται ὡς ἀμφίβελον ἐν ἑλλήνις ἡ Ἑνετικὴ ἡ ἡρώς Κυπρία. Ἰδὲ τὸ χωρίον εἰς *Uromania*, après avoir passé par les défenses de la ville, avaient chargé sur plusieurs jeunes gens des deux sexes, une femme grecque ou vénitienne mit le feu aux vaisseaux prêts à sortir du port, et égaré ainsi au vainqueur le fruit le plus précieux de leur conquête. *J o u a n n i s*, la *Turquie* p. 283 col. 2. Ταῦτα συνέβαινον κατὰ Μάϊον τοῦ 1870 ἢ δ' ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσει κατὰ Νομβρίον τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

(μ) Ὅ, τι γὰρ τῇ ἠθικῇ ἀντίκειται οὐδὲ τῇ πατρίδι συμφέρειν ἔστι δυνατόν. Ὅθεν μάλ' αἰσθάνεται ὁ *K i k e r o n* «*Sunt enim quaedam ita facta, partim ita flagitiosa, ut ea non possent emendare quidem patriam causa sapiens*» «*faciuntur esse*». Τοῦτοι δ' ἀρετῶς συνεπάγεται «*sed hoc com-modius se res habet, quod non potest accidere tem-pus ut in iustis Rei Publicae quidquam illorum facere sapientiam*», de offic. I. 48. Ἀναίρεσις πασιφανὴς τοῦ πολιτικοῦ τῶν πλείστον πολιτευομένων δόγματος ὅτι ἡ ἠθικὴ ἐστὶν ἀσυνδίδεστος πρὸς τὴν πολιτικὴν.

κλεισθὲν ἐν ἀγγεῖῳ συμφύεται αὐτῷ οὕτως ὥστε τοῦ λοιποῦ ἀδιαχώριστον ἔσχει ἀπ' αὐτοῦ μένει, πλύσεις καὶ βάντισμοι οὐ καθαίρουσι τὸ ἀγγεῖον, ἀνάγκη δὲ πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἀρμάματος ἵνα καὶ παντελῶς συντρίβῃ ἢ διαχθῇ αὐτὸ φιάλη.

Τὸ δυνάμιον ἢ ἐνετικὴ πολιτικὴ εἰς μαθηματικὸν τι τρίγωνον καὶ εἰς ἀσεβῆ τινα δεκάλογον ὡς ἐν μαγικῇ τινι ἀποκρύφῳ συνόψει περιλαμβάνεται. Τὸ τρίγωνον τὴν κορυφὴν ἀνεστραμμένην πρὸς τὰ κάτω ἔχον φέρει ἐφ' ἐκάστης γωνίας ἐν φ, καὶ τὰ μὲν παραλλήλως κείμενα δύο φ παριστῶσι τοὺς δύο τόπους καθ' ἕτερον τῶν ὁποίων ὁλισκονται οἱ πρόδροντες τοῦ ὄχλου, διὰ φαινομένων τινῶν τιμῶν, τῆς κουφονοίας εὐθηνὸν δολέασμα, ἢ διὰ τοῦ χροσσοῦ φλωρίου τοῦ ὕεο τοῦτου τῶν διεφθαρμένων ψυχῶν, τὸ δὲ κάτω φ, τὸ τρίτον μέσον δι' οὗ ὁλισκεται ὁ ὄχλος, διὰ φαγοποσίου (σελ. 95). Ὁ δὲ πολιτικὸς δεκάλογος ἔστι τι καὶ τοῦ βδελυροῦ τοῦτου τριγώνου βδελυρώτερον· ἀντιγράφου αὐτὸν ἄνευ σχολίων, ἱκανὸν γὰρ καὶ τέλειον αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ὑπόμνημα (σελ. 98—99).

Α. Εἰς Θεὸς ἐν οὐρανοῖς. Εἰς γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς.

Β. Μένεισο βενετὸς ὦν.

Γ. Θεὸ λίθον τάφου ἐπὶ τὴν καρδίαν, καὶ πλάκα μνήματος ἐπὶ τὰ χεῖλη σου.

Δ. Τιμὴ, διὰ χρημάτων ὠνητὴ, ὅτι ἀπ' ἀργυρίου καὶ ὠνήσεως κεχρονολόγηται.

Ε. Ἰποσχέσεων, ὅρκων, ἐπιρκιῶν μὴ φείδου.

Σ. Ἐρεῦνα τὰ τρωτὰ, πλῆττε πλῆγὴν ἀνιάτων.

Ζ. Φεῦγε τὴν ἀντοφθάλμειν.—Διόβανιζε θρόνον, ὄχλον, ἀγίους.

Η. Ἀγάπα τὸ κάτοπτρόν σου ὡς σεαυτόν· πολυτομος βιβλιοθήκη, ἐχέμουος πνευματικὸς, μόνος φίλος ἀξιόπιστος ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Θ. Ὁ σὺ φιλεῖς, ἐτέρῳ μὴ μερίσας.

Ι. Τὸν ἔχθρὸν κατασπάζου καὶ κατασπάθιζε.

Ἄθλιοι πολιτικοὶ οἱ ἀδελφεῖπτες τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν γῆν καθηλωμένους ἔχοντες καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἀνατείνοντες αὐτοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἰμεῖς τοὺς ἀνθρώπους μόνον δρᾶτε, βλέπετε ὅμως ὑμεῖς δ' ὀφθαλμοὺς ἔκείνου θν οὐδέποτε συλλογίζεσθε ὅτι ὑπάρχει!

Ἀλλ' ὅποιαν ἄρα δύναμιν ἀναπλαστικὴν φέρει ἐν ἐαυτῷ ὁ λαὸς ἐκεῖνος, θν ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἄρχοντες τοιοῦτοι κυβερνήσαντες οὐκ ἀπεκτίνωσαν, θν τοσούτων μακρῶν χρόνων θηριώδους βία Ῥωμαίων, Φράγκων, Ἑνετῶν, Τούρκων οὐ κατέστρεψε; Ἀὐο ἀγνοοῖ ἀσφαλῶς ἐκράτησεν αὐτὸν ἀσφαλῇ ἐν τῇ ἐθνότητι αὐτοῦ, ἢ γλώσσα καὶ ἢ θρησκεία. Ἐξέλειπεν ὁ Αἰγύπτιος, διότι καὶ ἢ θρησκεία καὶ ἢ γλώσσα τῶν Φαραὼ ἐξέλειπον· ἐξέλειπεν ὁ Ῥωμαῖος,

διότι οὐδαμοῦ γῆς ὑπάρχουσι Ῥωμαῖοι, οὐδ' ἢ γλώσσα τοῦ Κικέρωνος ὑπὸ λαοῦ τινοῦ λαλεῖται τὴν σήμερον· σὺζεται ὅμως ἢ Ἑλλάς, διότι καὶ ἢ ἑλληνικὴ φωνὴ ἀνὰ στόμα τοῦ λαοῦ τοῦτου ὑπάρχει, διότι τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὡς ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ τοῦτου πρωτοτύπως συνεγράφη οὕτω καὶ σήμερον παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ θεῷ τούτῳ ἀρχετύπῳ ἀναγινώσκεται καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ καταλαμβάνεται.

Σὺζεται, διότι καὶ μὲν εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος διεδόθη ὁ μεμιασμένος τῆς δουλείας ἀήρ, ἀλλὰ τὰ ὅρη αὐτῆς καὶ ἢ θάλασσα οὐδόλως κατελήφθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Ἐν Κρήτῃ μάλιστα, ὡς καὶ ἐν Κύπρῳ, Σάμῳ καὶ ταῖς πλείστασι τοῦ Αἰγαίου νήσοις, ἀμιγῆς τὸ ἰθαγενὲς ἔμεινε στοιχεῖον ἐν τοῖς ἀγροῖς, διότι ἐκεῖ οὐτε Ἑβραῖοι ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Κωνσταντινούπολιν ὡς ἐπὶ Θεοδοσίῳ τοῦ Μεγάλου κατέφυγον, οὐτε ὡς εἰς Χίον ἐπὶ Ἰουστίνῳ ἐκ τοῦ Βασίλειου ἐκδιωχθέντες ἀπὸ Κωνσταντίνου, οὐτε Σλάβοι, ὡς εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἡπείρου Ἑλλάδος παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις Ἕλλησι συνώκησαν, οὐτε Τούρκοι, ὡς πέρα τοῦ Ταύρου, τὸν ἑλληνισμὸν συσφίγγαντες οὐ κατέβαλον μὲν τὴν θρησκείαν τὴν γλῶσσαν ὅμως διὰ τῆς βαρβαροφώνου Ταταρικῆς ἀντικατέστησαν.

Καὶ εἰς τὴν ἐν ἔτει 1570 ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασιν ἔδωκε γενεσιν ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πόθος πάσης ἑλληνικῆς καρδίας. Ἡ ἐμπρηστικὴ τῆς φιλοπατρίας ὕλη, φωλεύει μὲν χρῆζει δ' ἐναύσματος πρὸς ἐκκρηξιν τοῦ πυρός. Τὸ ἐναύσμα ἔστιν ἢ ἀφορμὴ, ἥτις ὡς πάντοτε σχεδὸν μικρὰ ἐστὶ, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης διέγνω εἰπὼν ἄγχιγονται μὲν οὖν αἱ στάσεις οὐ ΠΕΡΙ μικρῶν ἀλλ' ΕΚ μικρῶν στασιάζουσι δὲ περὶ ΜΕΓΑΛΩΝ (ξ). Οἱ ἐν Κρήτῃ προύχοντες ἤξιον ὅπως ἐκπροσωπῶνται ἐν τῇ ἐνετικῇ Βουλῇ, ἥτις Συμβούλιον τῶν Φρονιμῶν (Consiglio de Sanj) ἐκαλεῖτο, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν περὶ τοῦτου αἴτησιν πρὸς τὴν μητροπόλιν ὑπέβαλον· «λοιπὸν ὑπάρχουσι καὶ Φρόνιμοι μεταξὺ ἡμῶν;» ἀνέκραξεν εἰς τῶν Συμβούλων ἀνακαγγάσας (σελ. 7). Τὸ σκῆμμα ἦν εὐφυνὲς, ἀλλ' ὅσον εὐφύτεστερον τοσοῦτον καὶ τὸ κέντρον δριμύτερον· ἀπερρίφθη ἢ αἴτησις ἀλλὰ καὶ ἢ ἀφορμὴ πρὸς ἐπανάστασιν ἦν δεδομένη, μετ' ὀλίγον δὲ ἢ Κρήτῃ ἀπὸ ἄκρου ἕως ἄκρου εἶχεν ἀποτετιναγμένον τὸν ἕνον ζυγόν, ὡς μὴ ἀπομεινάντων ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν Ἑνετῶν εἰμὴ τῶν φρουρίων τῆς νήσου, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐφεξῆς ἐπαναστάσεσι τῆς Κρήτης κατὰ τῶν Τούρκων.

Ἡ ἐξιστόρησις τῆς ἐπαναστάσεως διδῶσι τῷ Ζαμπελῶ ἀφορμὴν ὅπως πολλὰ καὶ σπουδαῖα ἐν ἐπεισοδίοις ἐκθέσῃ. Οὕτως ὁ ἱστορικὸς τῶν μεσαιωνικῶν

(ξ) Ἀριστοτέλ. πολιτ. Β, γ 5.

τῆς Ἑλλάδος χρόνων (α) εὐρίσκει τὸ μέσον ὅπως παρενεῖρη πολλὰς πολιτικὰς ἐμβριθεστάτας σκέψεις, οἷαι αἱ περὶ ἀναγεννήσεως τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας (σελ. 106—107), ἢ ἀντίθεσις τοῦ βίου τῶν κατακτητῶν πρὸς τὸν τῶν ἰθαγενῶν (σελ. 115—118), ἐξ ἧς καταφαίνεται πᾶσα μὲν ἢ φαυλότης καὶ μοχθηρία τοῦ κατακτητοῦ, πᾶσα δ' ἢ ἑλληνικὴ ἀγνότης τῶν ἡθῶν· ἐξ ἧς εὐελπίζεται τις τὴν ἀνθρώπινον τοῦ γένους ἡμῶν τὸ ἐπαχθὲς τῆς κατακτητικῆς (τῆς φραγκικῆς λέγει ὁ συγγραφεὺς ἀλλὰ καὶ ἢ τῶν Τούρκων ἀνομοιοτάτη), καθ' ἣν ἢ δορυβάτωτος χώρα εἰς τρεῖς κατενεμήθη μερίδας ἴσας, ἐξ ὧν ἢ μὲν ἐδόθη τῇ λατινικῇ ἐκκλησίᾳ (αὕτη συνεκρότησε παρ' Ὀθωμανοῖς τὰ Βακούφια, ἥτοι τὴν περιουσίαν τῶν Τερμενῶν), ἢ δὲ τῷ Δημοσίῳ (παρὰ Τούρκοις τῇ χαζνέ), καὶ ἢ τρίτῃ τοῖς συστρατευσαμένοις τιμαριώταις (τοῖς παρ' Ὀθωμανοῖς Σπαχίσι), ὁ δ' ἰθαγενὴς κατέστη πάροικος ἢ παρίας (π) ἐν τῇ οἰκίᾳ πατρίδι. Πλείστης ἔτι μελέτης ἀξία ἐστὶ καὶ ἢ ἐξέτασις τῶν λόγων τῆς ἐκπτώσεως τοῦ γένους ἡμῶν, τοὺς εἰς δύο κυρίως συγκεφάλαιωμένους, τὴν δευσιδαιμονίαν καὶ τὴν ἀμάθειαν. Μεθ' ὁπόσης εὐφυίας ὁ συγγραφεὺς παίζων πρὸς τὰς λέξεις στηλιτεύει τὴν σχολαστικότητα τὴν εἰς τὴν ἀμάθειαν περιπαγοῦσαν τὸ ἔθνος ἀκάμουν τὸν λόγον ἐργαστήρι, συνεργὰ τὰ πνεύματα τὸ δὲ στοιχεῖον τοῦ λαοῦ σύμφωνον ἄρρωνον·

Μὲ τὰς χρονικάς ἀυξήσεις

Ἦλθε ἴλιγο ἴλιγο ἢ φθίσις

Μὲ τὰς κλίσεις μὲ τὰς πτώσεις

Ἦλθε τελευταῖον ἢ πτώσις!

Μετὰ πόσης δὲ τόλμης πολεμεῖ τὰς βεβήλους περὶ χρησμῶν καὶ προφητειῶν διχόδοσις εἰς τὰ πλῆθη! Διακρὸν ἦν ἂν ἢ ἀντιγραφή ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ τῶν σελ. 411—415, ἀρκούμεθα εἰς ὀλίγα ἐκ τῶν

(α) Διορθώμεν ἐν ἱστορικῶν λάθος τοῦ συγγραφέως· οὕτως ἐν σελ. 106 λέγει, ὅτι Ἀλέξανδρος Πάπας δ' ζ' ἦν ὁ ἐν Κρήτῃ Πάπας Φίλεργος. Τοῦτο οὐκ ἔχει ὡς λέγεται, διότι Ἀλέξανδρος ζ' ὁ Πάπας ἦν ὁ περιβόητος κακοῦργος Βεργίας, ὁ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1402 μέχρι τοῦ 1503 νεμηθεὶς ἐν παπικῶν θρόνον καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀκολαστήρας ὕσαν ὀλίγοι ἄλλοι Πάπαι, ὁ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος Πέτρος Φίλεργος ἐξελέχθη Πάπας ἐν Πίσῃ τὸ 1409 ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος Ε' ἀπεβίωσε δὲ τὸ ἐπὶ οὗ ἔτος 1410. Σημειοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τότε ἐνέμετο τὴν αὐτικὴν ἐκκλησίαν τὸ μέγα λεγόμενον σχίσμα τῆς Αὐσῆς, τρεῖς δὲ Πάπαι ἔβρουν συγχρόνως, ἐν Ῥώμῃ μὲν Γρηγόριος δ' Β' (1405—1415), ἐν Ἀθῆναις δὲ τῆς Γαλλίας Βενεδικτὸς δ' ΙΓ' (1391—1424) καὶ ἐν Πίσῃ δὲ τῆς Ἑλλάδος Ἀλέξανδρος δ' Ε'. Ἐπεὶ δὲ κακῶς παρατηροῦμεν, ὅτι οὗτος λέγεται οὐχὶ ἐκ Κρήτης ἀλλ' ἐκ Canidia χωρίου τινὸς παρὰ τὰ Μεδιόλανα ὡν ἐχρημάτισε καὶ ἀρχιεπίσκοπος πρὶν ἢ προχειρισθῇ Πάπας ἐν τῇ ἐν Πίσῃ συνόδῳ.

(π) Καὶ ἀληθῶς ἀμφότερα τὰ ὀνόματα πατρίδι καὶ παρία φέρονται ἐν ταῖς ἐνετικαῖς χειρογράφοις, ὡν τὴν μαρτυρίαν ἐπικαλεῖται ὁ συγγραφεὺς ἐν σελ. 108.

πολλῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ γηραιοῦ τῆς Κρήτης πρυτάνεως, ὅτι οἱ Ἕλληνες βάλλομεν εἰς ἐνέργειαν πολὺ περισσότερον τὴν γλῶσσαν παρὰ χέρια καὶ μυαλόν· ἔχομεν χωράφια καὶ τὰ παραιτούμεν χέρσα, ἔχομεν δάση καὶ ἀγοράζομεν ξυλικήν· ἄλλοι ἐργάζονται καὶ ἡμεῖς χάσκουμεν, φλυαροῦμεν, συντρωγόμεθα προσμένοντες οὐρανὸν τὸν ἀρχάγγελον ὅστις, καθὼς εἰς τὴν Παναγίαν ἐχάρισε τὸ κρίνον τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἔτσι δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς μέλλει νὰ φιλοδορήσῃ κάστρα Κρήτης καὶ ἀγίαν Σοφίαν. Ἀλλαχοῦ δὲ (σελ. 172) χλευάζει καλῶς τὴν παρ' ἡμῶν διαδοθεῖσαν μανίαν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἐνδόξων ὀνομάτων τοῦ Θεμιστοκλέους, Θουκυδίδου, Πλάτωνος, Κίμωνος, Σωκράτους κλπ. μὴ γὰρ τὰ χρονικά τῶν κακουργωθειῶν οὐ μνημονεύουσι πολλῶν Ἀριστειδῶν καὶ Λεωνιδῶν ἐπὶ ληστεῖα καταδικασθέντων; Μὴ γὰρ ἐλησμονήθη ὅτι ἐν τοῖς συμμορίταις τοῦ Τάκου ὑπῆρξε καὶ τις Περικλῆς; Τὸ ὄνομα Ἀνδρέας οὐκ ἐγένετο κώλυμα εἰς τ' ἀνδραγαθήματα τοῦ Μισαούλη, οὐδὲ τὸ Κωνσταντῖνος εἰς τὰ τοῦ Κανάρη, ἢ τὸ τοῦ Θεοδώρου καὶ Πέτρου εἰς τὰ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ Μαυρομιχάλη· εὐφώνον δ' ἐπὶ τῷ Τζαβέλα κατέστη τὸ βαρβαρόφωνον Κίτσος, προτιμότερα δὲ τὰ τῆς Δέσπωσης καὶ Μόσχως παρὰ τὸ αἰσχρὸς ἀνακαλοῦν ἀναμνήσεις τῆς Κλεοπάρας καὶ τὸ ἐταιρικὸν ἔργον δηλοῦν τῆς Ἀσπασίας.

Ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἄλλας ἀδυναμίας ἡμῶν εὐτραπέλως διακωμῶδει. Οὕτως ἀμείψαντο τὸ ἐν σελ. 90 χωρίον δι' οὗ εὐφυνὲς σατυρίζεται ὁ πρὸς τὰς δημοσίας θέσεις συνωθισμὸς τῶν Ἑλλήνων· «Μὲ τὰ σωστά σου, λέγει ὁ Δοῦξ Πασχάλης πρὸς τὸν ἀβλάρχην τοῦ Αἰθιοῦ ἄρδον· μὲ τὰ σωστά σου λοιπὸν ἐπίστευσε ὅτι ἢ δημόσιος ὑπηρεσία ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ὑποψηφίου ἱκανότητά τινα, ἢ παιδείαν, ἢ πείραν, ἢ τριβὴν, ἢ τι ἄλλο παραπλήσιον; Ἐνὸμις ὅτι εἶναι καὶ αὐτὴ ἐν τι ἰδιαιτέρον ἐπιτηδεῖμα ἐπικαλούμενον καὶ γνώσεις πολλὰς, καὶ πρακτικὴν, καὶ εἰδικὰς ἀσκήσεις, ἐπιτηδεῖμα διδασκόμενον, ὡς ἢ τέχνη τῶν βαναύσων, ὡς ἢ σκυτοτομία, ἢ ῥαπτική, ἢ ξυλουργία, κλπ.; Ὅποια ἀπάτη! . . . Οὐκί καὶ τρεῖς οὐαὶ πρὸς τοὺς κυβερνήτας ἐὰν ἢ δημόσιος ὑπηρεσία δὲν ἦτο ἐπιχείρημα ἐπικτόν, εὐεπιτέλεστον, πρόχειρον εἰς τὸν τυχόντα! Ἡ πολιτεία φίλε μου, οὐτε ἀκαδημία Πλάτωνος εἶναι, οὐτε πολυτεχνεῖον, οὐτε σύλλογος σοφῶν, οὐτε πραγματογνωμόνων καὶ ἐντριβῶν συνέλευσις. Εἶναι ἀπέραν τὸν τι κατάστημα ἀγαθοῦργόν, καθιδρυθὲν καὶ διατηρούμενον ἐκ ψυχικῶν· εἶναι πτωχοκομεῖον ἐντὸς τοῦ ὁποίου καταλύουσι, τρώγουσι, πίνουσι, καπνίζουν, καθρεπτίζονται ὅσοι δὲν θέλουσι, ἢ δὲν καταδέχονται νὰ φάγουν τὸν ἄρτον ἐν ἰδῶτι, ὅσοι ἀντιφροντίζουσι φρεσπόων προτιμῶσι τὰς ἀνακαύσεις βασι-

λικού Καπτείου. Θέλεις, caro mio, v' ακούσῃς τί απαιτήτως, τί μόνον και μόνον, τί ἐξ ανάγκης ἡ δημοσίος ὑπηρεσία προαπαιτῇ; Τὴν ἐξωμολογίαν τοῦ ΟΧΙ!»

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Συγγραφεὺς, δυστυχῶς ὅμως ἡ ἑλληνικὴ δημοσία ὑπηρεσία παρουσιάζει τι εἰδεχθῆσθαι, διότι περὶ τοὺς δις πλέον τῶν τῆς δημοσίας θέσεις κατεχόντων εἶπεν οἱ ἄλλοι οἱ τούτων ἐκβληθέντες καὶ τῶν αὐτῶν ἐπαρτήσαντες, διότι οὐδὲν ἄλλο βιοποριστικὸν ἔργον ἐδιδάχθησαν. Ὁ βλέπων αὐτοὺς δι' ἑλπίδος τῆς ἐμέρας παρὰ τὰς θύρας τῶν ὑπουργῶν (σταμένους νήστεις, κακμηκότας καὶ ἀποβαλλομένους ὑπὸ τῶν κλητῶν ἀναμνηστικῶν ἔκων τοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πτωχοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ παρὰ τὴν προβατικὴν κολυμβήθραν παραλυτικοῦ τοῦ μὴ προφθάνοντος ἵνα ῥιφθῇ ἐν αὐτῇ ὥπως ἐαυτὸς διότι προκαταλαμβάνεται ὑπ' ἐτέρου, ὅστις ἔχων προσέστην εἰσέρχεται κινηθέντος τοῦ ὕδατος ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, ἥτοι παρ' ἡμῖν τὴν βουλευτήν, ὅστις ἀντὶ ψήφου ὑπουργικῆς ὠνεῖται διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ προστατευομένου ψήφους ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐξ ἧς ἐκλέγεται.

Ἀμειλίχως δὲ καὶ ἔτιρα ἡμῶν κακὰ μαστίζει ὁ Ζαμπέλιος. Ἡ εἰκὼν ἑλληνικῆς συνελεύσεως, ἣν ἐν ὁλίαις ἡμέραις (211—214) ἀναπτύσσει, ἔστιν ἀληθὲς τι κάτοπτρον τῆς ἐν ἡμῖν ἐπικρατοῦσας δυστυχῶς νόσου, τῆς φιλαρχίας. Αὕτη φέρει τὰς διακρίσεις ἡμῶν, αὕτη συνεπῶς καὶ ἐμβάλλει πάντοτε εἰς κινδύνους τὴν πατρίδα. Ὁ ἀληθὲς ἀγαθὸς πολίτης ἐπιζητεῖ ἵνα πρωτεύῃ ἐπ' ἀρετῇ χάρις ὅτι καὶ ἐκείνῳ τῇ πατρίδι γινόμενος, ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔργον τοῦτο οὐδένα προσβάλλει, οὐδένα παραγκωνίζει ἐξήρηται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐκάστου δυνάμεων. Ἰδοὺ χρευνὸν ἐν ἡμῖν παράδειγμα εἰς ἀπόδειξιν! εἰς ἄγνωστος χοιροβοσκὸς ἐν ἀφανείᾳ πενήτην ἔτη τῆς ζωῆς του ἐργάσθη ἀποβήσκειν δὲ κατέλειπε τῇ πατρίδι ὑπὲρ τὸ ἡμισυ ἑκατομμύριον δραχμῶν. Ἐρωτῶμεν πόσους ὑπουργήσαντας ὑπερέχει ὁ χοιροβοσκὸς οὗτος; Ἀλλὰ καὶ διαφέρει ἐξόχως, διότι οὗτος μὲν τοῦ βίου ἐξελθὼν πλούσιον τῇ πατρίδι καταλείπει κληροδοτήματα, τῶν δ' ὑπουργῶν ἕκαστος τοῦ ὑπουργείου ἐξερχόμενος ἀφίχεται πρόσθετον ἑκατομμύριον χρέους ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς ταλαίνης Ἑλλάδος.

Τὴν δὲ πτωχαλαζονεῖαν τινῶν αὐτοκλήτων παρ' ἡμῖν εὐγενῶν, διότι οἱ πατέρες αὐτῶν γαλακτοπῶλαι ἢ νεροφόροι, ἢ καὶ τούτων πολὺ χεῖρον ἔργον ἀτιμωτικὸν καὶ αἰσχρὸν παρὰ Τούρκοις ἔχοντες, εἰς ἀμοιβὴν τῆς ποτὲ εὐανθοῦς νεότητος αὐτῶν ἔλαβον τὴν διοίκησιν ἐπαρχίας τινὸς τὸν πατέρα ἢ θεῖον ὑποκαλίσσαντες ἢ καὶ προδόντες εἰς θάνατον τῷ τυράννῳ, τὴν πτωχαλαζονεῖαν λέγομεν τῶν τοιοούτων

ἐνοπτρίζει ἐν τῷ φραγκόκροντι τῶν Χανίων (σελ. 112—116), ἐν δὲ σελίδι 254 ἐν στίχῳ τινὶ ἐνετικῶν συγκαταλαίῳ οὕτω:

«Titolo che porta fame,
Non per scartozzar salame.»

Ὁ δ' εὐτράπελος ὅσον καὶ σπουδαῖος συγγραφεὺς οὐδὲ τὰς τάξεις ἡμῶν τῶν διδασκάλων καὶ δικηγόρων ἀφῆκεν ἀσαφιστάτους. Οὐδὲ τὸ παράπαν μνησικακοῦμεν, ἢ κακίζομεν αὐτὸν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἀναγνωρίζομεν ὅτι δυστυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν οἷα ἔστι σπάνιος οὔτε τοῦ δικηγόρου *Αἰωνάτω* (παρὰ τὴν τοῦ Ἀνγούλου) ὁ τύπος (σελ. 178), τοῦ δικηγόρου τοῦ ἐκ προστάτου τοῦ ἀθηναίου καὶ ἀδικουμένου γιγνομένου ἐργάτου αἰσχροῦ ἐκχρηματισμοῦ, οὔτε τοῦ διδασκάλου (σελ. 407 καὶ ἐπ.) ὁ χαρακτὴρ, τοῦ σχολαστικοῦ δηλονότι διδασκάλου, τοῦ τὴν πᾶσαν σοφίαν ἐγκλείοντος ἐν τῇ γραμματικῇ τοῦ Λασκάρεως, τοῦ διαδόχου ἐκείνων ἐξ ὧν,

«Μὲ τὰς χρονικὰς ἀνέσεις
Ἦλθε 'λίγο 'λίγο ἡ φθίσις»
Μὲ τὰς κλίσεις, μὲ τὰς πτώσεις
Ἦλθε τελευταῖον ἡ πτώσις.»

Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ utile dulci τοσούτον εὐφυῶς καὶ προσφυῶς ἐν τοῖς Κρητικοῖς γάμοις συγκιρναῖται ὥστε διδμητικώτατον ἀποβαίνει οὗτοι μάθημα σώφρονος καὶ ἀποτελεσματικῆς φιλοπατρίας, φυγαδευτήριον δὲ δεισιδαιμονίας, ἐπανορθωτήριον τῶν ἡθῶν, φυλακτήριον ἀπὸ ξένων ἐπιβουλῶν, μαειντήριον χαρακτῆρων, σπουδαστήριον πολλῶν καὶ χρησίων καὶ μελετήριον διὰ πάντα εὐ φρονούντα Ἕλληνα.

Ἐπιτραπήτω ὅμως ἡμῖν, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ κινδυνεύσωμεν ἀκοῦσαι παρὰ τινος, ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, ὅτι ἐξωμολόγηται τῷ ἐξωμολῶτῃ τοῦ ΟΧΙ, ὅπως ψέζωμεν ὀλίγον τὴν ἀνάθεκτον τάσιν τοῦ Ζαμπελίου πρὸς τὸ παραγραφματικὴν τὰς λέξεις, ἐξ ὧν ἐσημειώσαμεν τινὰς ἐπιτυχεῖς, αἱ προσθετέον τὴν τῶν σταυροφοριῶν εἰς σταυροφθορίας (σελ. 146), τὴν τοῦ ἐκ τῆς πολλῆς περὶ τὰ ἀστυνομικὰ ἀνησυχίας ἀρχιγραφματικῶς Μέρου μουσικοῦ τοῦ Δουκὸς γενομένου κατεσκληκτότος ὡς ἡρωϊκοῦ (σελ. 28 καὶ 37), καὶ τινὰς ἄλλας οὐχ οὕτως ὅμως κρίνομεν καὶ τὴν παρήχησιν τῶν λέξεων *δρομα*, *οπορο* (τιμὴ) ὅτι τὴν αὐτὴν ἔχουσι ρίζαν ἢ καὶ ἡ λέξις *δροσ* (σελ. 99), ὡς οὐδὲ τὴν τοῦ δικηγόρου πρὸς δικηγόρου, τοῦ συντάγματος πρὸς συνταγματός, τῆς δημοκρατίας πρὸς δεινοκρατίας ἢ δημοκρατίας (σελ. 260). *Πάν μέτρον ἄριστον* σοφῶς λέγεται, δὲ τὸ μέτρον τοῦ ἀστέιου ὑπερπηδῶν κατανεῖ εἰς τὴν βωμολοχίαν, ὅτι σπουδαῖοι ἀνδρὶ ἀνοικεῖσθαι. Ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀστοχεῖ, καὶ ἡμῶς

τοῦλάχιστον, ἐν πλείστοις καινοτομίαις ὁ Ζαμπέλιος, νομίζων, ὡς φαίνεται, ὅτι ὡς ἔστι τῷ ποιητῇ μεταραιοῦσθαι τὴν φαντασίαν συγχωρεῖται αὐτῷ ἵνα καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπερβαῖν τοὺς κανόνας τῆς συνθέσεως καὶ συντάξεως τῶν λέξεων. Βεβαίως ἔχει πολὺ τὸ σχολαστικόν, τοῦτο ἄρτι εἵπομεν, τὸ εἰς τὰ πνεύματα καὶ τοὺς τόνους ἀπαύτως καθηλοῦν τὸν νοῦν, σφαλερὸν ὅμως καὶ τὸ νομίζειν ὅτι διδεται τόπος εἰς τὴν γλῶσσαν ὅταν τὸ καθόλου πνεῦμα αὐτῆς περιορᾶται.

Οὐδὲν δὲ λέγομεν περὶ τῆς οὐκ εὐκαταφρονήτου πληθῆος τῶν ἀνορθογραφημάτων, ὡς ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς τὸ ὅτι ἐν Ταυρίνῳ τῆς Ἰταλίας καὶ παρ' ἐργατῶν ὅλως ξένων τὴν γλῶσσαν ἐξετυπώθη ἡ βίβλος, ἥτις ὅμως εὐαρεστεῖ τὴν ὁρὴν διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν κάλλιστα ἐκτετυπωμένην καὶ διὰ χαρακτῆρων τυπογραφικῶν ὅλως καινοφανῶν ἐν ἡμῖν ὡς ἀπομιμουμένων τὰ κάλλισα τῶν βυζαντινῶν χειρογράφων.

Παρατοῦμεν τὴν μελέτην ταύτην μετὰ τῆς παρηγόρου ἐκείνης ἰδέας ἣν ἐγείρουσιν ἐν ἡμῖν ἅσασαι τοῦ ἑλληνισμοῦ αἱ ἐπαναστάσεις καὶ αὐταὶ εἰσι αἱ ἀτυχεστάται, ὅτι ὅπου ὁ ἑλληνισμὸς ἐταπεινώθη καὶ ὑπέκυψεν εἰς τὸν ζυγὸν ἐταπεινώθη ἐκθύμως ἀγωνισθεὶς καὶ κατεβλήθη διὰ τοῦ ὅγκου τῆς ἐναντίας δυνάμεως. Οὕτως ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τελευταῖος τῆς Ρώμης αὐτοκράτωρ Νωμύλος ὁ Αὐγουστύλος (ρ) παρέδωκε ἑαυτὸν καὶ τὸ στέμμα Ὀδοάκῃ τῇ Βασίλει τῶν Βρούλων, ἐπὶ ἰσοθίᾳ συντάξει ἐξακισχιλίων λιτρῶν χρυσοῦ, τοῦναντίον ἐν τῇ ἀπὸ ἐξ ἡδὴ αἰώνων καὶ ἐν τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῆς ἐξἑλληνισθείσῃ Κωνσταντινουπόλει ὁ ἑλληνισμὸς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγάλθμου Κωνσταντίνου τοῦ ΙΒ' ἑλληνοπρεπῶς πίπτει ὑπὸ τὸ φάσγανον τοῦ τυράννου ἄνευ συνθήκης, ἄνευ παραδόσεως. Τὸ γενναῖον τούτου καὶ καλὸν παράδειγμα ἠκολούθησαν πᾶσαι αἱ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξεγέρσεις, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἐξαίρουμένων.

Ἀλλὰ καὶ συγκριθῶτω ἡ πτώσις τῆς Κρήτης πρὸς τὴν τῆς Βενετίας ἧς καὶ Δουξ καὶ Συμβούλια τῶν Δέκα καὶ τῶν Φρονίμων ἀνάνδρως παρέδωκαν ἑαυτοὺς μετὰ τῆς αὐτονομίας τῆς Βενετίας πρὸς τὸν στρατηγὸν Βονοπάρτην, ὅστις ἐπέβαλεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἵνα ἐπὶ τῆς βίβλου ἦν κρατεῖ ὁ συμβολικὸς τοῦ ἁγίου Μάρκου Λέων καὶ ἐφ' ἧς ἐπ' αἰῶνας δώδεκα ἦσαν ἐγγεγραμμένα τὰ Pax tibi Marco ἐπιγράψωσι τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου.

(ρ) Κατ' ἐλθόντες περιέρχον σύμπτωσιν ὁ τελευταῖος τῆς ἀσσεως αὐτοκράτωρ ἔφερε τοῦ τε αἰκιστοῦ τῆς Ρώμης Νωμύλου καὶ τοῦ θεμαλικτοῦ τῆς αὐτοκρατορίας Αὐγουστοῦ ταυτοχρόνως τὰ ὀνόματα, ὁ δὲ τοῦ Βυζαντίου τὸ τοῦ πρώτου ἐν αὐτῇ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τὸ ὄνομα.

Ναὶ, ἡναγκάσθη ἡ τυραννικὴ ἀριστοκρατία τῆς Βενετίας, ἡ πάντε ὅλους αἰῶνας δεσπόσασα, ἡναγκάσθη ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τύραννοι πάντες, ἵνα στρέψῃ τὴν σελίδα τῆς βίβλου, ἣν οἱ ὄνυχες τοῦ λέοντος τὴν τυραννίας ἐθλίβον, κατὰ τὴν εὐφυῆ ταύτην λαμβούχου τινὸς τῆς Βενετίας ῥῆσιν (ς) ὅστις ὅμως οὐδόλως ἐνόησεν ἐκφέρειν αὐτὴν ὅποιον ὕψος ἰδέας ὅποιον βάθος ἐννοίας ἐν ἐαυτῇ ἢ ῥῆσις αὐτῇ ἐγκλείει. Ναὶ, ἡναγκάσθη, λέγομεν, ἡ τυραννία ὅπως στρέψῃ τὴν σελίδα καὶ ἴδῃ ὅτι ὀπισθεν τοῦ εἰρηνικοῦ πρὸς τοὺς τυράννους χαριετισμοῦ ὑπάρχουσιν ἐγγεγραμμένα τ' ἀπαράτρεπτα δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου καὶ τὰ σχετικὰ ἐκάστοις καθήκοντα. Ἀρκεῖ ὅπως λάβωσι τούτων γινώσιν οἱ λαοὶ καὶ ἡ εἰρήνη τῶν τυράννων οἴχεται διαπαντός.

Τὰ δεινὰ τῆς δούλης Ἑλλάδος παύσασαι πάντως ὅμα ὡς Ἕλληνας πάντες ἐμοιουμαδὸν συνετισθέντες ἐνοησώμεν, ὅτι ἐν ταῖς τριῖν ἀρεταῖς, αἱ ἡ ἐκκλησία ὡς θεσπέσιον δόγμα πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου διδάσκει, ἔγκειται ἡ σωτηρία τῶν λαῶν, Πίστις, Ἀγάπη, Ἐλπίς, εἰσι τὰ ἐξάσιον σύμπλεγμα τὸ εἰκονίζον τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἐάν αὕτη μέχρι τοῦδε καθυστέρησεν, τοῦτο συνέβη διότι δὲ μὲν ἡ μία τῶν ἀρετῶν τούτων ἀπὸ τοῦ συμπλέγματος ἐλλείπει, δὲ δὲ ἡ ἑτέρα.

Εἰδὲς ποτε ἀναγνώστα, τὸ σύμπλεγμα τῶν Χαρίτων τοῦ Κανόνα; Ἐθαύμασας τὴν ἀρμονίαν ἐν τῇ στάσει ἐκάστης, τὸ τέλειον ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ ὅλου; Ἵπόθεες ὅτι ἡ μία τῶν τριῶν ἀφηρέθη Χαρίτων, ἀμέσως ἡ ἀρμονία τοῦ ὅλου ἐξέλειπεν, ἡ ἐν ἐκάστῃ χάρις καταστράφη, αἱ δὲ δύο ὑπολειφθεῖσαι ἀλλοπρόσαλλοι ἀλλήλαις ἐγένοντο.

Ἄς πιστεύῃ λοιπὸν ὁ Ἕλλην εἰς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἐν τῇ δουλείᾳ πατέρων αὐτοῦ, οἵτινες διὰ τῆς πίστεως ταύτης τὸν σπῆρον τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐξεβλάστησαν ἀπὸ τοῦ στήθους αὐτῶν. Ἄς ἀγαπῶσιν ἀλλήλους οἱ Ἕλληνες πᾶν πάθος ἀποδιοπομπούμενοι, ἐν γὰρ τῇ ἀγάπῃ γινώσκονται πάντες ὅτι ἀδελφοὶ ἴσμεν, ἡ δ' ἀγάπη οὐ ζηλοῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ περπερεύεται οὐ φυσιοῦται. Ἄς ἐργάζωνται μιᾷ ψυχῇ οἱ πάντες εἰς τὴν μέλλουσαν ἐνδύθωσιν τῆς μιᾶς μητρὸς καὶ πατρίδος, ἡ δ' ἀκαρδαντος εἰς τὸ μέλλον τοῦτο τῶν πάντων καὶ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ἑλπίς πάντως ἐπιστέψει τοῦ ὅλου ἑλληνισμοῦ τὸ ἔργον.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις τὴν 20 Ἀυγούστου 1871.

N. I. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ.

(ς) «Conservavano ancora gli edifici della Municipalità lo stemma del vecchio Leone, ma sul libro che teneva fra le zampe, in luogo del Pax tibi Marco, ecc. leggevasi: Dittio donori dell'uomo o del cittadino, il che fece dire argutamente ad un gondoliere, avere finalmente san Marco, dopo tanti secoli, voltato pagina». Roma e storia documentata di Venezia, tom. X p. 190.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ ΓΑΥΡΙΟΥ.

Μέρος τοπογραφικόν.

Επὶ τῆς νήσου Ἀνδρου ὑπάρχουσι νῦν τρεῖς δῆμοι, ὁ τῆς Ἀνδρου, ὁ τῆς Ἑδοῦ τοῦ ἐπάρχου, ὁ τοῦ Κορθίου, καὶ ὁ τοῦ Γαυρίου. Περί τοῦ τελευταίου ποιήσομαι τὸν λόγον, διατρέψας αὐτόν· τὸ 1865 καὶ 1866 δημοτικὸς λατρός.

Ὁ δῆμος τοῦ Γαυρίου κεῖται πρὸς τὰ βόρεια τῆς νήσου, ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ θύρου Κουβάρας μέχρι τοῦ πορθμοῦ τῆς Εὐβοίας πρὸς τὸν Καφηρέα καὶ Γεραιστόν. Ἀκρωτήρια εἰσὶ τὰ ἐξῆς· Δικκώφτιον, οὕτω κληθὲν ἕνεκεν διακοπῆς τινος, καὶ κείμενον ἐγγὺς Κουβάρας καὶ τοῦ Μπαταίου, Χάρακα ἐπόμενον τούτου, καὶ σχηματίζον τὸν λιμένα τοῦ Γαυρίου. Ἐῖτα ἔπεται τὸ τοῦ ἁγίου Σώστου ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνωνύμου ἐκκλησιδίου. Μετὰ τοῦτο ὁ Σεληνίτης κυλούμενος παρὰ τῶν κατοίκων, παρὰ δὲ τῶν Φράγκων Κάβο Σάλα, καὶ βεβαίως διὰ φθορὰς τῆς λέξεως. Πέραν τούτου τὸ μείζον πάντων Κάβο Καμπάνο, νεῦον πρὸς τὸν Καφηρέα· τοῦτο δὲ σφαλερῶς Γουάρδον καλεῖ ὁ Φαγκαδῆς ἐν Ἑλληνικοῖς· παρ' αὐτῷ ὁρμισκὸς Μικρογιάλι, καὶ ὅχι Μικρυγιάλι, ὡς γράφει ὁ Καίπερ. Ὄρη ὑπάρχουσι δύο, ἡ Κουβάρα, οὕτω κληθεῖσα διὰ τὸ πρὸς μέγαν κόμβον περὶ φερῆς, μείζον πάντων, κειμένη κατὰ τὸ μέσον τῆς νήσου, καὶ αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, θρος μικρότερον κείμενον ὑπὲρ τὸ χωρίον Ἀμβόλογον. Λιμένες καὶ ὄρμιοι οὗτοι· ὁ ὄρμος τοῦ Μπαταίου, ἀσφαλὴς κατὰ τὸ νότον καὶ βορρᾶ· εἶτα ὁ λιμὴν τοῦ Γαυρίου· εἶτα ὁ ὄρμος τοῦ Φελλοῦ κατὰ νότον καὶ βορρᾶ· μετὰ τοῦτον τὸ ἐπίγειον τοῦ ἁγίου Σώστου· εἶτα τὸ κατὰ τὸ Πυργοτάντουλον, Βιλιάδα καλούμενον· μετὰ τοῦτο καίται ὁ κατὰ τὸν Σεληνίτην ὄρμισκος, ὁρὸν πρὸς βορρᾶν. Ὁ δὲ λιμὴν τοῦ Γαυρίου ὁ μόνος ὢν ἐν τῇ νήσῳ, ἐκλήθη ποτὲ παρὰ τῶν ἐγχωρίων Καρβαστάσιον διὰ τὴν προσόρμισιν μεγάλων καραβίων· ἔστι δὲ στενὸς καὶ ἐπιμήκης, καὶ ἀόρατος ἀπὸ τοῦ πελάγους διὰ τὴν μεταξὺ βουνῶν εἰσχώρησιν τῆς θαλάσσης· ἀσφαλὴς δὲ κατὰ πάντων τῶν ἀνέμων καὶ ὀπωσὺν μεγάλης χωρητικότητος· διὸ καταφεύγουσι πολλάκις διάφορα πλοῖα. Ἀριστερόθεν δὲ τῷ εἰσπλέοντι καὶ κατὰ τὸ στόμιον ὑπάρχει ἰσθμὸς ἀπότομος, ἑσπερὶ καλούμενος ἕνεκά τινος μικροῦ περιτειχίσματος, εἰς φύλαξιν βεβαίως τοῦ λιμένος ἐπὶ Βενετῶν.

Πρὸ δὲ τοῦ στόμιου κεῖνται τὰ κοινῶς καλούμενα νῦν Γαυριονήσια, καὶ ὅχι σκόπελοι οὔτε Κατρονήσι, ὡς σφαλερῶς λέγει ὁ Φαγκαδῆς. Ὀνομαζόνται δὲ Μίγα νησίον, Μακεδόνα, Ἀκαμάτης, Πρασονήσιον καὶ Λαγονήσιον ἢ Ἀλογονήσιον. Καὶ τὶς δὲ σκόπελος καλεῖται Τουρλίτης, ὡς μέγα πλοῖον μακρόθεν φαινόμενος, καὶ τοὺς ναυτίλους ἀπατῶν. Μεταξὺ δὲ τοῦ δεξιῦ ἄκρου τοῦ στόμιου καὶ τοῦ Μεγάλου νησίου κεῖται ὕψαλος μακρὰ καὶ ἐπικίνδυνος, ἐφ' ἧς εὐρέθη ὀπή καὶ κιονίδιον μαρμαρίνον, ὡς σῆμα βεβαίως τοῖς εἰσπλέοντι ἐπὶ Βενετῶν.

Κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς καὶ Βυζαντινοὺς χρόνους οὐδεμία ἦν πόλις κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τῆς νήσου· διότι οὕτε ἐγγραφὸι μαρτυροῦν ὑπάρχουσιν, οὔτε ἐρείπια· γνωστὸν μάλιστα ὅτι πάντες οἱ Ἄνδριοι μίαν καὶ μόνην κατέκουν πόλιν, τὴν νῦν καλουμένην καὶ ἔρημον Παληάπολιν· λίαν δὲ πιθανόν, ὅτι μόνον χωρία ὑπῆρχον, ἰδίως κατὰ τὸν λιμένα τοῦ Γαυρίου καὶ τὸν Ἅγιον Πέτρον, ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ ἀρχαιοτάτου πύργου. Νῦν δὲ ὑπάρχουσι τὰ ἐξῆς χωρία.

Μπαταί.

Τοῦτο ἐστὶ χωρίον μόλις δέκα οἰκιῶν, κτισθὲν ἀπὸ τοῦ 1840, ἐνθα ἡ ἀγορὰ τῶν πέριξ κατοίκων. Αὐτόθι καὶ χωρίον Δαμασκηνόν, καὶ τόπος Λύκειο, ὅπερ ἦν ἱσως Λύκειον τὸ πάλαι. Ἀμφότερα δὲ τὰ χωρία ἀποτελοῦσι μίαν ἐφημέριαν.

Ἀπροβάτου.

Χωρίον κατὰ τοὺς δυτικούς πρόποδας τῆς Κουβάρας, κατὰ πτώσιν γενικὴν φερόμενον, καὶ ἱσως οὕτω κληθὲν διὰ τὸ ἀπρόσβατον καὶ ἀνωφερές.

Ἀρνά.

Τοῦτο οὐδετέρως καὶ πληθυντικῶς φερόμενον, κεῖται ἐπὶ τῆς Κουβάρας· ἡ ἄνω δὲ συνοικία καλεῖται Μπαλαίσι, ἡ δὲ κάτω Ρεῦματα. Ἐκ τούτου ἐκλήθη σφαλερῶς ὁ ἄλλοτε δῆμος Ἀρνῆς (1836)· διότι κατ' ἐμὲ πιθανόν τὸ ὄνομα Ἀρνά ἐστὶ διαφθορὰ τοῦ Ὄρεινᾶ, πρὸς διάκρισιν τῶν κάτω κοίλων μερῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οὕτω λεγόμενον. Ἐπὶ τουρκοκρατίας τὸ τμήμα τοῦ Ἀρνά ἀπέτελε ἰδίαν κοινότητα, ἔχον ἴδιον ἐπίτροπον· ὁ τελευταῖος ἐφονεύθη τὸ 1823 παρὰ τοῦ λαοῦ διὰ τὸ τυραννικὸν καὶ καταπιεστικόν.

Κατάκοιλος.

Τὸ χωρίον τοῦτο θηλυκῶς φερόμενον, κεῖται κάτω τῶν Ἀρνῶν, ἐν τόπῳ περικλεισθῇ ὑπὸ βουνῶν καὶ εὐφρόνι μετ' ὕδατων πολλῶν· αὐτόθι καὶ δημοτικὸν σχολεῖον. Τὰ δὲ βορείως τοῦ χωρίου παράλια καλοῦνται Ἀτένη πληθυντικῶς.

Βιτάλι.

Χωρίον μεταξὺ βουνῶν πρὸς τὴν βορειοανατολικὴν θάλασσαν, ὅπου κολοῦται μικρὸν ἢ παραλία καὶ γίνονται ναυάγια. Ἡ ἐπὶ τινος φάχως συνοικία καλεῖται Καλοκαιρινό.

Γίδαις.

Χωρίον κατὰ τὸ μεσόγειον ἐκατέρωθεν ποταμίου, πατρὶς πατριάρχου τινὸς τοῦ Βυζαντίου, ὑπὲρ τοῦτο παλαιὸν μετόχιον τοῦ Σοιτήρος.

Ζωοδόχος πηγὴ.

Ἡ μονὴ αὕτη ἐπικαλεῖται Ἀγία ἀπὸ φθορᾶς τῆς λέξεως Ἀγίας· διότι, ὡς λέγουσιν οἱ μοναχοί, ὁ τόπος ἐκαλεῖτο πρότερον Ἀγιά ἐκ τῆς αὐτοῦ τοῦ πάλαι ὁδοῦ, κατὰ τὰ ἐγγραφα τῆς μονῆς. Κεῖται δὲ ἐπὶ λόφῳ, ὅθεν φαίνονται αἱ δύο τῆς νήσου θάλασσαι, τὰ ὅρη τῆς Καρόστου, ἡ Χίος, Ψαρά καὶ ἄλλαι νῆσοι τῶν Κυκλάδων. Πηγὴ δὲ ὠνομάσθη ἐκ τινος πηγῆς, περιληφθεῖσης ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ, ἧς τὸ ὕδωρ ἁγιασμὸν οἱ πολλοὶ θεωροῦντες εἰς θαρραλεῖαν μεταχειρίζονται· ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κρήνην ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς μονῆς. Θεωρεῖται δὲ παλαιότητα, πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου παρὰ τῶν Τούρκων· καὶ πρῶτον μὲν ἦν σκήτη μοναχοῦ τινος ἕνεκα τοῦ ὕδατος, ὕστερον δὲ κατὰ μικρὸν πυξήθη διὰ τριῶν κτίσεων. Εἰς τὴν αὐξήσιν δὲ τῶν κτημάτων τῆς μονῆς συνετέλεσε γυνὴ τις ὀρθόδοξος, σύζυγος Αὐτικοῦ τινος καλουμένου Μισὲρ Φιλιππῆ Μπατῆ, ὡς μοι εἶπον οἱ καλόγηροι· μετὰ θάνατον γὰρ τοῦ ἀνδρός, ὅστις πιθανὸς ἦν τιμαριούχος τις Βενετὸς, ἡ γυνὴ αὕτη ἐδωρήσατο ἀπὸ τῆς μονῆς μέχρι τῆς βορείου θαλάσσης πλείστα κτήματα, κατὰ τὴν Ἀστικὴν ἐν αὐτῇ ἐγγραφον, ὅπερ ἐγὼ οὐκ εἶδον· ἐκ τούτου πιθανόν ὅτι ἐπὶ Βενετῶν πυξήθη καὶ ἐπλουτίσθη ἡ μονή. Ἡ παλαιότης αὐτῆς ἀποδείκνυται καὶ ἐκ δύο ἐπὶ περγαμηνῶν χειρογράφων εὐαγγελίων, ὅντων αὐτόθι, ὧν τὸ μὲν ἐγγράφη τὸν Ἰούνιον 1577, τὸ δὲ τὸ 1627. Τὸ δὲ ὑπάρχον ὥραϊον τέμπλον κατεσκευάσθη ἐν Σμύρνῃ τὸ 1820. Λόγου δὲ ἀξία ἡ ὑπὲρ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ εἰκὼν τῆς Κολλάσεως. Ἐν τῇ μονῇ καὶ ἄλλα ἐκκλησιδία, καὶ τι καλούμενον, κατὰ παράδοσιν, Φραγκοκλησία, κτίσμα πιθανῶς τῶν Βενετῶν. Ἡ μονὴ ἔχει πολλὰ καὶ εὐρύχωρα δωμάτια· ἀλλ' οὐ τόσον φωτεινὴ, ὡς οὕσα περικλειστος ὑπὸ τειχῶν ὑψηλῶν, καὶ μίαν πύλιν δυτικῶς ἔχουσα. Καὶ πρότερον μὲν εἶχε πολλοὺς καλόγηρους· κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 περὶ τοὺς 100· τὸ 1852 μόλις 40, καὶ νῦν 16 πάντας. Κτήματα δὲ πλείστα ἔχει, κατὰ τὸν δῆμον Γαυρίου, Πόρον, Χαλκίδα, Μακεδονίαν, Γαλατῶν καὶ ἄλλαχού. Ἀλλ' αἱ πρόσδοι, μεγάλαι οὖσαι, σπαταλοῦνται, καὶ οὔτε σχολεῖον διατηρεῖται.

δαπάνη τῆς μονῆς, οὔτε σπουδασταὶ γραμμάτων, οὔτε οἱ διαβαίνοντες φιλοξενοῦνται, οὔτε ἄποροι καὶ ὁρφανὰ περιθάλπονται. Ἡ μονὴ αὕτη ἐγένετο ὡς πατρὶς διαφόρων κληρικῶν. Ἐξ αὐτῆς ὑπῆρξε πατριάρχης, ὁμηγερέτης τῷ ναφ' ἐξαπτερεύγῃ ἐνεπίγραφῃ. Ἐξ αὐτῆς καὶ ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπος Νικομηδείας Διονύσιος. Αὐτόθι ἐτελεύτησεν ἀπόπληκτος ἐν τῇ περιδείᾳ ὁ πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος Σμύρνης Σαραφείμ· οὗτος ὑποδεχόμενος μεγαλοπρεπῶς τὸν εἰς τὴν Τουρκικὴν ταύτην πόλιν μεταβάντα Ὁθῶνα, ὑπὸ φόβῳ ἑλλῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, διωρίσθη Ἀνδρου, εὐνους διατελέσας παρὰ τῷ βασιλεῖ. Ἐνταῦθα ἐτελεύτησε τὸ 1894 καὶ τις ἐπίσκοπος «Συμεὼν Σύρας Τζίας Θεομύων», κατὰ τινα ἐπιγραφὴν, καὶ πιθανόν ἐξόριστος ἐν τῇ μονῇ. Ἐνταῦθα ἐτάφη (1 Νοεμβρίου 1865), Οανὼν κατὰ τὸ ἐγγὺς χωρίον Μπαταί, ὁ ἀρχιμανδριτὴς Σωφρόνιος Δελλα-γραμμάτικας Ἀνδριοῦ, Μέγας πρωτοσύγκελος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τὸ 1834 διατελέσας, καὶ δραπετεύσας ἐκ Βυζαντίου τότε εἰς Ὀδησσόν. Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐλθὼν καὶ ὁ στρατηγὸς Βάσος ἐφύλαξε χρόνον τινὰ τὴν ἐκ Κέας κλαπείσαν γυναῖκα, ἣν εἶτα ἠσφάλισεν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Γαυριούλη, ἐν ᾧ καὶ οἱ γάμοι αὐτοῦ ἐτελέσθησαν.

Ἅγιος Πέτρος.

Τὸ χωρίον τοῦτο κείμενον ἐπὶ τόπῳ κατωφερῶς, ἀπέχει ὥραν ἀπὸ τοῦ λιμένος Γαυρίου, καὶ οὕτως ἐκλήθη ἀπὸ τινος ἐκκλησιδίου. Αὐτόθι γίνονται μέλι ἄριστον, διὰ τε τὸν θύμον καὶ τὴν ἀγρίαν λιθανωτίδα, ὡς τῆς Καρόστου καὶ τοῦ Ἱμμητοῦ.

Παρὰ τὸ χωρίον σώζεται πύργος ἀρχαιοτάτος, ἔργον τῶν Πελασγῶν, ἱσως δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ φρούριον Γαυρίου· διότι οὐδαμοῦ, καὶ τοι ἐρευνήσας ἐπιτοπίως, εὗρον ἐρείπιον τοιούτου κτίσματος. Ὁ μεγαλοπρεπὴς ὁ οὗτος πύργος ἔστι σχήματος κυκλοτεροῦς καὶ ὕψους μεγάλου, κείμενος ἐπὶ τόπῳ πλαγίῳ. Συνίσταται ἐκ λίθων μεγάλων, καὶ ἐνιαχοῦ ἐκ μαρμάρων τραπεζοειδῶν, ἀκριβῶς προσηρμοσμένων, κτισθὲν ἐνδοθεν, ὡς μαρτυροῦσιν αἱ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὀπαί. Καὶ τοι δὲ προαιώνιον, σώζεται ἀκέραιον, ἐφαρμένον μόνον κατὰ τὰ δύο μέρη. Καὶ κατὰ μὲν τὴν βᾶσιν συνίσταται ἐκ μεγάλων καὶ ἀκατεργάστων λίθων, τοῦ τοίχου πλάτος ἔχοντος πλέον τῶν δύο μέτρων δι' ἀσφάλειαν· βαθυμυδὴν δὲ πρὸς τὰ ἄνω μέχρι μέτρου στενούμενος, ἔχει τέχνην λεπτοτέραν. Ἦν δὲ διηρημένος εἰς ἑξ πατάματα, καὶ τὴν ἀποψιν ἔχει πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· διότι αὐτοῦ εἰσὶν αἱ τε θύραι καὶ τὰ παράθυρα, πέντε τὸν ἀριθμὸν αἱ δὲ θύραι τρεῖς οὖσαι, ἔχουσι λίθινά παραπέτασματα· ἡ δὲ κατωτάτη καὶ κυρία θύρα συνίσταται κατ' ἀμφότερα τὰ πλάγια ἐκ δύο μεγάλων

λίθων· πολλάχου δὲ τοῦ πύργου εἰσι φεγγίται κατὰ τὸ πρόσωπον στενοὶ καὶ ἐνδοθεν πλατεῖαι. Καὶ ἡ μὲν κατοικήτη θύρα ἄγει εἰς τὸ χαμῶγαίον πάτωμα, κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου οἰκοδομήματος· κατὰ τὸ πᾶχος δὲ τοῦ τοίχου τῆς θύρας ταύτης ἄγει πρὸς τὰ ἄνω ὀπή, ὅπως ἔχουσιν μέτρων τεσσάρων καὶ βαθμίδας, δι' ὧν ἐνὶ μόνον ἀνθρώπῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἀνάβασις. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐντοίχου ταύτης διόδου ἄρχεται κλίμαξ λιθίνη πλαγίως τοῦ τοίχου, ἥτις φθάνει εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦ πύργου πάτωμα, ἐφορμημένη ὅπως αὕτη καὶ ῥήγμα ἔχουσα ἀδιάβατον κατὰ τὸ ἀνώτερον μέρος. Τὸ χαμῶγαίον δωμάτιον ἦν μείζον πάντων καὶ θαλαττῶν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ σωζόμενον τῆς ὀροφῆς μέρος· αἱ δὲ λοιπαὶ ὀροφαὶ πάντῃ ἐφορμῆσαι οὐσαι, διακρίνονται ἐκ τινων ἐπὶ τοῦ τοίχου λίθων.

Πολλάχου τῆς Ἑλλάδος τὰ ἀρχαῖα καὶ μεγάλα κτίρια ἀποδίδει ὁ λαὸς ἀνδράσι μεγάλοις καὶ ἰσχυροῖς, οὓς ἀποκαλεῖ δράκους· καὶ ἐνταῦθα δὲ μυθολογοῦσιν οἱ κάτοικοι, ὅτι τὸ πάλαι ὑπῆρξαν δύο ἀδελφοὶ δράκον, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἔκτισε τὸν πύργον τοῦ Μαρκοταντούλου, ὁ δὲ τὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ἰσχυροῦ δὲ ἕκαστος ὅπως τὸν ἐκυτοῦ καταστήσῃ ὑψηλότερον, καὶ οὕτω οἱ μὲν πύργοι φαίνονται ἀμοιβαίως, ἐκείνοι δὲ νὰ συνδιαλέγονται ἀπ' αὐτῶν, καὶ τοὶ βουνῶν παρεμπιπτόντων καὶ δίων ἀπεχόντων. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου ἔλθων ὁ τοῦ Μαρκοταντούλου εἶδε καὶ ἐθαύμασε τὸν ἐν ἁγίῳ Πέτρῳ πύργον, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑψηλότερον αὐτοῦ μέρος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ· ὑπὸ ζήλοισι δὲ ἐπεχειρίσατο ἵνα κάτω τὸν ἀδελφὸν βίβῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτος ἤφατο αὐτοῦ, ἔπεσαν ἀμφότεροι, καὶ κατέλιπον ἐπὶ τοῦ τοίχου τὰ ἔχνη τῶν δυνάων. Λέγουσιν ἔτι οἱ κάτοικοι, ὅτι διὰ τῶν δυνάων οἱ δράκοντες, μεγάλους τοῦ κτιρίου τούτου λίθους κατεργάσαντο, ἔχνη δυνάων θεωροῦντες· τὰ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς βροχῆς ἐπὶ τοῦ τοίχου κοιλώματα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὁ μύθος δηλοῖ ὅτι ἐνταῦθα ἦν τοὶ πάλαι χρόνους κατοικίᾳ ἰσχυροῦ τινος ἄρχοντος τοῦ τόπου, δολοφονηθέντος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ. Ἐξω τοῦ πύργου καὶ πλησίον πολλαὶ σιδήρου σκωρίαι ἀγνώστου ἐποχῆς. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὡς λέγει ὁ Παγκρατῆς, περιγράφει ὁ Λουδοβίκος Ῥόσσος ἐν τῷ περὶ νήσων (α. ιζ.). Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος ἐπεσκέψατο τὸ 1835, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὁθων, βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος σὺν τῇ βασιλίδι Ἀμαλίας τὸ 1847.

Ἀμόλοχος ἢ μέγα χωρίον.

Ἄγνωστον διατί οὕτως ἐκλήθη, καὶ πιθανὸν ἢ ἐκ τοῦ ἀμμόλοφος, ἢ τοῦ ἀμολόχου, ὡς κοινῶς τὴν μαλάχην οἱ νεώτεροι Ἕλληνες καλοῦσι κατὰ φθο-

ράν. Καίται δὲ ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸ μέσον τοῦ δήμου, καὶ δίων ἀπὸ τοῦ λιμένος Γαυρίου, βλέπον πρὸς τὴν Εὐβοίαν. Κατὰ παράδοσιν θεωρεῖται σύγχρονον τοῦ χωρίου Ἀργῶν· ὅθεν πιθανὸν ὅτι ἐθεμελιώθη περὶ τοὺς Βενετικούς χρόνους. Μετὰ τὴν ἀπέλευσιν δὲ τῶν Βενετῶν ἀπὸ τῆς νήσου (1572), καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν Τούρκων ἦλθον αὐτόθι οἱ Ἀλβανοὶ, οἱ τινες εὐρόντες ὕδωρ φκοδόμησαν κόψαντες καὶ τὰ δάση. Πρὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὄκουν ἐνταῦθα πάντες οἱ τοῦ νῦν δήμου κάτοικοι, πλείους τῶν 700 οἰκογενειῶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Μέγα χωρίον· νῦν δὲ οἰκοῦσι μόλις 70 οἰκογενεῖαι· διότι οἱ κάτοικοι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀνεξαρτησίας διασπάρησαν εἰς τὰ νῦν ὄντα χωρίδια, ἐνθα πρότερον εἶχον τὰς ἀγροικίας. Ὁ Ἀμόλοχος ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦν ἡ πρωτεύουσα τοῦ τόπου, Ἀρβανιτιὰ μέχρι τοῦδε παρὰ τοῖς πολλοῖς καλούμενον διὰ τὴν ἐνταῦθα μόνον τῆς νήσου οἰκήσιν Ἀλβανῶν. Καὶ ὕστερον δὲ μέχρι τοῦ 1839 ἦν ἡ ἔδρα τοῦ δήμου Ἀμολόχου. Ἐνταῦθα σώζεται ἀκέραιος ὁ πύργος τοῦ περιφήμου ἄρχοντος Γιαννοῦλῃ Δημητρίου.

Φρουσαῖοι.

Οὕτω καλεῖται χωρίον μυλωθρὸν κάτω τοῦ Ἀμολόχου, ἴσως ἀπὸ τινος οἰκογενείας, ὥσπερ εἴθισται ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἑλλάδος. Ἐγγὺς καὶ τὸ τοῦ Παλαιστοῦ πτώσει γενικῇ, ἴσως οὕτω κληθὲν ἀπὸ τινος τοιούτου κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους.

Φελλῶ ἢ Θελλῶ.

Τὸ χωρίον τοῦτο οὐδετέρως φερόμενον, ἴσως παρήχθη ἀπὸ τοῦ φελλῶν, δηλαδὴ χωρίον ἀπαλὸν ὡς ὁ πορώδης φλοιὸς φελλῶς, διὰ τὸ εὐφορον καὶ εὐεργαστον τῆς γῆς. Ἀπέχει τοῦ λιμένος Γαυρίου ὥραν, τοῦ δὲ ὅρου ἡμῶν, οἰκισμένον σποράδην ὑπὸ 70 περίπου οἰκογενειῶν. Βορειοδυτικῶς ἰκατά τι ἄκρον τῆς θαλάσσης σώζεται ἐκκλησιῶν τοῦ ἁγίου Σώστου, προστάτου τῶν πλεόντων, ἐνθα καὶ πανηγυρίζουσιν οἱ κάτοικοι. Ἀνατολικῶς δὲ καὶ ἐπὶ βουνῷ ὑψηλοῦ εἰσι τὰ μόνον ἔχνη ἀρχαίου λατομείου κατὰ τὴν ὁδὸν. ὡς μαρτυροῦσιν ἡμιτελεῖς τινες κείμενοι σαρκοφάγοι· τὰ δὲ λατομούμενα λευκὰ μάρμαρα μετεκομίζοντο πάλαι εἰς Σούνιον, ὡς λέγει ἡ ἄγραφος παράδοσις. Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ἐρείπια, οἰκίσκου πιθανῶς τῶν λατόμων.

Μαρκοτάντουλου ἢ Πυργοτάντουλου.

Οὕτω πτώσει γενικῇ προφέρεται παρὰ τοῦ λαοῦ. Ἐκτῆσι τόπου ἀπὸ συνωνύμου πύργου μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ ἁγίου Σώστου καὶ τοῦ Σεληνίτου, καὶ περιλαμβάνουσα μεσογείως τὰ χωρίδια, Λαγαυδι,

Ψωριάριαν, Χάρταις, Ἀκοήν, Πελάργου, Μυρμηκίαν, Σιδάδρα (ἴσως ἀπὸ τοῦ εἰσιδέντα), καὶ Καλυθάριον, κείμενον ὑψηλὰ ἐπὶ βουνῷ. Ὁ πύργος δὲ οὗτος καίται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, κεκομμένης καὶ ποιούσης διόδον στενὴν τοῖς ζώοις, ἔχει ὕψος πέντε μέτρων περίπου, καὶ ἀπέχει ἡμίωρον τοῦ φάρου· ἔξω τοῦ πύργου τούτου, μηδεμίαν ἔχοντος θύραν, εἰσὶν ἐρείπια οἰκίσκων. Κατὰ δὲ τὸ αὐτόθι ἐπίνειον δύο ἐκκλησιῶν, τὸ τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου, αὐτικοῦ θεωρουμένου παρὰ τῶν κατοίκων· ἀξιοπαρατήρητον δὲ, ὅτι καὶ κατὰ τὸν πύργον τοῦ χωρίου ἁγίου Πέτρου εἰσι δύο ἐκκλησιῶν ταύτων.

Διατί δὲ καλεῖται οὕτω ὁ πύργος καὶ ὁ τόπος; φρονῶ, ὅτι ἡ λέξις Μαρκοτάντουλου ἐφάρη ἀπὸ τοῦ Μάρκου Δανδύλου, δηλαδὴ πύργος τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Ἐκ δὲ τῆς ἱστορίας γνωστὸν, ὅτι περὶ τὸ 1375 ἦν δυνάστης Ἄνδρου ὁ Μάρκος Δάνδολος, ἔχων υἱὸν Πέτρον· ἀναφέρεται ἐπὶ τῆς νήσου καὶ πύργος Μαρῖνου Δανδύλου, ὃν κατέλαβεν ὁ δυνάστης Πέτρος Ζήνος (1384—1467). Ἐκ τούτων πιθανόν, ὅτι ὁ πύργος οὗτος ἦν κτίσμα τοῦ Βενετοῦ Μάρκου Δανδύλου, καταστραφείς ἐν μέρει μεταγενέστερον δι' ἐφθόδου παρὰ τῶν Τούρκων. Ἡ περιφέρεια τοῦ Πυργοτάντουλου ἦν κτήμα τινὸς Κοζανίτου ἐπικαλούμενου, ὡς καταγομένου ἐκ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Κοζάνης· οὗτος σουλτανικῶ διατάγματι ἐκτίσατο τὸν τόπον, ὃν ἡμέρῃς, δασάδην ὄντα, πρὸ 200 ἐτῶν κατὰ τὴν παράδοσιν, ἦτοι κατὰ τὸν 16 αἰῶνα, καθ' ὃν οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὴν νήσον.

Ὁ δὲ φάρος ὁ ἐπὶ τοῦ Σεληνίτου ἀνηγέρθη τὸ 1858 ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δαπάνῃ 400,000 δραχμῶν μετὰ τῶν ἐκ Παρισίων κομισθέντων μηχανῶν· ἔστι δὲ πρώτης τάξεως· διότι τὸ φῶς αὐτοῦ φθάνει μέχρι 32 καὶ 35 μιλίων ἔχων δὲ ἐπιστάτην ὑπαξιωματικὸν τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ καὶ ναύτας ἐπὶ τὴν ὑπηρεσίαν, δαίται ἐτησίως 7,000 δραχμῶν. Καὶ τοὶ δὲ τῶν ναυγίων ἐλαττωθέντων, ἀλλ' ἀνάγκη μεγίστη καὶ ἐτέρου φάρου ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ Καφηρέως διὰ μείζω ἀσφάλειαν· διότι πρὸς τὰ μέρη αὐτοῦ ἐτησίως συμβαίνουσι καὶ νῦν ναυάγια. Ἐγγὺς τοῦ φάρου καὶ τόπος Ἑλληνικῶν καλούμενος μετὰ κτιρίων ἀρχαίων.

Καλυθάρι.

Τὸ χωρίον τοῦτο οὐδετέρως φερόμενον, καίται ἐπὶ βουνῷ, οἰκούμενον ὑπὸ 30 περίπου οἰκογενειῶν. Ἀνατολικῶς τούτου καίται τὸ χωρίον Βαρύδι, οὕτω κληθὲν, κατὰ τὴν γνώμην τῶν κατοίκων, διὰ τὸ βαρὺ καὶ νασῶδες. Πέραν τούτου καὶ τὸ χωρίον Λειβάδιζα ὀηλυκῶς.

Γαύριον.

Τοῦτο ἐστὶ χωρίον παρὰ τὸν συνώνυμον λιμένα, ἀνεγερθὲν τὸ 1820, καὶ κατοικούμενον ὑπὸ 80 περίπου οἰκογενειῶν. Ὁ δὲ Παγκρατῆς λέγει· «Μετὰ 40 μίλια ἀπὸ τοῦ κάτω Κάστρου καίται τὸ ἄνω Κάστρον, λεγόμενον καὶ Γαύριον (τὸ ἀρχαῖον Γαύριον). Ἐνταῦθα συγγέει τὸ πρᾶγμα· διότι τὸ ἄνω Κάστρον καλεῖται νῦν καὶ Κόρθιον καὶ ὄχι Γαύριον· ἐν τῇ περιφερείᾳ δ' αὐτοῦ ὑπάρχει θέσις μετ' ἐρείπιων καλουμένη Ζαγουρά καὶ Ζαουρά, ὑπερ, μεταφράζων ἴσως τὰ γεγραμμένα Εὐρωπαϊοῦ τινος περιηγητοῦ, μετέβαλεν εἰς Γαύριον ὅπερ θεωρεῖ τὸ ἀρχαῖον Γαύριον· ὥστε οὕτω μετέθηκε τὸ Γαύριον ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ τῆς νήσου εἰς τὸ νότιον πρὸς τὴν Τήνον. Ἀναφέρει ὁ αὐτὸς Παγκρατῆς, ὅτι κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν ἦν φρούριον καλούμενον Γαύριον ἢ Γαυρίδιον, ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Διοδώρου (ιγ. 69), τοῦ Λιβίου (31. 45), καὶ τοῦ Ξενοφάντος λέγοντος· «Ἀλκιβιάδης δὲ ἀπεβίβας τὸ στράτευμα τῆς Ἀνδρίας χώρας εἰς Γαύριον· ἐκδοθήσαντας τοὺς Ἀνδρίους ἐτρέψαντο, καὶ κατέκλισαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τινες ἀπέκτειναν οὐ πολλοὺς, καὶ τοὺς Λάκωνας οἱ αὐτόθι ἦσαν. Ἀλκιβιάδης δὲ τρώπιόν τι ἐστήσῃ, καὶ μείνας αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἐπέλευσεν εἰς Σάμον, καὶ κειθεὶν δρμώμενος ἐπολέμειν. (Ἑλλ. βιβ. α. κεφ. 4).—

Ποῦ δ' ἔκειτο τὸ φρούριον Γαύριον, οὐδὲν μνημονεύει ὁ Παγκρατῆς. Ἀνατολικῶς δὲ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ οὐ μακρὰν ἐπὶ λόφῳ εἰσὶν ἐρείπια φρουρίου, ὃ Ἑβραϊκάστρον οἱ κάτοικοι καλοῦσιν· ἔγγυς δὲ τούτου καὶ τόπος Μακροτεῖχι. Πολλὸ δὲ πιθανόν, ὅτι περὶ τὸ μέρος τοῦτο ἦν τὸ φρούριον Γαύριον, ἢ κατὰ τὸν πύργον τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ αὐτόθι ἐγένετο ἡ μάχη ἐπὶ Ἀλκιβιάδου. Τὸ ὄνομα δὲ Γαύριον ἀπέδιδον οἱ κάτοικοι πρὸ τῆς κτίσεως τοῦ παραλίου ταῖς ἐγγὺς συνοικίαις, ὡν τὴν ἀνωτάτην Ἐπάνω Γαύριον εἰς διαίρισιν ὀνομάζουσιν. Ἐπὶ Βυζαντινῶν ἦν οἰκήσις κατὰ τὴν θέσιν Λουτρῶν, ὅπου καὶ θαλαττὰ κτίρια ἦσαν πρὸ τινων ἐτῶν, καὶ νὰς αὐτικῆς, καὶ πύργος, καταστραφέντα πιθανῶς παρὰ τῶν Τούρκων. Τὸ δὲ νῦν χωρίον θέσιν ἔχον ἀμφιθεατρικὴν κανονίζεται διὰ σχεδίου· ἐνταῦθα δὲ ἡ ἔδρα τοῦ δήμου Γαυρίου, εἰρηνοδικεῖον, σχολεῖον δημοτικὸν καὶ ἑλληνικόν, σταθμὸς ὑγειονομικῶς καὶ χωροφυλακῆς· ἐπὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἦν τελωνεῖον καὶ λοιμοκαθαρτήριο. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Φαρῶν ἐγένετο λόγος, ἵνα ἐνταῦθα συνοικισθῶσι οἱ Φαριανοὶ χάριν τοῦ λιμένος· ἀλλὰ τοῦτο ἐμμένεν ἀπραγματοποίητον. Κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν ἐνταῦθα ἦν ἑρμητήριο τῶν Ἑλληνικῶν πειρατικῶν πλοίων· διότι ὁ καταδύων τὴν πειρατείαν ἄγγλος ναύαρχος Ἀμιλτῶν ἐστάθμευσέ ποτε κατὰ τὸ Γαύριον.

καί ποτε, καί τοι χωλός, μετέβη πεζή ἐκ τοῦ λι-
μένος μέχρι Θελλοῦ. Ὁ κάτοικος Γαυριώτης καί
Γαυριώτισσα.

Ὁ τόπος ἐν τῇ δῆμῳ τούτῳ μᾶλλον πετρώδης,
ἔχων καί τινα πεδινά μέρη, καί ἱκανά ὕδατα πρὸς
ἄρδυσιν τῶν ἀγρῶν καί κήπων. Κυριώτερα δέν-
δρα ἡ ἐλαία, συκῇ καί μωρέα· ἡ γῆ ἐπιδεκτικὴ
τῇ καλλιέργειᾳ λειμωνίων, ὅπερ ὅμως ἀμελεῖται.
Προϊόντα ἔλαιον, ὕπερ ἐξάγεται ἐν εὐφορίᾳ· οὐκ
ἄριστα, ὧν ἐξάγονται ἐτησίως ὑπὲρ τοῦ 1300 σα-
τήρας· κοινολογία περὶ τὰς 30,000 δραχμὰς (1869)
κρόμμυα περὶ τὰς 6000 στατήρων· ἔτι καί τινα
γώμηλα· κριθὴ δὲ γίνεται ὀλίγη, καί μὴ ἐπαρκὴς
τοῖς κατοικοῖς, οἵτινες ἀγοράζουσιν ἀλλαχόθεν· γί-
νεται δὲ καί ὀλίγος ὄρεος εἰς ἐπιτόπιον χρῆσιν
μόνον. Οἱ κάτοικοι σχεδὸν πάντες γεωργοί· ἔχουσι
δὲ καί πολλὰς ἀμπελούς· καί πρότερον μὲν ἐξήγατο
οἶνος μέλας ἀγαθός· ἀλλ' αἱ ἀμπελοὶ κατεστράφη-
σαν ἐκ τῆς νόσου, καὶ ἡ οὐδὲν τὴν θείωσιν με-
τεχειρίσαντο. Ποίμνια οὐκ εἰσὶ· ἕκαστος δὲ τρέφει
δύο ἢ τρεῖς αἰγὰς· καί τὰς μελίσσας μικρὸν θερα-
πεύουσι· διηγοῦνται δὲ, ὅτι αὐταὶ χάριν νομῆς με-
ταβαίνουσιν ἐκ τῆς ἐγγύς Καρύστου, εἰς ἣν ταῦτ'
ποιοῦσι καί αἱ τοῦ Γαυρίου.

Οἱ Γαῦριοι ἀμαθεῖς· περὶ τὰς τέχνας. Αἱ δὲ γυ-
ναῖκες ποιοῦσιν ἐξ ἐρίου σάγη ἀξιόλογα, ὅμοια τῶν
τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ζαγοράς καί χρήσιμα μόνον τοῖς
κατοικοῖς. Εἰσὶ καί τινες ναυτικοὶ μετὰ δέκα πλοια-
ρίων· ἀμελεῖς καί περὶ τὰ γράμματα· τὰ δύο τοῦ
δήμου δημοτικὰ σχολεῖα μόνις 80 ἀριθμοῦσι μα-
θηταῖς· καί τὸ ἑλληνικὸν τὸ 1864 ἰδρυθὲν παρὰ
τῆς κυβερνήσεως κατηργήθη τὸ ἐπὶ ἐτος δι' ἑλ-
λειψιν μαθητῶν. Τούτου ἕνεκα πάντες ἀπαιδεῦτοι
καί ἀπολίτῃς· διὸ καί λίαν προληπτικοί, πιστεύ-
οντες τὰς νηρηίδας, τοὺς βρυκολάκους, ἐξ οὗ καί
τυμβωρυχίαι· ἐκδοταὶ καί τῇ μαγικῇ, καί τῇ οἶνο-
ποιίᾳ, ὡς καί οἱ ἀρχαῖοι ἄνθρωποι, ἰδρύσαντες καί
ναὸν τῷ Βάκχῳ. Εἰσὶν ὅμως ἀγαθοὶ φιλόξενοι, εὖει-
δεῖς, χαρίεντες, καί τοι πενόμενοι· ἕνεκα τῆς πενίας
μεταβαίνουσιν ἐτησίως περὶ τὰς 200 τιτθοὶ καί ὑ-
πηρέτιδες εἰς Ἀθήνας, Σόρον καί ἀλλαχοῦ, καί εἰς
τὴν ἐγγύς δὲ Κάρυστον χάριν θερισμοῦ. Ἐπικρα-
τοῦντα νοσήματα οἱ διαλείποντες πυρετοὶ ἕνεκα
τῶν τελεμάτων, περὶ ὧν ἀδιαφοροῦσιν οἱ δημοφῆγοι
δήμαρχοι· συνήθη δὲ, οἱ ρευματισμοί, αἱ κοιλιακαὶ
ἐμφράξεις· καί ἡ φθίσις τῶν πνευμόνων· ἀπῆντησα
δὲ καί δύο ἐλεφαντιακοὺς, μητέρα καί υἱόν, καί
τινα σπυροκαλικόν· ὑπάρχει δὲ καί ἡ σύφυλις. Οἱ
κάτοικοι διαλέγονται τὴν Ἀλβανικὴν μετὰ τὴν
ἐπανάστασιν διεδόθη καί ἡ ἑλληνικὴ ἀξιολόγως,
κακῶς ὅμως ἀπαγγελλομένη. Ὁ ἀριθμὸς πάντων τῶν
κατοίκων λογίζεται περὶ τὰς 6,500.

ΜΕΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Ἡ ἱστορία τοῦ μέρους τούτου ἐστὶ κοινὴ τῇ πᾶ-
σιν τῆς νήσου. Τὸ Γαῦριον ἀναφέρουσι ῥητῶς διά-
φοροι ἑλληνες συγγραφεῖς ἐπὶ τῶν Περσικῶν χρό-
νων· πολλὸ δὲ πιθανόν, ὅτι αὐτόθι ἦλθεν ὁ Θεμιστο-
κλῆς, φορολογήσας τοὺς ἐξ ἀνάγκης μηδίσαντας
ἄνδρους (490 π. Χ.). Ἀκολούθως δὲ, ἀποστάντων
τούτων, ἐπλευσεν ὁ Ἀλκιβιάδης μετὰ 100 νηῶν εἰς
τὸν λιμένα Γαῦριον, ὡς ῥητῶς λέγει ὁ Ξενοφῶν·
τρέψας δὲ εἰς φυγὴν τοὺς ἄνδρους, κατακλείσας ἐν
τῇ πόλει, ἐφόνευσέ τινας αὐτῶν, καί ἔστησε τρό-
παιον. Κατὰ τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Ξενοφῶντος
ἡ μάχη αὕτη ἐγένετο πιθανῶς κατὰ τὴν χώραν τοῦ
Γαυρίου, ἐνθα ἡττηθέντες οἱ ἄνθρωποι κατέφυγον εἰς
τὴν πόλιν (νῦν Παληάπολιν), δίδωρον ἀπέχουσιν τοῦ
Μικροταγίου, καί τοῦ Ἑβραϊκάστρου. Ἐπὶ Ῥωμαί-
ων δὲ καί Βυζαντινῶν οὐδὲν γνωστὸν περὶ Γαυρίου·
διότι τὸ μέρος τοῦτο οὐδὲ μίαν εἶχε σημασίαν, κα-
τοικούμενον ὑπὸ γεωργῶν. Ἐπὶ Βενετῶν ἦτο πιθαν-
ὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τιμαριούχου, ὡς δηλοῦσιν
ἐρείπια πύργου Βενετικοῦ κατὰ τὰ Ἀρνὰ καί Μαρ-
κοτάντουλου. Εἴτα δὲ διὰ τὴν ἐγγύς Καθηρέως θέ-
σιν ὑπέστη ἐπιδρομὰς παρὰ τῶν Τούρκων, κατόχων
τῆς Καρύστου ἀπὸ τοῦ 1470. Κατὰ τινα δὲ παρά-
δοξιν, πρὸ 260 ἐτῶν ἐχθροὶ ἀπέβησαν εἰς τὸ πα-
ράλιον Πυργοτάντουλον, τὸ ἀντικρὺ τοῦ ἐν Καρύ-
στῳ Καστρίου, κατεχόμενον βεβαίως τότε ὑπὸ τῶν
Βενετῶν· οἱ δὲ κάτοικοι ἀνέβησαν ὑπὸ φόβου ἐπὶ τὸ
βουνὸν τοῦ Σταυροῦ τὸ ἄνω τοῦ Φελλοῦ καίμενον·
ἐκεῖθεν δὲ παρὰ τῶν πολεμίων διωχθέντες, μετέβη-
σαν εἰς τὸ Στενὸν τῆς Τήνου, ὅπου ἐπνίγησαν. Ἐκ
τῆς παραδόσεως ταύτης πιθανολογεῖται, ὅτι Τούρ-
κοι ἐπολιόρκησαν καί ἐκυρίευσαν τὸν ῥηθέντα πύρ-
γον· εἴτα δὲ νικήσαντες καί τοὺς ἐπὶ τοῦ βουνοῦ
καταφυγόντας, κατεδίωξαν μέχρι Στενοῦ, ὅπου διὰ
πλοικρίων ἠθέλησαν σωθῆναι εἰς Τήνον, ἀλλ' ἐπνί-
γησαν ὑπὸ τρικυμίας. Τὸ γεγονός τοῦτο πιθανῶς
ἔλαβε χώραν περὶ τὸ 1572· διότι τὸ ἔτος τοῦτο οἱ
Τούρκοι κατέλαβον τὴν Ἄνδρον· τότε ἔως κατε-
στράφη καί τὸ κατὰ τὸν λιμένα τοῦ Γαυρίου χωρίον.
Ἐπὶ Τούρκων δὲ ἦρχον τῆς νήσου εἰς Τούρκος
(ἀγὰς), ἀπαξ τοῦ ἔτους περιεδύων εἰς Ἀμόλοχον,
καί εἰς Χριστιανὸς (κοτζάμπασης), ἀσχολούμενοι
ἰδίως περὶ τὴν εἰσπραξίν τοῦ φόρου τῆς νήσου (8,
850 δρ. = 60 πουργαίαι), ὃν ἡγόραζε παρὰ τῆς
Πύλης. Ἡ δὲ καλουμένη Ἀρβανιτιὰ ἀπέτελει ἰδίαν
κοινότητα, ἣς ἔδρα ὁ Ἀμόλοχος. Οἱ φόροι ἐπεβάλ-
λοντο ἐπὶ τῇ βάσει κτηματολογίου (μάννας). Οἱ δὲ
κάτοικοι συνερχόμενοι ἐν Ἀμόλοχῳ τῇ ἡμέρᾳ τῶν
Ἀγίων Ἀναργύρων (πρώτῃ Νοεμβρίου), ἐξέλεγον ἐ-
τησίως ἄρχοντα καλούμενον Ἐπίτροπον. Οὗτος διε-

χειρίζετο πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, διοικητικὴν καί δι-
καστικὴν, καί μετείχε τοῦ ἐν Ἄνδρῳ γενικοῦ συμ-
βουλίου· εἶχε δὲ γραμματεῖα καί ἐνόπλους χριστι-
νοὺς· Λεβέντας καλούμενους. Τελευταῖος ἐπίτροπος
ἐχρημάτισεν ἀνὴρ τις εὐφυής, Κύρ Γιαννοῦλης ἀ-
κούων διὰ τὴν μεγάλην ἰσχύον. Παιρταὶ δὲ ποτε
(1812) ὑπὸ τινα Παρασκευᾶν εἰς Ἀμόλοχον ἀνα-
βάντες, συνέλαβον τὸν ἄνδρα καί χάριν λούτρων εἰς
τὰ Γαυριονήσια ἀπήγαγον. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ ἐν
Καρύστῳ Ἰβραὴμ βέης, ἀδελφὸς τοῦ Ὁμέρ, ἀφίκετο
τῇ ἐπισήμῃ μετὰ 60 στρατιωτῶν· μάχην δὲ συνά-
ψας κατὰ τὰ Γαυριονήσια, ἠφάνισε τὰ πλοία τῶν
πειρατῶν· τούτων δὲ τοὺς μὲν ἐφόνευσεν ἐν τῇ
μάχῃ, τοὺς δὲ ζῶντας ἐκδείρας κατὰ τὸν λιμένα
Γαυρίου, ἀχύρων ἐνέπλησε· τὸν δὲ πειρατάρχην δέ-
σμιον εἰς Κάρυστον ἤγαγεν. Ἀνιχνεύσας δὲ τότε,
εὔρε τὸν Κύρ Γιαννοῦλιν κεκρυμμένον ἐπὶ τῆς με-
γάλῃς νησίδος καί ἀπήλλαξεν. Οὗτος δὲ ὕστερον
(1815) δι' ἀσφάλειαν ἀνήγειρεν ἐν Ἀμόλοχῳ τὸν
νῦν ὄντα πύργον· καί κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀν-
δρείως ἀπέκρουσε τοὺς αὐτὸν πολιορκήσαντας ἀντι-
πάλους. Ὁ οἶκος δὲ τοῦ Γιαννοῦλη ὁ μόνος παλαιός
θεν πολιτικὸς ἐν Ἄνδρῳ, καί ὁ μόνος φιλόξενος· αἱ
κατὰ τὸ ἄνω πᾶντομα τοῦ πύργου δύο κλῖναι αἱ
ἐτοιμοὶ τῷ διαβαίνοντι, μαρτυροῦσι τὴν ἀρετὴν
ταύτην, ἣς κληρονόμοι οἱ δύο τοῦ ἀνδρὸς υἱοὶ Δη-
μήτριος καί Ἀναγνώστης δήμαρχοι καί βουλευταὶ
ἀναδειχθέντες πολλάκις.

Παραυσιάζεται δὲ ἀπορία, πόθεν καί πότε ἦλθον
ἐνταῦθα οἱ κάτοικοι Ἀλβανοί· διότι ἡ ἱστορία οὐδε-
μίαν περὶ τούτου ποιεῖται μνείαν· ὅθεν καταφεύγο-
μεν εἰς τὰς παραδόσεις τῶν ἐγγχωρίων. Κατὰ τινα
τούτων οἱ Ἀλβανοὶ ἦλθον εἰς Γαῦριον μετὰ τὴν
καταστροφὴν τῆς Ἀλβανίας ὑπὸ τῶν Τούρκων, δια-
σπαρέντες βεβαίως πρότερον εἰς ἄλλα τῆς Ἑλλάδος
μέρη. Πιθανῶς ἀφίκοντο περὶ τὸ 1572, καὶ ὁ 8 ἑλ-
ξεν ἡ ἐν Ἄνδρῳ ἐξουσία τῶν Βενετῶν. Εἰς τοῦτο
συμφωνοῦσι σχεδὸν καί αἱ παραδόσεις, καὶ ὅς ἡ
χώρα τοῦ Μαρκοτάντουλου, Ἀμόλοχου καί Ἀρνῶν,
δασώδης καί ἔρημος οὖσα, καί βεβαίως ἕνεκα συνε-
χῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων, κατηκλήθη πρὸ 200
ἐτῶν. Ἀναφέρεται δὲ ὅτι πρῶτοι ἀποικοὶ ἦλθον ἐκ
τοῦ Καλάμου τῆς Ἀττικῆς, καί διέμεινόν τινες ἐν
τῷ κοιλώματι μεγάλῃ κατὰ τὰ Ἀρνὰ πλατάνου·
ἐκ ταύτης ὕστερον κατεσκευάσθη κάδος χωρητικό-
τητος 30 κοιλῶν, ὅστις ἐσώζετο ἔτι πρὸ τινων
ἐτῶν ἦσαν δὲ οἱ ὀλίγοι οὗτοι ποιμένες τὸ ἐπάγ-
γελμα, οἵτινες νυκθήμερον κατὰ μικρὸν, καί ὄκησαν
τοῖς πέριξ χωρίοις, μεταβαλόντες ἐνδυμασίαν καί
τραπέντες εἰς τὴν γεωργίαν. Κατ' ἄλλους οἱ κατὰ
τὰ Ἀρνὰ ἦλθον ἐκ Σαλαμίνος, οἱ δὲ ἐν Ἀμόλοχῳ
ἐκ Καρύστου· διότι τὰ τε ἔθιμα καί ἡ ἐνδυμασία

τῶν Ἀρνιωτῶν εἰσὶ διάφορα τῶν Ἀμολοχιτῶν, ἐξ οὗ
εἰκάζεται ὅτι ἦλθον ἐκ διαφόρων τόπων. Ἄλλοι δὲ
λέγουσιν ὅτι μετὰ τοὺς ἐν Ἀρνῶς ἀποκαταστάν-
τας, ἦλθον Ἀλβανοὶ, ἐκ Χειμάρρας καταγόμενοι,
οἵτινες ὄκησαν πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμόλοχου· διότι
ἐν τῇ τμήματι Ἀμόλοχου καί ἐν Χειμάρρᾳ αἱ γυ-
ναῖκες φοροῦσι τὸ αὐτὸ λευκὸν κρήδεμνον καί πλα-
τεῖαν ἐκ βύρσης ζώνην· τοῦτο δὲ οὐ γίνεται ταῖς
γυναῖξιν τῶν Ἀρνιωτῶν. Εἴτα δὲ, καί πιθανόν μετὰ
τὸ 1718, καὶ οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν τὴν Πελο-
πόννησον παρὰ τῶν Βενετῶν, προστετέθησαν καί ἄλ-
λοι ἀποικοὶ, ὡς δηλοῦσιν ὀνόματα οἰκογενειῶν, ἐ-
κεῖθεν ἐλθουσῶν. Ἦσως περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον διὰ τὰς
καταπιέσεις τῶν Τούρκων κατέφυγον καί ἑτεροὶ
Ἀλβανοὶ ἐκ τῶν οἰκούντων κατὰ τὸν Καθηρέα.
Κατὰ τὰς παραδόσεις λοιπὸν ταύτας ὁ τόπος ἔρη-
μος ὦν, ἔσχε τοὺς νέους τούτους κατοίκους Ἀλβα-
νοὺς ἀναμῆξ καί Ἕλληνας, μακρὰν βιοῦντας τοῦ δε-
σποτισμοῦ τῶν βαρβάρων· διὰ τὴν ὑπερέττητον ὁμῶς
τῶν πρῶτων οἱ Ἕλληνες ἀπέμαθον τὴν ἐκυτῶν
γλώσσαν. Καί κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καί ἀλλαχό-
θεν, μάλιστα δὲ Καρύστιοι, Στυρεῖς καί ἄλλοι Εὐ-
βοεῖς, καταφυγόντες ἔμεινάν τινες.

Ἐχρησίμευσεν δὲ τὸ Γαῦριον ὡς σταθμὸς καί κα-
ταφύγιον διαφόρων στρατευμάτων, ἰδίως τῶν στρα-
τηγῶν Κριεζιώτου, Καρατάσου, Βάσου. Πολλὰς δὲ
καταπιέσεις ὑπέστησαν οἱ ἀγαθοὶ κάτοικοι παρὰ τε
τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ἄλλων φυγάδων· διὸ ἐ-
φόνευσαν κατὰ τὸ χωρίον Ἀκοῆ, δολίως ὅμως καί
ἀδίκως τῇ συνεργίᾳ τοῦ Γιαννοῦλη, τὸν Καρύστιον
χιλίαρχον Ἰωάννην Ροῦντον, Κακογιάννην ἐπικαλού-
μενον. Οὐ μόνον δὲ οἰκῆσιν καί τροφίμα ἐχορήγη-
σαν οἱ Γαῦριοι πρὸς τοὺς φυγάδας Ἕλληνας, ἀλλὰ
καὶ αὐτοὶ πάντων τῶν Ἀνδρίων, ὀπλισθέντες ἐξε-
στράτευσαν τὸν Αὐγούστον 1821 εἰς Στύρα ὑπὸ
τὸν ἐπίσκοπον Καρύστου Νεόφυτον. Καί ὕστερον
τὸ 1823 ἄνδρες 70 ὑπὸ τὸν ἑπὶ ζῶντα Δημήτριον
Γιαννοῦλιν μετέσχον τῆς ὑπὸ Κριεζιώτου γινομένης
τότε πολιορκίας τῆς Καρύστου. Καί κατὰ τὴν ὑπὸ
τοῦ φιλέλληνος Γάλλου Φαβιὰ τὸ 1826 πολιορκίαν
αὐτῆς οἱ Γαῦριοι ἐπεμψαν δύο πλοῖα μετὰ τροφί-
μων εἰς σωτηρίαν τοῦ πειναλέου ἑλληνικοῦ στρα-
τοῦ. Καί αὐτὸς δὲ ὁ ἄρχων Γιαννοῦλης μετὰ 150
περίπου ἀνδρῶν ἐστράτευσεν εἰς Τρίπολιν τὸ 1824
κατὰ Ἰούλιον, διατρίψας εἴκοσι μῆνας καί ἀγωνισά-
μενος. Τούτων ἕνεκα οἱ Γαῦριοι συνετέλεσαντες διὰ
πολλῶν θυσιῶν εἰς τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἀ-
γῶνος, εἰσὶν ἐπαῖνον καί μνείας ἱστορικῆς ἔξοιο.

Σχέσιν δὲ τοῖς περὶ Γαυρίου ἱστορουμένοις ἔχουσι
καί τὰ ἑξῆς. Οἱ κάτοικοι διηγοῦνται, ὅτι παρὰ τὸν
Ἅγιον Σώστην συνέβη (1788) ἡ ναυμαχία τοῦ πε-
ρήμου Ἀμπέρου Κατσώνη κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ

στόλου· και τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐνίκησε τὸν Βυζαντινὸν στόλον καὶ ἠνάγκασε τὸν ναύαρχον Σε-
δαλὴν ἵνα ζητήσῃ συνθήκας, ἀλλ' ὁ Λάμπρος λαμ-
πρὰ καὶ πλήρη θέλων τὴν νίκην καὶ καταστροφὴν
τῶν ἐχθρῶν, ἀπένευσε ὑπ' ἀλαζονείας, καὶ εἰς τὴν
αὐρίον ἀνέβηλε τὴν συνθηκολογίαν. Διὰ τὴν ἀφίξιν
ὁμως καὶ τοῦ Ἀλγερινοῦ στόλου πανταχόθεν πολε-
μικαί διελύθη ὁ Ἑλληνικός· ὁ δὲ Λάμπρος μόλις
ἐσώθη διὰ λέμβου ἐπὶ τοῦ Γαυρίου· κρυφθεὶς δὲ
παρὰ τῶν κατοίκων ἐπὶ τινος ἡμέρας, μετέβη εἰς
τὴν Κέα, ὅθεν ἀπῆλθεν ἀποκλεισθεὶς· κατέλιπε δὲ
τὸ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἕκτοτε περιφερόμενον
δίστιχον τοῦτο, μαρτύριον τῆς ἡττᾶς αὐτοῦ·

«Σὺν σοῦ ξανάρει, Λάμπρο
Ξαντέρη· ἀπὸ τῆς Ἀρδρῆς».

Λέγουσιν ἔτι οἱ κάτοικοι, ὅτι καὶ ὁ Συνιάδης,
(1807) ναύαρχος τῆς Ὑψαίας, πολέμων τοὺς Τούρ-
κους, ἐστάθμευσε μετὰ τοῦ στόλου κατὰ τὴν θέσιν
τοῦ Γαυρίου Φούρνους, κειμένην κάτω τῆς Ζωοδό-
χου Πηγῆς, ἐνθα κλιθάτους κατεσκεύασεν εἰς ἀρτο-
ποιάν, καὶ νῦν κέραμοι σώζονται. Ἐκ τούτου δῆ-
λον, ὅτι πολὺ αὐτόθι διέτριψε, καὶ ἴσως διὰ τὴν
ἐγγύς τοῦ Καρφάρως θέσιν, εἰς συνάντησιν τοῦ Τουρ-
κικοῦ στόλου· ἂν πορὸν δὲ, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν
ἀναφέρει τοῦτο. Ἐπὶ δὲ παρὰ τὸν Ἅγιον Σώστην
ἐγένετο (1825) περίφημος ναυμαχία τῶν Ἑλλήνων
κατὰ τῶν Τούρκων τῶν ὑπὸ τὸν ἀρχιναύαρχον Χοσ-
ρέφ· τούτου τὰ πλοία διὰ τὸ πλῆθος, μέχρι τῆς ἀν-
τικρῆς νησίδος Καβομαντέλου ἐφθάνον τότε, ὡς λέ-
γουσιν οἱ κάτοικοι, ὡσαύτα τῆς καταστροφῆς τοῦ
Τουρκικοῦ στόλου.

Κατὰ τὸν δῆμον τοῦ Γαυρίου εὗρον τὸν Ἰανουά-
ριον 1866 τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς, μετακομισθείσας
ἀλλαχόθεν.

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣΑΝΤΕΣ ΕΥΑΡΧΟ(ΥΝΤ)ΟΣ ΑΡΙΣΤΕΥΟΓ
ΝΙΚΑΝΩΡΗΚΑΝΟΡΟΣ ΔΗΜΕΑΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥ ΚΑΙ Ο ΤΑ-
[ΜΙΑΣ
ΕΒΑΟΜΙΣΚΟΣ ΑΡΙΣΤΕΥΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΙΝΕΟΥ ΟΥΑΙΑ-
[ΑΥΣ ΠΑΜΦΙΛΟΥ
ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ ΠΕΡΕΟΥ ΚΑΙ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΓΗΟ-
[ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη σώζεται ἐπὶ τοίχου τῆς Ζωο-
δόχου πηγῆς, ἀνήκουσα τοῖς Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις,
καὶ μετακομισθεῖσα πιθανῶς ἐκ Παληαπόλεως. Ἰδε
καὶ Λεβ. ἐπιγρ. Ἑλλ. καὶ Λατ. ἀριθ. 172 καὶ Λου-
δοβίκου Ῥώσιον ἐπιγρ. ἀνέκδοτ. Ζ'. 87.

ΣΩΤΗΡΙΚΑΙ
ΚΤΙΣΤΗ ΤΗΣ
ΟΙΚΟΥΜΕ
ΝΗΣ ΑΓΓΟ

ΚΡΑΤΟΡΙ Α
ΑΡΙΑΝΩ Ο
ΑΥΜΠΙΩ.

Αὕτη κεῖται ἐπὶ τοίχου ἐργαστηρίου ἐν Γαυρίῳ,
μετακομισθεῖσα ἐκ Παληαπόλεως, ἀφιερωθεῖσα ὑπὸ
τῶν Ἀνδρίων τῷ Ἀδριανῷ.

3
ΑΡΙΣΤΟΔΙΚΗ
ΜΕΛΑΝΩ

Αὕτη κεῖται ἐπὶ τοίχου ἐργαστηρίου κατὰ τὸ
χωρίον Γαύριον, εὑρεθείσα τὸ 1847, καὶ ἔστιν ἀνα-
θηματικὴ ἀδελφᾶς· πιθανῶς ἡ μητρὶ καὶ θυγατρὶ.
Κατὰ τὸ αὐτὸ χωρίον ἐπὶ τοίχου σώζεται καὶ ψά-
φισμα, μετακομισθεὶς ἐκ Παληαπόλεως, καὶ αὐτόθι
ἐπὶ τοίχου ἄγαλμα γυναικὸς ἀκέφαλον, ἐκ Παληα-
πόλεως μετενεχθὲν, ὡς λέγουσιν οἱ κάτοικοι.

+ CYMEON EPICK

ΠΕΝΤΑΣ ΤΖΙΑΣ ΘΕΡ

ΜΙΩΝ 1594. Ν

ΜΗΝΙ ΙΑΝΟΥΑΡΙΩ 15.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη σώζεται ἐπὶ τοίχου τῆς Ζωο-
δόχου Πηγῆς, γραφθεῖσα τὸν Ἰανουάριον 1594 καὶ
ἀφιερωθεῖσα τῷ ἐπισκόπῳ Συμεῶνι, ὅστις πιθανῶς
ἐνταῦθα ἐξορισθεὶς ἐτελεύτησεν. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς
ταύτης δῆλον, ὅτι τὸν χρόνον τοῦτον αἱ νῆσοι Σύ-
ρος, Κύθνος καὶ Κέα ἀπετέλουν μίαν ἐπισκοπὴν.

Κ. Α. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ (Ιατρός.)

Η ΧΑΡΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙ ΤΡΟΜΟΝ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλ. 88. 810.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ (μόνος). Ὁ ταλαίπωρος νέος, κάμνει
ὅ, τι εἴπορεῖ... πρέπει νὰ εἶμαι δίκαιος, εἶναι ἀ-
φωτισμένος, καὶ ἂν δὲν ἔβλεπε τὴν Λευκὴν ὅτε ἦτο
πολὺ νέα, πρὸ καιροῦ θὰ ἦτο τρελλὸς δι' αὐτήν·
ἀλλὰ εἶναι τόσο εὐμορφος! ὅα τὴν παρατηρήσῃ
ἐπὶ τέλους. (Βλέπων εἰσερχομένην τὴν Λευκὴν
ἐνδασκρῶν). Αὐτὴ εἶναι!... αἰωνίως κλαίει...
εἶναι ἀπελπιστικόν... (Κλαίει τὴν θύραν).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ, ΛΕΥΚΗ.

ΠΕΤΡΟΣ. Κυρία Λευκὴ, τί κάμνετε λοιπόν; μὲ
ὑποσχέθητε νὰ μὴν κλαίετε πλέον. (Κάθηται πλη-
σίον τῆς).

ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἠμπόρεσα νὰ κρατηθῶ, Πέτρε.
Ἐνωρίζεις ἐκείνας τὰς ὥραιας παιωνίας τὰς ὁποίας
πρὸ δύο ἐτῶν ἐφυτεύσαμεν, ὁ Ἀδριανὸς καὶ ἐγώ;

ΠΕΤΡΟΣ. Ναι, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν μεγάλην πρα-
σίαν. Αἱ λοιπὸν;

ΛΕΥΚΗ. Λοιπὸν, Πέτρε, τώρα ἤνθησαν, καὶ εἶναι
τόσον ὥραιαι, τόσο ὥραιαι!... ὦ! τί δυστυχία!

ΠΕΤΡΟΣ (τεταραγμένος). Δὲν βλέπω τὴν δυσ-
τυχίαν... Ἐμπρός, θάρρος.

ΛΕΥΚΗ. (κλαίουσα). Δὲν βλέπεις τὴν δυστυχί-
αν!... λοιπὸν δὲν ἐννοεῖς τίποτε! ὁ ταλαίπωρος
ἀδελφός μου! τὰς εἶχαμεν φυτεύσει μαζί... μαζί!
καὶ τώρα μόνη τὰς βλέπω ν' ἀνθίζουν!

ΠΕΤΡΟΣ (συγκινημένος). Ἐννοῶ... ἐννοῶ...
ἀλλὰ δὲν βλέπω τίποτε λυπηρότερον τοῦ συνήθους.

ΛΕΥΚΗ (ἐγειρομένη μεταβαίνει πρὸς τὰ ἀρι-
στερά· ὡσαύτως καὶ ὁ Πέτρος ἐγείρεται). Ἐχεις
δίκαιον, ἀλλὰ τὰ εἶχα λησμονήσει αὐτὰ τὰ ἄνθη...
ἐπεριπάτου ἡσυχῶς εἰς τὴν δενδροστοίχιαν τῶν
λευκῶν, ὅπου πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν δὲν εἶχα ὑπάγει...
Αἴφνης εἰς τὴν στροφὴν τῆς δενδροστοίχιας, βλέπω
μεταξὺ τῆς χλόης μέγα σωρὸν μεγάλων ἀνθῶν
κοκκίνων!... καὶ τί ὥραιον κόκκινον!... ἀνεγνώ-
ρισκα ὅτι ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὁποία... τότε... δὲν
τὸ ἐπερίμενα καὶ ἐταράχθην· ἐσκέφθην ὅτι ἐκεῖ-
νος... δὲν θὰ τὰ ἴδῃ ποτέ!... καὶ αὐτὸ τόσο
μὲ ἐτάραξεν, ὥστε ἐφυγα τρέχουσα διὰ νὰ μὴν ἴδῃ
ἢ μαρμὰ ὅτι κλαίω.

ΠΕΤΡΟΣ (ὀργισμένος). ὦ! αὐτὰ εἶναι παιδα-
ριώδη, ἔπρεπε νὰ τὸ προβλέψατε, τί διάβολον!
εἶναι πράγμα ἀπλοῦστατον, συμβαῖνον καθ' ἡμέραν.
Φυτεύεις θάμνον μὲ κάποιον ἄλλον, χάριν διασκε-
δάσεως, καὶ ὅταν ἔρχεται ἡ ἀνοιξίς, ὁ ἄλλος μὲ
τὸν ὅποιον... τὸ ἐφύτευες... δὲν φαίνεται πλέ-
ον εἰς τὸν κήπον... κόπτετε τὰ ἄνθη... ἔννευ
αὐτοῦ... ὁ κόσμος ὅλος τὸ γνωρίζει... δὲν
βλέπω αἰτίαν δακρύων (Κλαίει καὶ δυσχεραίνεται).
Ἐμπρός, ἐμπρός! ἔσο γενναϊότερα, καὶ συλλογίσου
ὅτι ἐὰν δὲν προσέξῃς νέον δυστύχημα εἴμπορεῖ νὰ
συμβῇ. Ναι, ἀγαπητὴ μου Λευκὴ, σὲ τὸ εἶπα ἤδη,
ἡ μήτηρ σου μὲ ἀνησυχεῖ, ἡ ὑγεία τῆς δὲν ἀναλαμ-
βάνει. Κλαίει νύκτας ὀλοκλήρους, ὁ παραμικρὸς
κρότος τῆς φέρει παλμούς, ἕνεκα τῶν ὁποίων ὠχρεῖ
καὶ ἐρυθρεῖ ἀκαταπαύστως... Ἄς μὴ ἀπατώ-
μεθα, ἐὰν δὲν συμφωνήσωμεν ὅλοι διὰ νὰ τὴν δια-
σκεδάσωμεν καὶ τῇ ἀποδώσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς
ζωῆς, ἡ λύπη θὰ τὴν φονεύσῃ.

ΛΕΥΚΗ. Τί νὰ κάμωμεν, Πέτρε; πῶς νὰ τὴν
θεραπεύσωμεν;

ΠΕΤΡΟΣ. Πρέπει πρῶτον νὰ μὴ κλαίῃς ἀδιακό-
πως, καθὼς κάμνεις, πρέπει νὰ τὴν διασκεδάσῃς,
νὰ τὴν ἀναγκάσῃς νὰ ἐξέρχεται.

ΛΕΥΚΗ. Αὐτὸ μάλιστα ἔκαμα, καὶ ἤμην πρὸ
ὀλίγου πολὺ εὐχαριστημένη... ὅμιλε μετὰ τοῦ
ἀρχιτέκτονος... ἐγένετο λόγος διὰ τὰς ἐργασίας·
οἱ ἐργάται θὰ ἐλθοῦν τὴν δευτέραν. Ἐχαίρομαι τόσο,
διότι συγκινηθεὶς εἰς ὅ, τι τῇ ἐζήτησα, ὅτε εἶδον
τὰ ἄνθη ἐκεῖνα ἄνθη καὶ...

ΠΕΤΡΟΣ. Πάλιν! Δὲν θέλω πλέον νὰ προφέρῃς
ἐνώπιόν μου τὸ ὄνομα τῶν κακῶν ἐκείνων ἀνθῶν!
... Σφόγγε τὰ μάτια σου καὶ πῆγαινε νὰ εὕρῃς
τὴν μητέρα σου... τρέχουσα... αὐτὸ θὰ σὲ δώ-
σῃ χροῶμα... Καὶ πρὸ πάντων κράψε τὰ ἴχνη τῶν
δακρύων... Προσπάθησε νὰ μειδιάσῃς ὀλίγον, σο-
φίσου τίποτε εὐχάριστον... ὑπόθεσε ὅτι καλὸς νέ-
ος, ὃς τις φαίνεται ὅτι δὲν σὲ συλλογίζεται, ἔρχε-
ται ἐξαίφνης καὶ σὲ ζητεῖ εἰς γάμον.

ΛΕΥΚΗ. Καλὸς νέος;

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν δριμύ περὶ τοῦ κυρίου Ὀκταβίου.

ΛΕΥΚΗ. (μειδιῶσα) Τοῦ κυρίου Ὀκταβίου!

ΠΕΤΡΟΣ. Ἄ! Δόξα σοι ὁ Θεός! Ἰδοὺ τὸ ὥραιον
ἐκεῖνο μειδιάμα! ἡ χαρὰ ὅλων... Χρόνος καὶ και-
ροὺς δὲν τὸ εἶδαμεν! Μειδιάσε, μειδιάσε κατ' αὐτὸν
τὸν τρόπον εἰς τὴν μητέρα σου... πῆγαινε, πῆ-
γαινε· αὐτὸ θὰ τὴν ὠφελήσῃ περισσότερο ἀπὸ κα-
ὗ ἄλλο...

ΛΕΥΚΗ. ὦ! εἶσαι καλὸς, Πέτρε, πάντοτε μὲ
ἐμπνέεις γενναϊότητα! Εἶχαμεν ὅλοι παραζαλισθῇ...
καὶ σὺ ὑπῆρξες ὁ πατήρ μας!... μὲ τὴν λεπτό-
τητα ἐπεριποιήσας τὴν μητέρα μου, τόσο ἐπιτη-
δεῖως τὴν προσταίμασας νὰ ἀκούσῃ ὀλίγον κατ' ὀλί-
γον τὴν τρομερὰν ἐκείνην δυστυχίαν!... Δὲν λέ-
γω τίποτε, ἀλλὰ αἰσθάνομαι τί σὲ χρεωστοῦμεν.
Ναι, ἡσυχάσε, σὲ γνωρίζω καὶ σὲ ἀγαπῶ πολὺ!
Ἀλλὰ βλέπω ὅτι καὶ σὺ κλαίεις, σὲ ἐπίασα! δὲν ἡμ-
πορεῖς νὰ μὲ ἐπιπλήξῃς!...

ΠΕΤΡΟΣ, (κλαίων). Λέγεις πράγματα... (δυ-
σαρσασχέων) ἡσυχάσε, μὴ με συγκινηθῇ, μὴ με ἀ-
φαιρῇς τὴν δύναμίν μου.

ΛΕΥΚΗ. Πῶς! Δὲν θέλεις νὰ σὲ εἶπω ὅτι σὲ ἀ-
γαπῶ καὶ ὅτι εἶσαι καλός;... Αἱ! λοιπὸν θὰ σὲ
εἶπω ὅτι εἶσαι ἐξυπνότατος.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐγώ;

ΛΕΥΚΗ. Καὶ ὅτι ἂν καὶ ἔχεις βλακώδες ὕφος
καὶ φορεῖς σκουλαρίκια...

ΠΕΤΡΟΣ. ἔχω ὕφος βλακώδες;

ΛΕΥΚΗ. Ναι.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἄ!... Αἱ! λοιπὸν! ἂν καὶ ἔχω βλα-
κώδες ὕφος καὶ φορῶ σκουλαρίκια τί ἡξέρω νὰ
κάμω;

ΛΕΥΚΗ. Ἡξέρω νὰ μαντεύῃς πράγματα μυ-
στηριώδη τὰ ὁποία κάνεις ἄλλος δὲν μαντεύει...
Ἐμβατεύεις εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου.

ΠΕΤΡΟΣ. (μειδιῶν) Αἱ! τί σημαίνει τοῦτο; Ἐξηγήσου.

ΑΕΥΚΗ. Ὀχι, ὄχι, δὲν θέλω . . . δὲν θέλω νὰ εἶπω τίποτε περισσότερον· θέλω μόνον νὰ σὲ ἀποδείξω ὅτι σὲ γνωρίζω, ὅτι ἐκτιμῶ κατ' ἀξίαν τὰς πράξεις σου καὶ ὅτι σὲ ἀγαπῶ πολὺ.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἀλλὰ τέλος πρέπει . . .

ΑΕΥΚΗ. Ἀρκεῖ, ἄρκεῖ! . . . ἡ μαμμὰ μὲ περιμένει διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὑγίαινε! (Ἐπιστρέφουσα ἀριστερόθεν τοῦ Πέτρου, ταπεινῇ τῇ φωνῇ) Δὲν εἶπες τίποτε εἰς κἀνένα, Πέτρε, ἀλήθεια;

ΠΕΤΡΟΣ. (παρηρῶς) Περί τίνος πράγματος;

ΑΕΥΚΗ. Περί τῶν ἀνακαλύψεών σου.

ΠΕΤΡΟΣ. Ὀχι.

ΑΕΥΚΗ. Ὡ! σὲ παρηκλῶ, φύλαξε τὸ μυστικόν . . . εἰν ἡ μαμμὰ τὴ ἐνδοί . . . ὅθ' ἐλυπεῖτο ἀκόμη περισσότερον . . . ἔπειτα καὶ ἐγώ, Πέτρε, ἔχω ἀξιοπρέπειαν . . .

ΠΕΤΡΟΣ. Τὸ κάτω κάτω, ἴσως δὲν εἶναι καὶ ἀληθινόν.

ΑΕΥΚΗ. (ζωηρῶς) Ὡ! ἀληθέστατον.

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀμείως) Αἱ! λοιπὸν ὁμολογεῖς;

ΑΕΥΚΗ. Τίποτε . . . τίποτε . . . Ὑγίαινε, Πέτρε, ὕγίαινε! (ἐξέρχεται καὶ ἡ θύρα κλείεται).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΑΘΜΗ.

ΠΕΤΡΟΣ (μόνος).

Ἀγγελικὴ κόρη! αὐτοῦ τοῦ εἵδους αἱ γυναῖκες μὲ ἀρέσκουν! αὐτὰς ἀγαπῶ. (Καταβαίνει καὶ ἀνοίγει τὸ παράθυρον). Δὲν ἀγαπῶ τοὺς μεγαλοσχημούς· ἐκείνους χαρακτηρῶς μὲ τὰ μεγάλα αἰσθήματα μὲ τρομάζουν. (κλιμακῶς τὴν τράπεζαν εἰς τὴν ἐκτίαν). Ἡ περίφημος Ματθίλδη τὴν ὁποίαν ὅλοι ἀγαποῦν, ἐμὲ μὲ ἀγριεύει. Τὴν ὀνομάζουν γυναῖκα μεγαλοφυῆ . . . αἱ καλὰ! καὶ τί μὲ μέλει ἐμὲ διὰ τὴν μεγαλοφυῆν της! δὲν μὲ μέλει καθόλου, τὸ λέγω μετὰ παρρησίας. (Τοποθετεῖ θρανίον ἐπὶ τοῦ προσκηνίου). Ἡ μόνη συγγνώμη διὰ τὴν μεγαλοφυῆν της εἶναι ὅτι ἐξωγράφει ὡραϊότητα εἰκόνα τοῦ ἀγαπητοῦ μας τέκνου· ἂν καὶ τῷ ἔδωκεν ἡθὺς ζοφερὸν καὶ αὐστηρὸν τὸ ὅποιον δὲν εἶχε . . . τὸ ὅποιον δὲν εἶχε . . . διότι ὅσον καὶ ἂν κλαίουν . . . ἐγὼ εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῶ ὅτι ἀπέθανεν. Ὅταν μὲ διηγούνται ὅλας τὰς λεπτομερεῖας τοῦ φρικώδους θανάτου του, καὶ μὲ δεικνύουν τὰ φορέματά του τρυπημένα ἀπὸ σφαίρας, τὰ γράμματα τὰ ὅποια εὐρίθουν ἐπάνω του, τὸ χαρτοφυλάκιον, τὰ χαρτί του, ἐκεῖνα ἐκεῖ (δεικνύει τὴν πρὸς ἀριστερὰν θύραν) ἐν τούτοις πάλιν ἐγὼ λέγω ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἀποδεικνύουν τίποτε. (Τινάζουσι

τὰ προσκεφάλαια τοῦ ἀνακλιντροῦ). Ἡ ἐκθεσις τοῦ πλοῦτου βεβαιώνει ὅτι τὰ ἐνδύματα ταῦτα ἐκάλυπταν τὸ σῶμα νέου ἀποθανόντος πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, καὶ τοῦ ὁποῦ τὰ χαρακτηριστικὰ κατὴν των ἀγνώριστα. Λοιπὸν δὲν ἦτο αὐτός! . . . Δὲν εἶναι ἄρ' γε δυνατόν νὰ εἶχε θανεῖσαι τὰ ἐνδύματά του εἰς κἀνένα φίλον, εἰς κἀνένα σύντροπον; ἴσως νὰ εὐρίσκειται μεταξὺ τῶν ἀγρίων, ἴσως νὰ τρέχει κινδύνον, μέγαν κινδύνον . . . εἰς τὸν χαρακτηρῶς του δὲν ἤρμολε ν' ἀποθάνῃ, ν' ἀποθάνῃ νέος . . . αὐτὸς τὸν ὅποιον ὁ θάνατος τοσάκις ἀντίκρουσε . . . καὶ ὅς τις τόσον ἐπιτηδεύει τὸν ἀπέφυγεν! . . . Ὅταν ἐνθυμούμαι τοὺς κινδύνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος, ὄχι, δὲν ἀποφασίζω νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ βίος ἐξαίφνης τὸν ἐγκατέλειψε. Μίαν ἡμέραν—ἦτο τότε πέντε ἔτην,—ἐπαίξαμεν μαζὺ, ἔτρεχα κατόπιν του· εἰς τὴν ὁρμὴν τοῦ δρόμου γίνεται ἔξω φρενῶν, πλησιάζει εἰς τὸ παράθυρον, πηδᾷ καὶ γίνεται ἄφαντος . . . ἀπὸ τὸ δεύτερον πάτωμα . . . φωνάζω, τρέχω εἰς τὸ παράθυρον, κυττάζω κάτω . . . ἐνδύματα ὅτι ὅθ' ἐγὼ κατὰ γῆς, ἔψυχον . . . καὶ ὅμως διόλου . . . ὁ παλληκαρὴς μου ἐπρεμάνθη ἀπὸ τὸ φόρεμά του εἰς τὸ παράθυρον τοῦ πρώτου πατώματος· ἐστήλωσε τὰ μικρά του ποδάρια εἰς τὰς κυγκλίδας καὶ κρατούμενος μὲ τὰς χεῖρας, ἐκύτταζε φαιδρῶς ὑψηλὰ καὶ μὲ ἐπερίμενε. «Δὲν ὄκ μὲ πιάσῃς, ἐφώναζε, δὲν ὄκ μὲ πιάσῃς!» Αἱ! δυστυχῆ, τί τρόμος! Τοῦτο μὲ ἔκαμε καὶ ἠθόνησα τρεῖς ἐβδομάδας . . . καὶ ἐκεῖνος ἐγέλα. Καὶ μίαν ἄλλην ἡμέραν ὅτε ἐπεσεν εἰς τὴν πιστάριον σωτὰ μέσα εἰς τὸ δίκτυον τοῦ μάρμακου Κώστα, ὅς τις ἀμέλως τὸν ἐψάρευσε, μαζὺ μὲ δύο πείστροφους. Καὶ ἔταν . . . ἂ πᾶ! δὲν τελειόνω . . . αἰωνίως αὐτὰ συνέβαινον . . . θαύματα τὰ ὅποια ἀπεδείκνυν πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἠθέλην ἀργότερα. Καὶ ὅλουν νὰ μὲ πείσουν ὅτι ἔλασιν ἄγριοι, ἄνθρωποι μνηδαμῖνοι, ἄνθρωποι ὀλόγυμνοι, ὅθ' ἐτόλμων νὰ ἐγγίσουν τὸ εὐλογημένον ἐκεῖνο παιδίον; Ὀχι . . . δὲν εἶναι δυνατόν! καὶ διὰ τοῦτο ἐγὼ τὸν περιμένω! Νὰ τὸν ἔβλεπα νὰ εἰσέρχεται τώρα διὰ μιᾶς, δὲν ὄκ ἐτρόμαξα . . . δὲν ὄκ μὲ ἔκαμνε κάμμιαν ἐντύπωσιν. Μὲ φαίνεται ἀδικόπως ὅτι ὁ παρούσας ὅθ' ἂν ἀκούσω τὴν φωνὴν του (Ἡ θύρα τοῦ βάρους ἀνοίγεται, καὶ φαίνεται ῥῆος ὅς τις ἰσάται καὶ ἀκούει), τὴν καλὴν καὶ ὡραῖαν φωνὴν του δυνατὴν καὶ βροντήδην, καὶ ὅτι ὁ φωνάζει καλῶς ἄλλοτε ὅταν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς σοφὰς ἐκδρομὰς του εἰς τὸ παράλιον. «Ἦλθα! Ἦλθα!» ἔγρο Πέτρε, δὲν ἔφαγα τίποτε πρὸ εικοσιτεσσάρων ὥρων, γοήγορα μίαν ὁμελέτταν! . . . (Ἐπεταὶ συνέχεια.)

POZA W WROCI.

ΔΙΠΤΥΧΟ ΦΑΛΜΑΝΑΙΚΟΝ.

(Συνήχ. 18α φυλλ. 600).

Κερκυρὸς δὲν θὰ προσέβαλλε σφοδρότερον τὸν δοιοκόρον ἢ ὅσον τὸ ὄνομά του προφερόμενον ὑπὸ τοῦ ἀθῶου ἐκείνου πλάσματος· δάκρυα ἔρρευσαν ἀκουσίως ἐπὶ τῶν παρειῶν του, καὶ λαθὼν τὸ ζωρὸν παιδίον ἐπὶ τῶν γονάτων του, ἠτένισεν αὐτὸ ἀπλήστως ἐν τὸς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀνέκραξεν·

— Ὡ καλὲ μου ἀγγελε! μὲ γνωρίζεις; ἐμὲ τὸν ὁποῖον δὲν εἶδες ποτέ! Ποῖος λοιπὸν σ' ἔμαθε τὸ ὄνομά μου;

— Ἡ ῥόζα ἡ τυφλὴ! ἀπεκρίθη τὸ παιδίον.

— Πλὴν πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μ' ἀναγνωρίσῃς; Μήπως ὁ Θεὸς ἐφώτισε τὴν παιδικὴν σου καρδίαν;

— Ὡ! σὲ ἀναγνώρισα εὐθύς, εἶπεν ὁ μικρὸς Πέτρος· ὅταν ὠδηγῶ τὴν ῥόζαν νὰ ἐπακτιῇ, ὁμιλεῖ πάντοτε περὶ σοῦ καὶ λέγει ὅτι εἶσαι τόσον ὑψηλός, καὶ ὅτι ἔχεις μικροὺς ὀφθαλμούς· οἱ ὅποιοι λάμπουν, καὶ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃς καὶ νὰ μᾶς φέρῃς διάφορα ὡραῖα πράγματα. . . καὶ δὲν σὲ ἐφοβήθην, κύριε, διότι ἡ ῥόζα μὲ εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ σὲ ἀγαπῶ καὶ ὅτι ὁ μὲ δώσῃς ἐν μεγάλῳ τόξῳ καὶ ἐν βέλῳ . . .

Ὁ δοιοκόρος ἤκουε μὲ ἡδονὴς τὰς γλυκαῖας ἐκμυστηρεύσεις τοῦ παιδίου. Αἰφνης δὲ ἀσπασθεὶς αὐτὸ μετὰ συγκινήσεως εἶπε μὲ φωνὴν ἐπίσημον·

— Πατέρα, μάννα, τὸ παιδίον τοῦτο εἶναι πλοῦσιον! Ἐγὼ ὄκ τὸ ἀναγνώρισα, ἐγὼ ὄκ τὸ ἐκπαιδεύσω καὶ μετὰ ταῦτα ὄκ τὸ προικίσω γενναίως. Ἀφ' οὗ μὲ ἀναγνώρισε, θέλω νὰ χρεωστῇ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν ταύτην τὴν εὐτυχίαν του εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Καὶ οἱ γονεῖς ἔμενον ἐκστατικοὶ ὑπὸ ἀπορίας καὶ χαρᾶς.

— Ὡ! ἐπιθύρουν ὁ πατήρ, εἰσθε παραπολὺ καλός. Σὰς ἀναγνώρισαμεν ὅλοι, ἀλλὰ δὲν ἐτολμήσαμεν νὰ τὸ πιστεύσωμεν. Ἡ ῥόζα δὲν μᾶς εἶπεν ὅτι εἴσθε πλοῦσιος κύριος.

— Καὶ σὰς λοιπὸν, καλοὶ μου ἄνθρωποι, μὲ γνωρίζετε! ἀνέκραξεν ὁ δοιοκόρος. Μὲ γνωρίζετε; εἶμαι λοιπὸν περιστοιχισμένος ἀπὸ φίλους! ἀνευρίσκω οἰκογένειαν, συγγενεῖς, ἐκεῖ ὅπου ἔως τότε δὲν συνήνητσα εἰμὴ τὸν θάνατον καὶ τὴν λήθην!

Ἡ γυνὴ ἐδείξεν εἰς αὐτὸν Πάναγιαν ἐπὶ τῆς ἐστίας κατακαπνισμένην καὶ εἶπε·

— Κάθ' ἐσθ' ἡνάπτειτο κηρίον ἔμπροσθεν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου . . . ἡ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἰωάννου Σλαέτς!

Ὁ δοιοκόρος ἀνύψωσεν εὐλαβῶς τοὺς ὀφθαλμούς

πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ὡς ἂν ἡ καρδία του ἀπλευθερώθη ἀπὸ μέγιστον βάρος, ἀνέκραξεν·

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός! Ναι Θεέ μου! ἔκαμες τὴν ἀγάπην ἰσχυροτέραν τοῦ μίσους. Ὁ ἐχθρὸς μου ἐφύλαξεν εἰς τὴν καρδίαν του τὸ ὄνομά μου περιτυλιγμένον μὲ τὴν ζοφερὰν ἀνάμνησιν τῆς ἀδικίας του· ἡ φίλη μου ἔζησε διὰ τῆς ἀναμνήσεώς μου, ὁ ἔρως τῆς ἐξέκρυσε τὰ πάντα περὶ αὐτὴν, μὲ κατέστησε παρόντα καὶ ἀγκυρῶν ἐδῶ . . . ἐνῶ ἐξακόσιαι λευγαὶ μ' ἐχώριζαν ἀπ' αὐτὴν. Εὐχαριστῶ, Θεέ μου! μὲ ἀντέμειψες ἀρκούντως.

Μακρὰ σιωπὴ ἐπῆλθε μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ὁ Ἰωάννης Σλαέτς δυσκόλως κατέστειλε τὴν συγκίνησιν τῆς καρδίας του, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς καλύβης ἐσβέοντο τὴν συγκίνησιν ταύτην. Ὁ σύζυγος ἐπανελάβε μάστιγα τὴν ἐργασίαν του, ἂν καὶ ἐκαίροφύλακται τὸ παραμικρότερον νεύμα τοῦ ξένου, ὅπως προλάβῃ πᾶσαν ἐπιθυμίαν του.

Οὗτος δὲ ἀναλαβὼν ἐπὶ τῶν γονάτων του τὸν μικρὸν Πέτρον, εἶπε τέλος μὲ φωνὴν γενομένην ἐκ νέου ἀτάραχον.

— Μάννα, εἶναι καιρὸς ὅπου ἡ ῥόζα κατοικεῖ μαζὺ σας;

Ἡ γυνὴ ἔφερε τὴν ἀνέμνην τῆς πλησίον τοῦ Ἰωάννου Σλαέτς ὡς ἂν προητομαζέτο νὰ ἀρχίσῃ μακρὰν διήγησιν· καθήσασα δὲ ἀπεκρίθη·

— Ὅθ' ἂν εἶπω, κύριε, πῶς ἦλθεν εἰς τὸν οἶκόν μας. Πρέπει νὰ ἡξεύρετε ὅτι ὅταν οἱ γέροντες Μιέλιτζ ἀπέθαναν, τὰ παιδία διεμοίρασαν ὅτι ἀφῆκαν, καὶ ἡ ῥόζα ἡ ὁποία δι' ὅλην τὴν χρυσὴν τοῦ κόσμου δὲν ὄκ συγκατετίθετο νὰ ὑπανδρευθῇ . . . δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ σὲ εἰπῶ διατί . . . ἡ ῥόζα παρεχώρησε τὴν μερίδα της εἰς τὸν ἀδελφόν της, μὲ τὸν ὅρον ὅτι ὄκ κατῶκει μαζὺ του ὅλην τὴν τὴν ζωὴν. Ἐν ταυτῇ κατεγίνετο ράπτουσα σκοῦφιας καὶ ἐκέρδιζε διὰ τῆς ἐργασίας της ἀρκετὸν ποσὸν χρημάτων, τὸ ὅποιον δὲν ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ διδῇ εἰς τὸν ἀδελφόν της, ἀλλὰ ἐξώδευσεν εἰς ἀγαθοεργίας. Ἐπεσκέπτετο τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἐπροσκάλει τὸν ἱατρὸν δι' ἐξόδων της ὅταν αὐτοὶ ἦσαν πολὺ στενοχωρημένοι. Εἶχε πάντοτε μίαν καλὴν λέξιν εἰς τὸ στόμα πρὸς πρηγορίαν ἐκάστου, καὶ τὸ θυλάκιόν της ἐμπεριείχε πάντοτε κατὰ τι τὸ ὅποιον εὐχαρίσται ἡ εἰδὶς. δύνανται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Μίαν ἡμέραν, μόλις ἤμεθα ὑπανδρευμένοι πρὸ βῆ μνην . . . ὁ ἄνδρας μου ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον μὲ θανατηφόρον ἀσθένειαν . . . ἀκούσατέ τον! ἔκτοτε ἔχει τὸν βῆχα αὐτόν. Ἐὰν ὁ ταλαίπωρός μου Νίλς δὲν εὐρίσκειται τώρα εἰς τὸ κοιμητήριον, τὸ ὀφείλωμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν Θεόν καὶ εἰς τὴν ἀγαπητὴν μᾶς ῥόζαν. Ὡ κύριε, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἰδῇτε τί ἔκαμε δι' ἡμᾶς χάριν ἀπλῆς φιλίας! Μᾶς ἔφερε σκεπάσματα,

δίδει ἥτο ψυχὸς καὶ εἴμεθα πολλὰ πτωχοί· ἐπροσκάλεσε δύο ἱατροὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων δῆμους διὰ τὰς συμβουλευθῆ περὶ τῆς ἀσθενείας τοῦ Νέλις· ἡγρόνουν πλῆσιον τοῦ, κατεπράυνε τοὺς πόνους τοῦ καὶ τὴν θλίψιν μου διὰ τῶν καλῶν λόγων τῆς, καὶ μὰς ἔδωκεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὰ ἀγοράσωμεν τρόφιμα καὶ νὰ πληρώσωμεν τὸν φαρμακοποιόν· διότι ἡ Ῥόζα ἡγαπᾶτο ἀπὸ ὅλων τὸν κόσμον, καὶ ὅταν ἐζήτει ἀπὸ τὴν κυρίαν τοῦ πύργου καὶ ἀπὸ τοὺς κληροῦς χωρικοὺς βοήθειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς, οὐδέποτε τὴν ἠρνούντο μέγα ποσὸν ἐλεημοσύνης. Καὶ τοῦτο διήρκεσεν ἕξ ἐβδομάδας, κύριε, ἕξ ἐβδομάδας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Νέλις μὰς ἔμενε κατὰκοίτας καὶ ἡ Ῥόζα μὰς ἐβοήθησε καὶ ἐπροσέταψεν ἕως ὅτου ἡμπόρεσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του. . .

— Πόσον θὰ ἀγαπάτε τὴν ταλαίπωρον τυφλὴν! εἶπεν ὁ ὀδοιπὸρος στενάχας.

Ὁ δὲ σύζυγος ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνέκραξεν ἐνθουσιωδῶς·

— Ἄν τὸ αἵμά μου ἐδύνατο νὰ τῇ ἐπαναδύω τὴν ὕψαινον, ὅτ' ἄφηναν νὰ τρέξῃ μέχρι καὶ τῆς τελευταίας τοῦ βενίδου!

Ἡ ἐκφώνησις αὕτη ἔκαμε τοσαύτην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Ἰωάννην Σλαέτς, ὥστε ἡ γυνὴ παρατηρήσασα αὐτὸν ἐνίστατο πρὸς τὸν σύζυγον τῆς ὅπως τῷ συστήσει ἀταραξίαν. Ἐπανέλαβε δὲ τὴν διήγησίν τῆς.

— Τρεῖς μῆνας μετὰ ταῦτα, ὁ Θεὸς μὰς ἔδωκεν ἓν παιδίον, τοῦτο τὸ ὅποιον ἔχετε εἰς τὰ γόνατά σας. Ἡ Ῥόζα, ἡ ὁποία πρὸ μαυροῦ ἤξευρεν ὅτι θὰ γεννηθῇ, ἠθέλησε νὰ τὸ βαπτίσῃ, ἀλλ' ὁ Πέτρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Νέλις ἔμελλε νὰ γίνῃ ἀνάδοχος του. Τὴν ἡμέραν ὅμως τοῦ γάμου ἠρώτησαν ποῖον ὄνομα ἔπρεπε νὰ δώσουν εἰς τὸ παιδίον· ἡ Ῥόζα ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ τὸ ὀνομάσουν Ἰωάννην καὶ ὁ ἀνάδοχος, καλὸς μὲν ἄνθρωπος ἀλλὰ πεισματάρης, πρέπει νὰ τὸ εἴπω, ἠθέλησε νὰ τὸ ὀνομάσουν Πέτρον· καὶ ἀφ' οὗ ἐφιλονέκησαν πολλὴ ἀπεφασίσθη νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης, Πέτρος. Τὸν ὀνομάζομεν Μικρὸν Πέτρον, διότι ὁ ἀνάδοχος τοῦ ὁ Θεὸς εἶναι κύριος ὡς πρὸς τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ παιδίον εἶναι ἀρσενικόν, τὸ θέλει οὕτω καὶ θὰ ἐθύμωνεν ἂν ἐκάμναμεν διαφορετικά. Ἀλλ' ἡ Ῥόζα δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ νὰ ὀμιλῶν περὶ τοῦ Πέτρον· τὸν φωνάζει πάντοτε Ἰωάννην, καὶ τὸ φίλιτόν μας ἀνάκι τὸ ἐσυνεῖθες, καὶ γνωρίζει ὅτι ὀνομάζεται Ἰωάννης, διότι εἶναι τὸ ὄνομά σας, κύριε. . .

Ὁ ὀδοιπὸρος ἐσφιγξέ παρυσίως τὸ παιδίον ἐπὶ τοῦ στήθους του, τῷ ἔδωκε θερμὸν ἀσπασμὸν καὶ ἐβλέπεν αὐτὸ μετὰ θαυμασμοῦ, ἐνῶ ἐκείνο ἔμειδεν. Ἡ καρδίκα τοῦ Ἰωάννου Σλαέτς ἦτο πλήρης γλυκυσμάτων ἀισθημάτων.

Ἡ σύζυγος ἐξηκολούθησεν.

— Ὁ ἀδελφὸς τῆς Ῥόζας εἶχε συνεννοηθῇ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἀνδέρσης ν' ἀγοράσουν διάφορα ἐμπορεύματα διὰ νὰ τὰ στείλουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Τὸ ἐμπόριον τοῦτο, ἔλεγε, θὰ τὸν ἐπλούτιζε διότι ἔφερεν ὅλας τὰς ἐβδομάδας εἰς Ἀνδέρσην τοῦλάχιστον ἕξ ἀμάξας φορτωμένας. Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν ὅλα ἐπῆγαιναν καλὰ, ἀλλ' αἴφνης κάποιος ἐχρεωκόπησεν εἰς τὴν Ἀνδέρσην καὶ ὁ δυστυχὴς Βαπτιστὴς Μέλινξ, ὁ ὁποῖος ἦτο ὑπεύθυνος δι' ὅλα, εὐρέθη εἰς τοὺς πέντε δρόμους, καὶ τόσον πτωχὸς ὥστε δὲν εἶχε καὶ μὲ τί νὰ πληρώσῃ τὸ ἥμισυ τῶν χρεῶν του, ὅθεν καὶ ἀπέθανεν· ὁ Θεὸς δὲ παραλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ τὴν ψυχὴν του! Ἡ Ῥόζα ὑπῆγε τότε νὰ κατοικήσῃ εἰς μικρὸν δωμάτιον τοῦ Νάνδ Φλίγκ, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Καρὲλ, υἱὸς τοῦ Νάνδ Φλίγκ ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναχωρήσει ὡς νεοσύλλεκτος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν οἶκον πάσχων τοὺς ὀφθαλμοῦς. Δεκαπέντε σχεδὸν ἡμέρας μετὰ ταῦτα ἔγινε τυφλός. Ἡ Ῥόζα ἡ ὁποία τὸν ἐλυπεῖτο καὶ δὲν ἤκουε παρὰ τὴν καλὴν τῆς καρδίαν, περιποιήθη αὐτὸν κατὰ τὴν ἀσθενείαν του καὶ τῷ ἔδιδε τὸν βραχιόνά της διὰ νὰ περιπατήσῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐκάλυψε τὴν ἀσθενείαν του, καὶ ἔκτοτε δὲν εἶδε πλέον τὸ φῶς.

Ὁ Νάνδ Φλίγκ ἀπέθανε καὶ τὰ παιδιά του ἀνεχώρησαν· ὁ δὲ τυφλὸς Καρὲλ εὐρίσκεται εἰς μίαν ἔκτασιν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Λιέρ. Παρακαλέσαμεν τότε τὴν Ῥόζαν νὰ ἔλθῃ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν καλύβην μας· τὴν ὑποσχέθημεν ὅτι θὰ τὴν ἀγαπῶμεν πολλὴ καὶ ὅτι θὰ εἰργαζόμεθα δι' αὐτὴν ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας· ἦλθε μὲ εὐχαρίστησιν καὶ τὸ λέγω δυνατὰ διὰ νὰ μὲ ἀκούσῃ καὶ ὁ Θεός, πρὸ ἕξ σχεδὸν ἐτῶν δὲν ἤκουσεν ἀπὸ ἡμᾶς εἰμὴ λέξεις ἀγάπης, διότι εἶναι ὅλη γλυκύτης καὶ καλωσύνης καὶ ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ τι εὐχάριστον διὰ τὴν Ῥόζαν τὰ παιδιά μας φιλονεικοῦν ποῖον νὰ πρῶτον ὑπάγῃ.

— Καὶ ἐκείνη ζητεῖ ἐλεημοσύνην! εἶπεν ὁ ὀδοιπὸρος στενάχας.

— Ναί, Κύριε, ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ μὲ ἥθος προσβεβλημένης αξιοπρεπείας· ἀλλὰ τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν μας! Μὴ νομίζετε ὅτι ἐλησμονήσαμεν τί ἔκαμεν ἡ Ῥόζα! Καὶ εἰς ἀμαξίαν ἂν ἔπρεπε νὰ ζευχθῶμεν καὶ ν' ἀποθάνωμεν ἀπὸ τὴν πείναν ὅλοι διὰ νὰ μὴ ἐπαιτῇ ὅτ' ἐκάμναμεν· αὕτη ὅμως ποτὲ δὲν συγκατένευεν. Ἄ! ποῖαν ἰδέαν ἔχετε περὶ ἡμῶν, Κύριε; Ὅχι τὴν ἐμποδίσμεν νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην πλὴν τῶν ἕξ μηνῶν καὶ αὕτη εἶναι ἡ μόνη λύπη τὴν ὅποιαν τῇ ἐπροξενήσαμεν! Ὅταν ἡ οἰκογένειά μας ἠύξησεν, ἡ Ῥόζα ἐσυλλογίσθη μὲ τὴν ἀγγελικὴν τῆς καρδίαν ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ ἦτο βάρος καὶ

ἠθέλησε νὰ μὰς βοηθήσῃ. Ἦτο ἀκατάπειστος· ἠσθένει ἀπὸ τὴν λύπην τῆς τὸ ἐβλέπαμεν· καὶ ἀφ' οὗ μὰς παρεκάλεσε πολλὴν καιρὸν, ἡναγκάσθημεν νὰ ἐνδύσωμεν. Ἄλλως τε, Κύριε, δὲν εἶναι ἐντροπὴ εἰς γυναῖκα τυφλὴν. Ὅσον δι' ἡμᾶς ἂν καὶ εἴμεθα πτωχοί, δὲν ἔχομεν χάριν τῷ Θεῷ, καμμίαν ἀνάγκην. Μὰς ἀναγκάζει συχνὰ νὰ δεχώμεθα μέρος τῶν ὧσων συναίρει. . . διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φιλονεικῶμεν ἀδιακόπως μὲ αὐτήν. . . ἀλλὰ δεχόμενοι μὲ μίαν χεῖρα ὅτι μὰς προσφέρει, ἀποδίδομεν μὲ τὴν ἄλλην τὸ διπλάσιον, διότι, ἂν καὶ δὲν τὸ γνωρίζει, εἶναι καλλίτερα ἐνδυμένη ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ τὸ φαγνὸν τὸ ὅποιον τὴν προετοιμάζομεν εἶναι πολὺ καλλίτερον τοῦ ἰδικοῦ μας. Βράζει πάντοτε εἰς τὴν φωτίαν μικρὰ χωριστὴ χύτρα δι' αὐτήν. Ἰδοὺ αὕτη· δύο αὐγὰ καὶ σάββατα μὲ βούτυρον διὰ τὰ γαστρίδια της. Ὅσον διὰ τὰ ἄλλα τὰ ὁποῖα συναίρει, ὅπως ἐνόησα ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς, φαίνεται ὅτι τὰ φυλάττει. Ἄ! Κύριε, ἡ ἀγαθότης τῆς εἶναι ἀξία ἀμοιβῆς, ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἡμποροῦμεν νὰ τὴν ἀνταμειψώμεν!

Ὁ ὀδοιπὸρος ἤκουσε τὰς ἐξηγήσεις ταύτας ἐν βαθυτάτῃ σιωπῇ· ἀλλὰ τὸ μειδίσμα τῆς εὐτυχίας καὶ ἡ ἱαρότης τῶν βλεμμάτων του ἐδείκνυν τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν τῆς καρδίας του.

Ἡ οἰκοδόμοισα ἔπαυσε νὰ ὀμιλῇ καὶ ἤρχισε νὰ νύθῃ ἐκ νέου. Ὁ δὲ ὀδοιπὸρος ἔμεινεν ἐπὶ τινι χρόνον βυθισμένος εἰς σκέψεις. Ἀλλ' αἴφνης ἀφῆκε τὸ παιδίον, ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἐργαζόμενον ἄνδρα καὶ εἶπεν αὐτῷ προστακτικῶς.

— Ἄφες τὴν ἐργασίαν σου.

(*Ἐπεταί τὸ τέλος.*).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Τὰ σωζόμενα φιλολογικὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ἐκδιδόντες Σφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων ἱατροῦ, Τόμ. Α'. Ἀθήναι 1871.

Διακόψας τὴν δημοσίευσιν τῶν σωζομένων ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων τοῦ δοιδίμου αὐτοῦ πατρὸς ὁ Κ. Σ. Κ. Οἰκονόμος ἐπεχείρησε τὴν τῶν φιλολογικῶν, ὅπως παράσχῃ τῇ ἐλληνικῇ νεολαίᾳ τοῦνδύσιμον εἰς ἐπιστατικωτέραν ἐποψίν τῆς προαιρέσεως καὶ τῶν ἀγώνων ἐνὸς τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων τοῦ ἔθνους, οὗ μικρὸν συντελέσαντος εἰς ἐξάπλωσιν συστηματικωτέρας καὶ καρποφόρου διδασκαλίας ἐν τῷ Πανελληνίῳ¹⁾. Καὶ ὅτι μὲν ἀξιόπαινος ἡ πρόθεσις τοῦ ἐκδότου, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων

ὅτι ὅμως καὶ νεωτέρων μαρτυρίων εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἐνθέρμου φιλοπατρίας καὶ τῆς ἐκ τῶν διανοητικῶν ἐκείνου ἔργων ὀφειλίας δὲν ἦτο ἀνάγκη, καὶ τοῦτο ἀναντίρρητον· διότι ἀνέκαθεν τὸ κοινὸν καὶ ἐτίμησε καὶ μετὰ σπουδῆς ἠσπάσθη τὰ προϊόντα τῆς πολυμαθείας τοῦ σοφοῦ διδασκάλου. Καὶ ὅμως ἀσμένως προσαγορεύομεν τὴν ἐκδοσιν τοῦ Α' τόμου, πολλὰ κοινωφελῆ περιέχοντος, φιλολογικὰ τε καὶ ἱστορικά καὶ βιογραφικά, συνταχθέντα ἀπὸ τοῦ 1811 μέχρι τοῦ 1847 ἐτους. Ἀξιοσημείωτοι δὲ πρὸ πάντων οἱ παραινετικοὶ καὶ προτρεπτικοὶ λόγοι, ἡ παράφρασις τῶν δύο βίων τοῦ Πλουτάρχου, τὸ περὶ Μεθάνων ὑπόμνημα καὶ ὁ κατὰ Μολιέρον Φιλάργυρος. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ὑπόμνημα περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένων κατὰ τὰς παρμονὰς τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος ἠθέλε διαφωτίσει κατὰ πολλὰ τὴν ἱστορίαν, εἰ μὴ κατελείπετο δυστυχῶς ἀτελές.

Εἰς τοὺς λόγους, συγγραφέντας ἐν Σμύρνῃ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἐκατονταετηρίδος, διαλάμπει ἄσβεστος πόθος πρὸς τὴν παιδείαν, τὴν ἐλληνικὴν ἰδίως, τὴν ὁμόνοιαν, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν πρόδον ἐν γένει τοῦ ἔθνους. Κατὰ τὸν συγγραφέα ὁ σπουδάζων τὴν ἐλληνικὴν δὲν σπουδάζει ἀπλῶς γλῶσσαν, ἀλλὰ ἐπιστήμην περιεκτικὴν ἄλλων ἐπιστημῶν, καὶ μάλιστα τῆς ἠθικῆς, ἐπιτηδαιοτάτην ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ διαπλάσῃ κατὰ σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν τὰ ἦθη· ἀξιοῖ δὲ καὶ τὸν κληρὸν ἐγκρατῆ αὐτῆς. «Ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα, λέγει, εἶναι ἡ Πηλιάς, ἡ μελία τῆς Ἑκκλησίας, τὸ δόρυ τὸ στιβαρόν, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ κρατῇ πᾶς ἱερωμένος, καὶ ἐξαίρετως πᾶς κληρὸς τοῦ Θεοῦ λόγου· διότι πῶς μέλλει νὰ χρωματίσῃ τὰ τῆς ἱερᾶς ἠθικῆς ἀξιώματα μὲ τὰ ἀναγκαῖα χρώματα τῆς ῥητορικῆς, καὶ νὰ πυρώσῃ τῶν ἀκρατῶν τὰς ψυχὰς μὲ τὸ σωτηριώδες πῦρ τῶν παθῶν, χωρὶς τοὺς κεραυνοὺς τοῦ ῥήτορος Δημοσθένους; Πῶς νὰ ἡμερώσῃ καὶ νὰ καταπραύνη τῶν διαφθαρμένων καρδιῶν τὰς ἀτάκτους κινήσεις, χωρὶς τοῦ καλοῦ γέροντος Ἰσοκράτους τὴν ἱλαρὰν καὶ σειρηνίαν φωνήν;» κτλ. ¹⁾.

«Ἡ σοφὴ ἀνάγνωσις τῶν προσηγορικῶν συγγραμμάτων, προστίθεται παρακατιῶν, ἀναλόγως πρὸς τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν, ὅς θάβει ἐμφυτεύσει εἰς τῶν ἐπιμελῶν ἀναγνωστῶν τὰς ψυχὰς, ὑψώνει καὶ τὸ ὕψος τῆς γλώσσης, καὶ τῶν φράσεων τὰς ἰδέας. *Εἰς μάτην κοπιᾷ νὰ ὑψωθῇ ὁ κάλαμος ἀνδρὸς ταπεινὴν καὶ ἀνελεύθερον ἔχοντος ψυχὴν*· διότι δὲν ἔχει νὰ ζωγραφίσῃ ἄλλο παρὰ τὰς χαμερπεῖς ἐννοίας τοῦ γράφοντος, καὶ νὰ δείξῃ καὶ εἰς τὸν χάρτην ὅσα ἡ ἀνελευθερία ἐνεχάραξεν εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο μάλιστα πρέπει νὰ ἐξασκῶνται οἱ νέοι εἰς

¹⁾ Τὰ σωζόμενα φιλολ. συγγράμ. σελ. 6.

¹⁾ Δύο, σελ. 7.

τῶν προπατορίων ἡμῶν τὰ ἀθάνατα συγγράμματα· ἐκεῖ πρῶτον θέλουσι πλουτήσαι ἐννοίας ὑψηλᾶς, καὶ τὸ ὕψος τῶν ἐννοιῶν θέλει γεννήσῃ τὸ ὕψος τοῦ προφορικοῦ λόγου· ἐκεῖ θέλει συνηθίσῃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν νὰ αἰσθάνηται τὰ τίμια καὶ καλὰ, καὶ ἀκολούθως θέλει παραστήσῃ αὐτὰ ἀφελῶς, καὶ φυσικῶς, καὶ τερπνῶς· καὶ ἀπὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ λόγου αὐτῶν θέλει γνωρίζεσθαι ἡ σπουδαία ἀντροπὴ... Μελέτη μόνη τῶν προπατορικῶν ποιημάτων θέλει σοὶ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ εἰς τὴν ῥητορικὴν, καὶ εἰς τὴν ποίησιν, κτλ. ¹⁾

Εἰ καὶ ἐξήκοντα ὅλα ἐστὶ περὶ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν λόγων τούτων, ἡ μελέτη αὐτῶν εἶναι καὶ σήμερον ἐπίκαιρος. Οἱ πρὸς τὸν κόττινον μάστιγα ἀτενίζοντες καὶ οἱ περὶ τῆς καθ' Ὀμηρον ἀρχαιοτάτης διαγωνιζόμενοι θέλουσι διδασθῇ παρ' αὐτῶν, ἔαν συγκαταβάνωσι νὰ διδασχῶσι παρὰ τοῦ Οἰκονόμου, ὅτι ἄνευ ἀληθοῦς ἐλληνικῆς παιδείας, ἡ τις συνηθίξῃ τὴν ψυχὴν νὰ αἰσθάνεται τὰ τίμια καὶ καλὰ, ὁ κάλαμος αὐτῶν, καὶ βραβεῖον ἂν τύχωσι καὶ εἰς καθήγητοῦ περιουσίαν ἂν ἀναβιβασθῶσι, δὲν θέλει ἐρμηνεύει παρὰ τὰς χαμέρπεις ἐννοίας τοῦ γράφοντος.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν σπουδάζων ὁ ἐνῆμετος διδάσκαλος νὰ θεραπεύσῃ τοὺς νέους ἀπὸ τοῦ πάθους τῆς οἰήσεως, «ἀπ' ὅλας λέγει τὰς ἀνοησίας, εἰς δὲ δύναται ἡ νέτης νὰ ὑποπέσῃ, οὐδεμίαν ἄλλην δὲν ἀσχημίζει τόσοι τὰ φυσικὰ προτερήματα, καὶ δὲν ἀφανίζει τὴν ἐλπίδα τῆς μελλούσης εὐτυχίας τοῦ νέου, ὅσον ἡ φιλαυτία ἢ πρόληψις καὶ τὸ πείσμα· διότι γερμίζοντες τὴν φαντασίαν αὐτῶν ἀπὸ ἐναερίους τινὰς καὶ ἀνυποστάτους σκοποῦς, καὶ περυσιασμένοι ἀπὸ τὸν ἄνεμον τῆς ἐλπίδος, μεταχειρίζονται τὰ ἔργα τῶν καθῶς διδάσκει ἡ ἐπιβλαβεστάτη δοκοφροσύνη, καὶ ὄντες πληροφρονημένοι περὶ τῆς ἰδίας ἀξίας γελῶσι πολλὰ καὶ διὰ φίλων τινῶν φρονίμων συμβουλῆς, ἀποδίδοντες ταύτας εἰς τὴν ἀσθένειαν καὶ δειλίαν τῆς προεδοκηθείας αὐτῶν ἡλικίας. Οἱ τοιοῦτοι νέοι εἶναι πολλὰ σφοδρὰ καὶ δὲν μανιδεύουσιν. Εἶναι πολλὰ ἀνυπόμονοι καὶ δὲν βουλεύονται. Εἶναι πολλὰ θερμοὶ καὶ δὲν γνωρίζουσι χαλινόν. Κολυμβῶσι λοιπὸν μὲ ἀκρίτως ὁρασύντητα καὶ ἀπόνοια εἰς τὰ κύματα τοῦ κόσμου, καὶ ἐγκυβιστῶσιν ἀσυλλογίστως εἰς τὰ κοπιτικώτατα δρέπανα τῶν κινδύνων, ἐξ ὧν εἶναι γεμάτων τοῦ βίου τούτου τὸ στάδιον. Τοιαύτη εἶναι ἡ τύχη τῶν ὅσοι μαίνονται ν' ἀπολαύσωσιν ὑπόληψιν χωρὶς τῆς μετριοφροσύνης, ἡ τις μόνη εἶναι ἱκανὴ νὰ περιποιήσῃ εἰς τὸν νέον ὅ,τι ἀγαθὸν ἢ ὀρθὸν τῆς νεότητος αὐτοῦ πρόσωρα ἐπιθυμεῖ. Ἡ τριπύθλια

¹⁾ Δὲν. σελ. 21.

«Μετρίαια τὰ ἐφ' αὐτοῖς περυσιαμένα, ἔβλαψεν ἡμᾶς ἀφροσύνη, δεινὴ θεὸς!»

Τὴν ταῦτα χαράξασαν δεξιάν τις δὲν θέλει σπαρῶσει ν' ἀσπαρῇ; Τίς θέλει διατάσῃ νὰ δολολογήσῃ ὅτι τοιαύτην μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἡθικῆς τῶν νέων ἀγωγῆς, σπανίως ἀνακαλύπτουμεν εἰς τοὺς πανεπιστημιακοὺς καὶ τοὺς ἄλλους λόγους τῶν καθ' ἡμᾶς διδασκάλων; Καὶ μὲν καθ' ἐκάστην ἀκούομεν ἐκ τοῦ στόματος τούτων ὅτι εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων ἐκείνων Ἑλλήνων, καὶ ἀκούοντες μεγαλαυχούμεν ἐπὶ εὐγενείᾳ· ἔπρεπεν ὅμως νὰ ἐνθυμίζωσιν ἐν ταυτῷ εἰς ἡμᾶς καὶ ὅ,τι ἤξιουν οἱ εὐγενεῖς οὗτοι παρὰ τῶν ἀπογόνων αὐτῶν πρόγονοι.

«... Παισὶ γὰρ κλέος τόδε κάλλιστον, ὅς τις ἐκ πατρὸς χρηστοῦ γενῆς εἰς ταῦτον ἤλθε τοῖς τεκοῦσι τοὺς ἐρόπους.»

Ἐπρεπε νὰ μὴ λησμονῶσιν ὅτι μετεωρίζοντες διὰ πατραγαθίων καὶ φυσιοῦντες διὰ διθυράμβων τὸ φρόνημα τῶν νέων, ζημιόυσι καὶ διαφθεύουσιν ἐξ ἑναντίας αὐτούς.

«Ἀπολαῖς με· μὴ λέγ' εἰ φιλεῖς ἐμέ, μᾶλλον, ἐφ' ἑκάστην τὸ γένος· οἷς ἂν τῇ φύσει ἀγαθὸν ὑπάρχῃ μηδὲν οἰκτεῖν προσῇ, οὐκ ἔστι καταφύγουσιν εἰς τὰ μνήματα καὶ τὸ γένος, ἀριθμοῦσιν τε τοὺς πέπους ἑσσι.»

Ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, ἦτοι χάριν τῆς χρηστῆς τῶν νέων ἀγωγῆς, ἡρμήνευσεν ὁ Οἰκονόμος καὶ τοὺς παραλλήλους βίους τοῦ Πλουτάρχου εἰς τὴν καθολοιούμενην μετὰ πολλῆς σαφηνείας καὶ χάριτος, τηρήσας καὶ τὴν χαρακτηρισμὸν τοῦ πρωτοτύπου· δυστυχῶς ὅμως ἀπολείσθησαν οἱ πλεῖστοι.

Εἰς τὴν διόρθωσιν ὡσαύτως κοινωνικοῦ ἐλαττώματος ἀποβλέπων ἐξεπύνησε καὶ τὸν φιλόλογον, ὅς τις καθὼς τοῦ Χριστοπούλου τὰ Λυρικά καὶ τοῦ Ῥήγκα οἱ ἐμβατήριοι, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐγένετο μόλις ἐκδοθεὶς εἰς φῶς (1816) περισπούδαστον κτῆμα τοῦ δημοσίου. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν γινώσκαι τις τὸν Ἑξηνταβελόνην ἀδύνατον νὰ μὴ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν νέαν ἀνάγνωσιν τρία τινά· ἡ ἐναρμόνιος μετασκευὴ τῶν τε προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων πρὸς τὰ ἦθη καὶ τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας δι' ἣν ἐγράφη, ὁ τρόπος τῆς μεταφράσεως καὶ ἡ τέχνη, διότι ὁ Ἑξηνταβελόνης δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Μολιέρου, ἀλλὰ τοῦ Οἰκονόμου νέαν δραματούργειαν. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἀπίθανον νὰ κατακρίνωσι τινες τῶν σφόδρα νεωτερίζοντων αὐτὸν ὅτι προσηλωθεὶς εἰς τοὺς κανόνες τῆς ἀρχαιοτέρας κωμωδίας ἀπέβαλε τὰ μὴ συντείνοντα εἰς τὴν δέσιν ἢ τὴν λύσιν τοῦ δράματος, διορθώσας οὕτω τὸν Γάλλον Ἀριστοφάνην ἐγκύπτοντα μᾶλλον εἰς χαρακτηρισμὸν δια-

¹⁾ Δὲν. σελ. 31.

γραφῆν, καὶ παρεμβάλλοντα ἐπαισόδια ποτὲ μὲν διόλου ποτὲ δὲ χαλαρῶς συνδεόμενα πρὸς τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν, βέβαιον ὅμως ὅτι ὁ Ἑλληὴν κωμωδὸς μετέβαλε κατὰ τέχνην ὅ,τι μετέβαλεν.

Ὁ Ἑξηνταβελόνης χρησιμεύει καὶ ἀντὶ διδασκαλίας πρὸς τοὺς μεταφράζοντας, οἱ τινες σήμερον δὲν εἶναι εὐαρίθμοι, καθόσον ἐπιπολάζει ἡ ἰδέα ὅτι ἡ μεταφράσις εἶναι ἔργον εὐκόλου, ἴδιον τοῦ τυχόντος. Τὸ καθ' ἡμᾶς ὅμως, καὶ τὸ κατὰ τὴν Κορνήν, τὸν διδάσκαλον καὶ τῶν κριττῶν ἡμῶν, ἡ μετάφρασις εἶναι δυσκολώτερον καὶ τῆς συγγραφῆς. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ συγγράψῃ ἐρμηνεύει ἀπλῶς τὰς ἰδίας ἐννοίας ὅπως συνέλαβεν αὐτὰς, ἐξαικνίζων τὸν ἐνδιάθετον λόγον διὰ τῶν χρωμάτων ἢ τινά νομίζει ἐπιτήδεια νὰ πᾶραστήσῃ αὐτὸν ἐξωτερικῶς· ἀλλὰ καὶ ὁ μεταφράστης τοῦτ' αὐτὸ ὀφείλει νὰ πράττῃ· πρέπει νὰ ἐμβατεύῃ καλῶς εἰς τὸν νοῦν τοῦ συγγραφέως, νὰ καρπύται ἢ μᾶλλον νὰ ἐκπορῇ τὰς ἰδέας τούτου, καὶ ἐκπορῶν νὰ σκέπτεται πῶς προσφύεστερον νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὰς, τηρῶν ἀλώβητον τὴν ἐννοίαν ἅμα δὲ καὶ τὸν ὅλον χαρακτηρισμὸν τοῦ πρωτοτύπου, ὅ ἐστι τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν προκειμένων εἰς ἐρμηνείαν ἰδεῶν· πρέπει ἐνὶ λόγῳ νὰ μετεγχεῖ εἰς τὴν δευτέραν γλῶσσαν οὐ μόνον τὸν νοῦν ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τοῦ συγγραφέως.

Οὕτω μετέφρασεν ὁ Οἰκονόμος καὶ διὰ τοῦτο ζῇ καὶ θέλει ζῆσαι ὁ Ἑξηνταβελόνης ¹⁾.

Ὁ Οἰκονόμος, φύσει ῥήτωρ, τὴν φυσικὴν ταύτην ἀρετὴν ἀνέπτυξε καὶ ἐμεγάλυνε διὰ συντόμου μελέτης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων· διὸ ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὰς ἀπλᾶς ἐπιστολάς, ἔχει τὸ ἐμφαντικὸν καὶ εὐχλωττον καὶ εὐπετὲς τῆς ῥητορείας. Ἐγράφε δὲ καὶ τὴν ἀρχαίαν μετὰ πολλῆς σαφηνείας καὶ χάριτος, ὡς μαρτυρεῖ ἰδίως ἡ ἐν σελίδι 405 εὐχαριστήριος ἐπιστολή, ἡ τις ἀνεθυμίζει ἡμῖν τὸ γλαφυρὸν ὕφος τοῦ σοφοῦ τῆς Ἰππικίας μαθητοῦ καὶ ἐπισκόπου Κυρήνης.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐκδότην ὀφειλόμεν ν' ἀποταίνωμεν λόγους εὐγνωμοσύνης, διότι πολλὰ τῶν ἐν τῷ καιμένῳ διελεσθῆκεν διὰ μακρῶν προλεγομένων καὶ σχολίων, ὧν ἄνευ οὐκ ὀλίγα ἥθελον μείνει σκοτεινὰ τοῖς μεταγενεστέροις.

ΕΞΗΝΤΑΒΕΛΟΝΗΣ

ΜΟΙΧΜΙΣ

ΤΟ ΛΕΜΑ ΤΟΥ ΝΑΓΑΓΟΥ.

Ὡ, πῶς βοᾷ ἡ θάλασσα! τὰ κύματα παφλαῖουν, Νεφέλαι μαυραὶ, πένθιμοι τὸν οὐρανὸν σκεπάζουν·

¹⁾ Ἀνέγνωθι καὶ εἰς τὴν Ἑξηνταβελόνην ἐγγράψαν τὸ 1868 ἐν Παρ. τόμ. II' σελ. 810.

Πρὸς χώρας ἐξεκίνησα ἀγνώστους τάλας κλαίων· Πατρίς μου, φίλοι, συγγενεῖς, δὲν θὰ σὰς ἴδω πλέον!

Ἀνὴρ θὰ σὰς ἴδω! Δυστυχὴς εἰς πέλαγος πλανώμαι, Ἀπελπισίας κύκλῳ μου συντριμματα θεῶμαι· Βορρᾶς λυσσώδης μαίνεται, ἡ θάλασσα ὀγκοῦται, Τὸ σκάφος προσβαλλόμενον βοῶνται καὶ ὑψοῦται.

Ἀναστατοῦσα Οὐελλα! Ἀπαῖσια τὰ πέριξ· Νυκτὸς ἀγρίαις ἐπὶ πᾶν ἀπλοῦται μύρην πτέρυξ. Μόνον ἐνίοτ' ἀστραπὴ τὰ σκότῃ διασχίζει Καί, φρικαλέαν, πρὸς στιγμὴν τὴν θέσιν μου φωτίζει. [Ζεῖ.

Κρότοι, βοαὶ καὶ πάταγοι κυμάτων ὀργισμένων, Τριγμοὶ ἰσοῦ προσκλίνοντος, σανίδων θλιβομένων, Πάλη στοιχείων τρομερῶν, σφοδρᾶ, ἀγωνιώδης, Ὁ οὐρανὸς μου ἀσπλάγχχνος, ὁ πόντος, μανιώδης!

Ἀκάτιον, θὰ συντριβῇ, μικρὸν θ' ἀνθέξῃ μόνον, Καὶ ὀρμήματά σου κλαυθιμὰ ἐν συστροφαῖς κλυδών· Ὁ φθάσων ἀλίπταλγτος εἰς μίαν παραλίαν... [νοῦν ἔμοῦ πλέον μοῖρα μνημα ἐν ἔδῳ εἰς τὴν σκοτίαν.

Ἀπελπισία! Θάνατος ἐδῶ μὲ περιμένει· Ἰδοὺ ἐδῶ τὸ τέρμα σου! φωνάζει ἡ Εἰλαρμένη· Πλὴν, ἂν ἐγράφη σήμερον ὁ βίος μου νὰ λήξῃ, Τὴν μελαντέραν ὕψιν τῆς ἡ θάλασσ' ἂς μοὶ δείξῃ.

Ὡς ὑψιφόρος βουνά, ὦ κύματ', ὑψοῦσθε, Στερεόμενα, ὠλοόμενα, ἀγρίως προχωρεῖτε, Καὶ σὺ, ὦ νῦξ παμμέλαινα, ὡς τοῦ παντὸς ὑστάτη, Γενοῦ τοῦ ἄδου ἀδελφῆ, γενοῦ φοβερωτάτη!

Πνέε, βορρᾶ, καὶ δώκε τὰ νέφη σου τὰ μαύρα, Κύλισ καὶ σὺ, θάλασσα, τὰ κύματά σου λάβρα, Καὶ πτόπα τὸ ἀκάτιον κατὰ φρικτῶν σκοπέλων, Πρὶν σ' ἡσυχάσῃ αὐρίον ὁ φοῖβος ἀνατέλλων!

Ἐντὸς ἀβύσσου σκοτεινῆς, ἐντὸς ὕψους ἀγκάλης, Ἄς εὖρη τέλος, ἔρμαιον παθῶν ἀνεμοζέλης, Ὁ ποιητὴς ὁ δύστηνος τὸ φῶς παντοῦ ζητήσας, Καὶ μάτην πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἀφ' ὁδῶς διαχύσας!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ.

Εἰς ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὴν Γερμανίαν.

Εἰς... Γ... τῇ... 186...

Ὡ γῆ τῶν ἰδεῶν ἀγαπητὴ μοι!... Ὡ Γερμανία, χαῖρε!... τελευτᾷς τὴν σήμερον σὲ βλέπω ἴσως... οἶμοι! Τίς οἶδεν, ἂν θὰ σ' ἐπανίδω πλέον;...

Λαμπροὶ τῆς χαίρετος πεπαιδευμένοι! Τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, Ποιήσεώς τε καὶ καλλιτεχνίας ἱεροφάνται ἐνθουσιασμένοι!

Απὲς τῆς, χαῖρε! τῶν λαῶν ἐν γένει
 Ἀπόστολ' ἐκ Θεοῦ γιγαντία!·
 Αἱ τόσα ἔθνη σώζουσαι ἰδέαι
 Εἰν' ἐντολή σου... ἔργον... εἰμαρμένη!

Τὸ ἔργον σου ἄς ἐξακολουθήσῃ,
 Οὐ τέως καὶ κατ' ὀλίγον πολὺ...
 Ἄς σ' ἐδλογίσῃ δὲ καὶ ἐνισχύσῃ
 Πρὸς τέλει σου ἢ τοῦ Θεοῦ βουλῇ!

Φ. Α. Ο.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔ. ΕΝ ΔΑΚΙΑ. Καθ' ἕκαστον τὴν Ῥωμανίαν ὑπάρχουσι α) 407 προκαταρκτικὰ δημοτικὰ σχολεῖα, 1734 συνήθη δημοτικὰ, ἔχοντα 2093 διδασκάλους, 48 διδασκαλίσσας καὶ 60,404 μαθητὰς, ἐν οἷς 38,000 κοράσια.

β) 129 προκαταρκτικὰ ἀστυκὰ, 103 παρθενωγεῖα, ἔχοντα 391 διδασκάλους, 243 διδασκαλίσσας καὶ 27,247 μαθητὰς, ἐν οἷς 7613 κοράσια.

γ) 2 διδασκαλεῖα, ἔχοντα 20 διδασκάλους καὶ 107 μαθητὰς.

δ) 3 κεντρικὰ παρθενωγεῖα μετὰ παιδαγωγείων καὶ 3 παιδαγωγεῖα κορασίων, ἔχοντα 25 καθηγητὰς, 16 διδασκαλίσσας καὶ 450 μαθητρίδας, ὧν 180 ὑπότροφοι.

ε) 2 ἐμπορικὰ σχολεῖα, ἔχοντα 17 καθηγητὰς καὶ 187 μαθητὰς.

ς) 2 σχολεῖα τεχνοδιδασκικὰ τῶν δήμων ἔχοντα 4 καθηγητὰς καὶ 49 μαθητὰς.

ζ) 1 κεντρικὸν σχολεῖον τῶν ἀρρένων ἐν Βαλγρικῇ μετὰ 15 καθηγητῶν καὶ 175 μαθητῶν.

η) 15 γυμνάσια, ἔχοντα 86 καθηγητὰς καὶ 979 μαθητὰς· 6 λύκεια μετὰ 92 καθηγητῶν καὶ 1487 μαθητῶν, ἐν οἷς 208 ὑπότροφοι.

θ) 8 φροντιστήρια, ἔχοντα 91 καθηγητὰς καὶ 1563 φοιτητὰς, ὧν 899 ὑπότροφοι.

ι) 2 νομικαὶ σχολαὶ (ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ Ἰασίῳ) μετὰ 17 καθηγητῶν καὶ 210 φοιτητῶν· 2 σχολαὶ τῶν ἐπιστημῶν μετὰ 15 καθηγητῶν καὶ 55 φοιτητῶν· 2 τῆς φιλολογίας μετὰ 12 καθηγητῶν καὶ 62 φοιτητῶν, ἐν οἷς 20 ἐπὶ διδάκτορες, 1 τῆς ἱατρικῆς, ἔχουσα 10 καθηγητὰς καὶ 162 φοιτητὰς, ὧν ὑπότροφοι.

ια) 2 σχολαὶ τῆς καλλιτεχνίας μετὰ 11 καθηγητῶν καὶ 57 φοιτητῶν, ὧν 10 ὑπότροφοι.

ιβ) σχολαὶ τῆς μουσικῆς, ἔχουσαι 16 καθηγητὰς καὶ 181 μαθητὰς, ὧν 16 κοράσια.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἀνωτέρω ἐκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων συντηροῦνται τῇ δαπάνῃ τοῦ κράτους, τινὰ δὲ ὑπὸ τῶν δήμων ἢ τῶν κοινοτήτων.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἡ Ῥωμανικὴ κυβέρνησις διατηρεῖ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἠπείρῳ 6 σχολεῖα καὶ 1 ἐν Σιλιστρίᾳ. Τὰ σχολεῖα ταῦτα ἀριθμοῦσι 300—400 μαθητὰς. Διατηρεῖ ὡσαύτως 30 ὑποτρόφους ἐν τῇ λεγομένῃ μακεδονο-Ῥωμανικῇ Σχολῇ.

(«Ἐνωσις» Βραβείας.)

Αἱ ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΑΙ ΗΜΕΡΑΙ. Ἄς μὴ θρηνῶμεν διὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας. Ὁ πέπλος τῆς δυστυχίας τὰς περικαλύπτει· διέρρευσαν ἐν δόδυναις καὶ ἐμαράνθησαν ἐν ἀνησυχίαις. Σπανιόταται καὶ βραχεῖαι ἦσαν αἱ τέρψεις των, συνεχεῖς καὶ μακრაὶ αἱ πικρίαι των. Ἰδὼν δὲ, ὅποτε πλέον ἐξηφανίσθησαν, ἄς ἀσπασθῶμεν τὸ μέλλον, τὸ ὅποιον φαίνεται ἡμῖν προσεειδὼν!

«Προσηλωθῶμεν εἰς μεσιδῶσας ἐλπίδας, συνελάβομεν σχέδιον εὐτυχῆ. Ἐπιστεῖνομεν εἰς τὰ βνεῖρα ἡμῶν μέχρις οὗτο ἐξηφανίσθησαν. Ὁ πλοῦτος ἡμῶν ἀνελύθη ἐντὸς τῶν ἡμετέρων χειρῶν ὡς χιὼν, καὶ ὁ δρόμος, ὃν διετρέχομεν διεξέφυγεν ὀλισθήσας ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ὡς τις ἄμμος κινητὴ. Πλὴν ὑπολείπεται ἡμῖν εἰσέτι ἡ ἰσχύς καὶ ἡ τιμὴ, ἡ λάμπουσα τιμὴ καὶ ἡ ἀλήθεια».

«Ἄλλ! ἄς μὴ ἀπελπίζωμεθα ἐνὸς οἱ ποιηταὶ ἐκτυλίττωσιν εἰς τὰ βλέμματα ἡμῶν τὰς δέλτους τῶν ὑψηλῶν των ἐμπνεύσεων, ἐνὸς οἱ ἐφωδιασμένοι διὰ θησαυροῦ ἀπείρως πολυτιμωτέρου τοῦ χρυσοῦ ἐμπροσθεν νὰ συζώμεν ἐν πνεύματι μετὰ τῶν μαρτύρων καὶ ἡρώων τῶν ἀρχαίων αἰώνων, ἐνὸς οἱ ἀνθρωπότης ἀντηχῇ εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν τόσον μεγάλας ἀληθείας, καὶ εἰς τὰς καρδίας τόσον γλυκεῖαν καὶ θελξικὰρδισον μουσικὴν».

Ἢ! ἄς μὴ ἀπελπίζωμεθα ἐνὸς οἱ ἐμπορῶμεν ἐλευθέρως νὰ θεωρῶμεν τοὺς οὐρανοὺς, τὴν γῆν, τὰ κύματα. Ἐνὸς οἱ ἥλιος ἐγείρῃ ἐν ἡμῖν λεπτὸν αἶσθημα χαρᾶς καὶ οἱ ἀστέρες σπινθηρίζουσιν εἰς τὸν οὐράνιον ὄλον κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός. Ἐνὸς οἱ ἀρμονίαι τῆς φύσεως ζωπυρῶσιν, ἐξάπτωσιν, ἐνθουσιάζωσι τὸ πνεῦμα ἡμῶν!

Ἄς μὴ ἀφιερῶμεν ἀνωφελεῖς, ματαίαις λύπαις εἰς ἐξαλειφθείσας πλέον σκηνάς, εἰς μὴ ὑπαρχούσας πλέον ἡμέρας. Αἰὰ τῶν δροσάλμων προσηλωμένων εἰς τῆς ἐλπίδος τὸ ἀνθοφόρον κἀνιστρον καὶ μετὰ σταθερᾶς πεποιθήσεως, ὑπὸ κἀνεὺς μὴ κλονουμένης ἀνείρου, καὶ ἂν ἀκόμη ἡ τύχη σκληρὰ δειχθῇ πρὸς ἡμᾶς, ἄς παραιτήσωμεν ὅπισθεν ἡμῶν τὸ παρελθὼν καὶ ἄς ἀφορῶμεν πρὸς τὸ μέλλον!

Φ. Α. Ο.

(Ἐκ τῆς Γαλλικῆς)

(Sargent) 4).

4) Ποιητὴς Ἀμερικανὸς, γεννηθεὶς τὸ 1818, συγγραφεὺς πλείστων δραματικῶν ἔργων ἀρχαῖως εὐδοκίμων.